

Helena Eljander

**OSALLISTAVA SUUNNITTELU VIHERALUEIDEN SIISTEYDEN
KEHITTÄMISESSÄ**

Esimerkkinä Oulun Rajakylän lähiö

OSALLISTAVA SUUNNITTELU VIHERALUEIDEN SIISTEYDEN KEHITTÄMISESSÄ

Esimerkkinä Oulun Rajakylän lähiö

Helena Eljander
Opinnäytetyö
Kevät 2014
Maisemasuunnittelun koulutusohjelma
Oulun ammattikorkeakoulu

TIIVISTELMÄ

Oulun ammattikorkeakoulu

Maisemasuunnittelun koulutusohjelma, viheraluesuunnittelun suuntautumisvaihtoehto

Tekijä: Helena Eljander

Opinnäytetyön nimi: Osallistava suunnittelu viheralueiden siisteyden kehittämisessä
Esimerkkinä Oulun Rajakylän lähiö

Työn ohjaajat: Pirjo Siipola ja Eeva Huuhtanen

Työn valmistumislukukausi ja – vuosi: kevät 2014.

Sivumäärä:46+83

Opinnäytetyön aiheena on Oulun Rajakylän asukkaita osallistamalla etsiä menetelmä, jolla voidaan vähentää roskaamista Rajakylän viheralueilla. Tavoitteena on löytää toteuttamiskelpoinen menetelmä, jota kehitetään eteenpäin. Osallistamismenetelmänä käytettiin tulevaisuusverstasta, jonka avulla kerättiin ideoita kolmelta ryhmältä Rajakylässä.

Oulun ammattikorkeakoulun Vihreä lähiö -hankkeen tilaama opinnäytetyö käynnistyi keväällä 2011. Hanke kuuluu Ympäristöministeriön kansalliseen Lähiöohjelmaan 2008–2011, jossa Oulun kaupunki oli mukana Meri-Toppila – Rajakylä (MERA) -lähiöhankkeella 2008–2011.

Vihreä lähiö – hankkeen tavoitteena oli saada alueen asukkaat mukaan elinympäristönsä suunnitteluun ja löytää keinoja, joilla julkisia alueita saataisiin viihtyisämmiksi, siistimmiksi sekä turvallisemmiksi. Painopisteenä oli ympäristötietoisuuden ja – vastuun herättäminen alueen asukkaissa.

Lähtömateriaalina toimivat Vihreä lähiö – hankkeen aiemmat osallistamistulokset. Tietoperustana olivat aiheeseen liittyvä lainsäädäntö, tutkimustuloksia roskaamisen syistä ja vähentämiskeinoista Suomessa ja Australiassa sekä toimivia esimerkkejä roskaamisen vastaisesta toiminnasta Suomessa.

Opinnäytetyössä kävi ilmi, että asukkaiden osallistaminen on hyvä keino saada tietoa ja osallistamistilaisuudet on syytä järjestää saman henkilön johdolla. Osallistamismenetelmänä tulevaisuusverstaas oli toimiva. Osallistamistulosten joukosta valittiin menetelmäksi siivoustalkoot, jota kehitettiin eteenpäin.

Työn aikana kävi selväksi, että roskaamisen syyt ovat moninaiset ja roskaajia on erilaisia. Yhtä ainoa keino roskaamisongelman poistamiseksi ei ole keksitty, mutta positiivinen valistus ja aktiivinen ote kantavat pitkälle. Asukkaiden yhteisöllisyys on keskeistä ongelman pienentämiseksi.

Avainsanat: osallistava suunnittelu, osallistamismenetelmät, roskaaminen, lähiö, Vihreä lähiö, Rajakylä

ABSTRACT

Oulu University of Applied Sciences

Degree programme in Landscape Planning, option of Landscape Design

Author: Helena Eljander

Title of thesis: Participatory planning in developing of tidiness of green areas
As example the Rajakylä suburb of Oulu

Supervisors: Pirjo Siipola and Eeva Huuhtanen

Term and year when the thesis was submitted: Spring 2014.

Number of pages: 46+83

The subject of this thesis was to look for the method which in the green areas of Rajakylä can be used to reduce littering by participating the Rajakylä inhabitants of Oulu. The objective was to find a feasible method which will be developed further. A future workshop with the help of which ideas were collected from three groups in Rajakylä was used as a participatory method.

This thesis was ordered by Green suburb -project of Oulu University of Applied Sciences and it started in the spring of 2011. The project belongs to National Programme of Suburb of the Ministry of the Environment 2008 –2011. The town of Oulu took part in the programme with Meri-Toppila – Rajakylä (MERA) –suburb project 2008 –2011.

The objective of the Green suburb -project was to get the inhabitants of the area involved in the planning of their environment and to find means with which the public areas would be made cozier, tidier and safer. The focus was environmental consciousness and increasing the responsibility in inhabitants of the area.

As the start material, Green suburb –project serves earlier results of the project. The frame of references was legislation which is related to the subject, research results about the reasons and the reducing means for littering in Finland and Australia, functional examples of reducing littering in Finland and ideas obtained with participation.

It appeared that it is a good method to get information by participating the inhabitants but the gathering must be arranged under the same person's management. The future workshop was a functioning participatory method. The cleaning bees (voluntary work) was developed further as a chosen method among participation results.

During the process it became clear that there are many reasons for littering. A single method to solve the littering problem has not been invented but positive education and active measures will help a long way. The communal nature of the inhabitants is crucial in solving the problem.

Key words: participatory planning, participatory method, littering, suburb, Green suburb, Rajakylä

SISÄLTÖ

1	JOHDANTO	7
2	RAJAKYLÄN KAUPUNGINOSAN ESITTELY	9
	2.1 Rajakylän kaupunginosa ja viheralueet	9
	2.2 Rajakylän viheralueiden ylläpito	10
3	AINEISTO JA MENETELMÄT	13
	3.1 Aineisto	13
	3.2 Menetelmät	15
	3.2.1 Osallistava suunnittelu	15
	3.2.2 Ohjattu kävely alueella (gåtur)	15
	3.2.3 Tarrakarttamenetelmä	16
	3.2.4 Tulevaisuusverstas	17
4	AJANTASAINEN LAINSÄÄDÄNTÖ	19
5	ROSKAAMISTUTKIMUKSIA	20
6	ROSKAAMISEN VASTAINEN TOIMINTA SUOMESSA	24
7	TULEVAISUUSVERSTAS OSALLISTAMISMENETELMÄNÄ RAJAKYLÄSSÄ	28
	7.1 Osallistaminen Pateniemen suuralueen yhteistyöryhmän ympäristötoimikunnassa	28
	7.2 Osallistaminen Rajakylän päiväkodin Kanervat -esiopetusryhmässä	29
	7.3 Osallistaminen Rajakylän koulun (1.-6. -luokkien) vanhempaintoimikunnassa	30
8	OSALLISTAMINEN OULU-LEHDEN AVULLA	31
9	TULEVAISUUSVERSTASTYÖSKENTELYN TULOKSET	32
	9.1 Pateniemen suuralueen yhteistyöryhmän ympäristötoimikunnassa	32
	9.2 Rajakylän päiväkodin Kanervat -esiopetusryhmässä	34
	9.3 Rajakylän koulun (1.-6. -luokkien) vanhempaintoimikunnassa	35
10	RAJAKYLÄN OSALLISTAMISEN YHTEENVETO	36
11	OSALLISTAMISEN KEHITTÄMISKELPOINEN IDEA	38
12	JOHTOPÄÄTÖKSET JA POHDINTA	40

LÄHTEET.....	43
LIITTEET	46

1 JOHDANTO

Ympäristön roskaaminen on maailmanlaajuinen ongelma. Viheralueiden roskaamista vähentävien keinojen löytäminen teettää paljon työtä ja ongelmaan etsitään ratkaisuja monin eri tavoin. Aihe koskettaa jokaista ihmistä ja se nousee esille niin tavallisten kansalaisten kuin maailmanlaajuisia päätöksiä tekevien päättäjien keskusteluissa.

Ympäristön roskaaminen aiheuttaa myös suuria taloudellisia kustannuksia. Viheralueiden ylläpidossa hyvin suuri osa ajasta kuluu roskien keräämiseen varsinaisten viheralueiden hoitotoimenpiteiden kustannuksella. Yhä tiukentuva taloudellinen tilanne näkyy myös viheralueiden ylläpidossa pienempinä taloudellisina sekä henkilöresursseina. Tarvitaan alueiden asukkaiden aktiivisuutta sekä vastuunottoa, jotta roskaamisongelma pieneneisi. Jotta löydettäisiin toimivia keinoja vähentää roskaamista, täytyy etsiä myös syitä, joita roskaamisen taustalla on.

Opinnäytetyön tarkoituksena on Oulun Rajakylän asukkaita osallistamalla etsiä menetelmä, jolla roskaamista Rajakylän viheralueilla voitaisiin vähentää. Työssä käytetty osallistamismenetelmä on tulevaisuusverstaas, jonka lisäksi alueen asukkaille annettiin mahdollisuus lähettää sähköpostitse kommentteja opinnäytetyön sähköpostiosoitteeseen. Opinnäytetyössä esitellään osallistamisen tuloksia ja kehitetään yhtä esiinnoussutta menetelmää eteenpäin. Osallistamisen tuloksia verrataan muualla tehtyjen roskaamistutkimusten tuloksiin ja lisäksi arvioidaan käytetyn osallistamismenetelmän soveltuvuutta roskaamisongelman ratkaisemiseksi. Näiden lisäksi luodaan katsaus toimenpiteisiin, joilla roskaamista on onnistuttu vähentämään Suomessa.

Ympäristöministeriön kansallinen **Lähiöohjelma 2008–2011** oli kumppanuushanke, jonka kohteina olivat erityisesti 1960–1970-luvuilla rakennetut kasvukeskusten lähiöt. Oulun kaupunki oli mukana lähiöohjelmassa **Meri-Toppila – Rajakylä (MERA) -lähiöhankkeella 2008–2011**. Opinnäytetyö tehtiin Ympäristöministeriön Lähiöohjelman 2008–2011 Oulun ammattikorkeakoulun **Vihreä lähiö -hankkeelle**. Lähiöt valittiin kehittämisen kohteiksi niille leimaa antavien syrjäytymisen, pahoinvoinnin sekä korkean työttömyyden vuoksi. (Meri-Toppila – Rajakylä -lähiöhanke, toimintasuunnitelma 2010.)

Vihreä lähiö-hankkeen tavoitteina oli saada alueen asukkaat mukaan elinympäristönsä suunnitteluun ja löytää keinoja, joilla julkisia alueita saataisiin viihtyisimmiksi, siistimmäksi sekä turvallisemmaksi. Painopisteenä oli ympäristötietoisuuden ja – vastuun herättäminen alueen asuk-

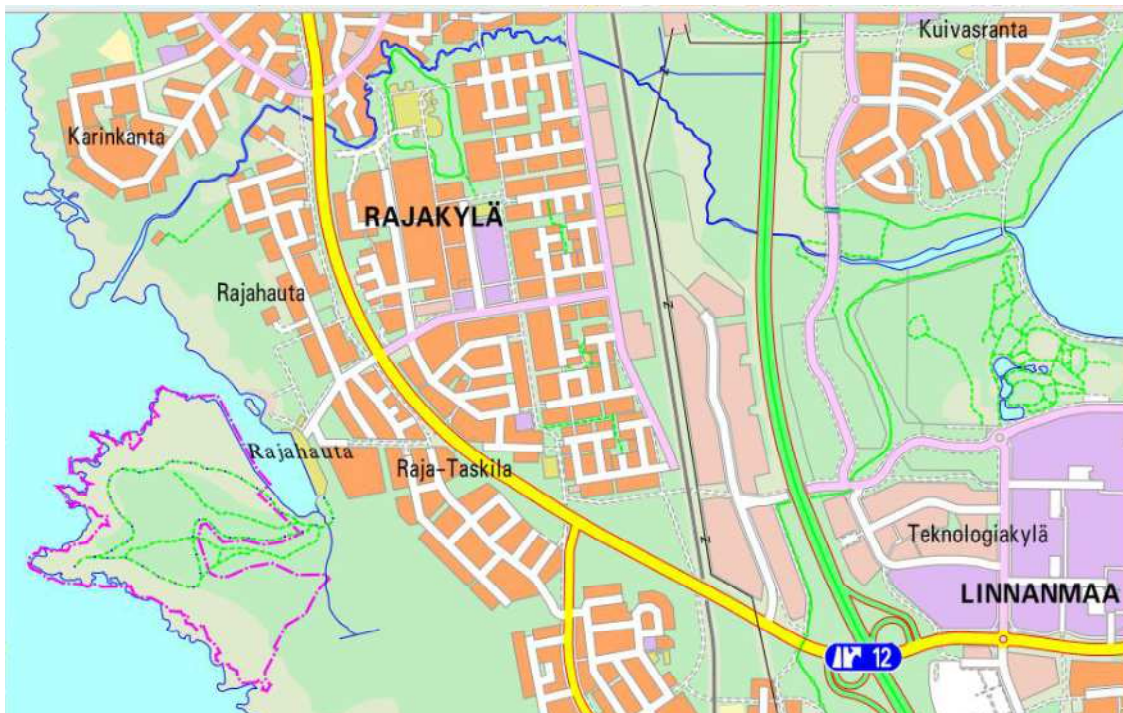
kaissa. Tämän opinnäytetyön aihe nousi vahvasti esiin Vihreä lähiö -hankkeen aiempien Rajakylässä tehtyjen osallistamisien myötä.

Opinnäytetyön ohjaajana toimi alkuvaiheessa Eeva HUUHTANEN ja loppuvaiheessa Pirjo SIIPOLA Oulun ammattikorkeakoulusta.

2 RAJAKYLÄN KAUPUNGINOSAN ESITTELY

2.1 Rajakylän kaupunginosa ja viheralueet

Rajakylä sijaitsee noin 7 km pohjoiseen Oulun keskustasta (kuvio 1). Alueelle antavat leimansa korkeat 8-kerroksiset lamellitalot, jotka ovat vastassa alueelle tulijaa. Matalammat rivi-, luhti- ja omakotitalot sijoittuvat tasaisena mattona kerrostalojen ympärille. Alueella on selkeä lähiön leima, vaikka se on kokonaisuudessaan pientalovaltainen. Rakennukset on rakennettu 1940–2010 - luvuilla. Vuokra-asuntojen määrä alueella on suuri. Erikokoisia toisiinsa liittyneitä viheralueita sekä metsiä on alueella tasaisesti ja pihojen kasvillisuus on useimmiten saavuttanut vuosien myötä täyden mittansa. Rajakylässä asuu ihmisiä useista eri kulttuureista. Rajakylässä asui 4239 asukasta 1.1.2013 (Oulun kaupungin ikäluokkatilasto kaupunginosittain 1.1.2013, Oulun kaupunki, hakupäivä 1.10.2013).

KUVIO 1. Rajakylän sijainti. (Karttatie Oulun seudun karttapalvelu, Oulun kaupunki, hakupäivä 24.10.2013.)

2.2 Rajakylän viheralueiden ylläpito

Rajakylän alueen suurin maanomistaja on Oulun kaupunki (Latvalehto 17.8.2010, sähköpostiviesti). Alueiden ylläpidosta vastaa Oulun kaupungin alueelle valitsema ylläpidon urakoitsija YIT (Urakoitsijoiden yhteystiedot, Oulun kaupunki, 2013, hakupäivä 24.10.2013). Rajakylän viheralueet sijaitsevat yhtenäisenä vyöhykkeenä alueen reunamilla sekä isompina ja pienempinä viheralueina koko Rajakylän alueella. Alueelta löytyy paljon puistoja mm. Kissankäpäläpuisto, Hiidenvirnapuisto, Voikukkapuisto, Takiaispuisto, Kellokukkapuisto, Ratamopuisto, Unikkopuisto, Niittyvillapuisto, Savikkapuisto, Koisopuisto, Silmäruohokenttä, Pietaryrtitarha, Lemmikkipuisto sekä Talvikkipuisto.

Rajakylässä on A2, A3, B3, C1, C3 ja E -hoitoluokkien viheralueita sekä kerran kesässä niitettävää asuntokatua (Urakoitsijoiden yhteystiedot, Oulun kaupunki 2013, hakupäivä 24.10.2013).

A2 -luokkaan kuuluvat Talvikkipuiston leikkipuistoalue, Suolaheinän leikkipaikka, Koisopuisto alueen kauppojen edustalla (kuvio 2), kauppojen muu lähiympäristö ja kaikki Ratamotien länsipuolen liikenneviheralueet sekä osa tien itäpuolen liikenneviheralueista.

KUVIO 2. Koisopuisto Rajakylän kauppojen edustalla.

A3 -luokkaan kuuluvat katujen ja kevyen liikenteen väylien viheralueet (kuvio 3), useat pienemmät puistoalueet (mm. Unikkopuisto ja Vesiheinikko) ja osa Talvikkipuistosta.

KUVIO 3. Kevyenliikenteenväylän viheralue.

B3 -luokkaan kuuluvat Voikukkapuiston alue Koisotien alkupäässä tien eteläpuolella sekä Ailakkitie ja Talvikkitien väliin jäävä viherkaista (kuvio 4) ja pieni alue Helmikkäkujan eteläpuolella.

KUVIO 4. Viheralue Talvikkitie ja Ailakkitien välisellä alueella.

C1 -luokkaan kuuluu useita metsäalueita mm. Talvikkipuistossa, Savikkapuistossa ja Pietaryrtti-tarhassa.

C3 -luokkaan kuuluvat Hiirenvirnapuisto Koisotien pohjoispuolella, osat Voikukkapuistoa ja Talvikkipuistoa sekä muitakin pienempiä puisto- ja viheralueita (kuvio 5).

KUVIO 5. Viheralueella Rajakylässä.

E Erityisalueet -luokkaan kuuluu Niittyvillanpuiston koira-aitaus (Urakoitsijoiden yhteystiedot, Oulun kaupunki 2013, hakupäivä 24.10.2013). (Liite 2)

Kerran kesässä niitettäviä asuntokatuja löytyy ympäri asuinalueita.

3 AINEISTO JA MENETELMÄT

3.1 Aineisto

Opinnäytetyön kiinteänä osana toimi syksyllä 2010 Vihreä lähiö-hankkeelle laatimani ”*Lähiöiden viheralueet Meri-Toppilassa ja Rajakylässä - selvitys viheralueiden luonteesta ja asukkaiden kehittämistoiveista*” – raportti ja oleellisesti sen Rajakylä-osio (liite 1). Siihen sisältyneen osallistamistilaisuuden perusteella viheralueiden roskaamisongelma nousi selvästi esille. Lähtömateriaalina oli myös syksyllä 2011 Oulun ammattikorkeakoulun Luonnonvara-alan yksikön Maisemasuunnittelun projekti -opintojaksolla Rajakylässä suoritetun osallistamisen tulokset, joissa sama roskaamisongelma kohdattiin jälleen (liite 3).

Rajakylän alueen asukkaiden keskuudesta nousi suuri huoli asuinalueensa ympäristöstä – sen kunnosta, ulkonäöstä, ylläpidosta ja roskaamisesta (kuvio 6) sekä alueen maineesta. Osallistamisessa mukana olleet lapset, nuoret ja aikuiset kiinnittivät huomiota samoihin puutteisiin ja epäkohtiin alueella.

KUVIO 6. Roskia keväisessä Rajakylässä.

Asukkaat kokivat, että julkisten alueiden ylläpidon tasoa oli laskettu, korjaamiset tehtiin vasta pitkän odottamisen jälkeen ja ihmisten välinpitämättömyys ympäristöä kohtaan oli lisääntynyt (kuvio 7). Asuinalue ei ole vetovoimainen ja sillä on levottoman sekä väkivaltaisen lähiön leima.

KUVIO 7. Ihmisten välinpitämättömyyttä.

Rajakylä ja sen viheralueiden roskaamisongelma valittiin opinnäytetyön kohteeksi, koska julkisten alueiden ylläpidon kehittämällä ja sen tason nostolla on vaikutusta alueen imagoon ja maineeseen. Opinnäytetyön varsinaisena aineistona käytettiin keskeisimpiä ympäristön siisteyteen ja ylläpitoon liittyviä lakeja, aiempaa aiheeseen liittyvää suomalaista ja ulkomaista tutkimusaineistoa, painettua kirjallisuutta, lehtiartikkeleja sekä Internet -lähteitä.

Kaikissa Vihreä lähiö – hankkeen osallistamisissa käytettiin Yhdyskuntasuunnittelun tutkimus- ja koulutuskeskus YTK:n vuorovaikutteisen suunnittelun ja ympäristön tutkimuksen metodipaketin osallistamismenetelmiä. Jokaista osallistamismenetelmää voidaan tarvittaessa muokata kuhunkin tilanteeseen sopivaksi.

Lähdeaineiston avulla kartoitettiin opinnäytetyön osalta keskeisimmät roskaamista koskevat lainsäädännöt sekä tarkasteltiin Helsingin kaupungin rakennusviraston kyselyn avulla saatua aineistoa roskaamiseen liittyvistä asenteista. Lisäksi tutustuttiin Australiassa tehtyyn roskaamistutkimukseen ja kerättiin esimerkkejä roskaamisen vastaisesta toiminnasta Suomessa.

3.2 Menetelmät

Opinnäytetyön kehittämistehtävänä oli asukaslähtöisesti löytää toteuttamiskelpoinen menetelmä Oulun Rajakylän kaupunginosan viheralueiden siisteyden parantamiseksi. Vihreä lähiö -hankkeen aiemmissa osallistamisissa syksyllä 2010 ja 2011 Rajakylän roskaisuus nousi vahvasti esille ja alueen asukkaiden huoli kaupunginosan jo ennestään huonon maineen ja imagon vahvistumisesta kasvoi.

Vihreä lähiö-hankkeen tavoitteiden mukaisesti haluttiin Rajakylän alueen asukkaita osallistaa asuinalueensa siisteyttä parantavan menetelmän kehittämiseen. Vihreä lähiö -hankkeelle laatimani raportin sekä Maisemasuunnittelun projekti -opintojakson osallistamisien lisäksi haluttiin kerätä ideoita kolmelta ryhmältä, joita ei ollut vielä osallistettu sekä käyttää sellaista osallistamismenetelmää, jonka avulla jokainen osallistuja pystyi vapaasti ja mielikuvituksen rajoja hiipoen ideoimaan ratkaisuja kyseessä olevaan ongelmaan.

3.2.1 Osallistava suunnittelu

Osallistavassa suunnittelussa suunnittelualueella asuva yksilö tai siellä toimivat ryhmät osallistuvat suunnittelun eri vaiheisiin ja tätä toimintaa tuetaan erilaisin menetelmin. Toiminnan tarkoituksena on löytää tuloksia, jotka vastaavat osallistujien tarpeisiin ja joissa on nähtävissä erilaiset näkökulmat sekä kaikki se tieto, mikä on mahdollista osallistamalla löytää – myös ns. ”hiljainen tieto” eli se, minkä alueen asukkaat arjen kokemusten kautta ovat saaneet. (Horelli 2001, 6-7.)

3.2.2 Ohjattu kävely alueella (gåtur)

Syksyllä 2010 valittiin osallistamismenetelmäksi ohjattu kävely alueella (gåtur), koska sen myötä päästiin paikan päälle katsomaan aluetta. Kävelyn lomassa keskusteltiin ja tehtiin lisäkysymyksiä, jolloin osallistujien antama kuva ja informaatio alueesta selkeytyivät. Yksi syy valintaan oli se, että kävelyyhin pystyivät osallistumaan kaikenikäiset ja näin ollen saatiin mielipiteitä ja kommentteja kattavasti eri käyttäjäryhmiltä.

Ohjatussa kävelyssä kuljetaan etukäteen kootun ryhmän kanssa alueella samanaikaisesti sitä arvioiden. Tämä menetelmä pitää sisällään ryhmäkävelyn ja – keskustelun. Menetelmää muokataan tarvittaessa tilanteeseen sopivaksi. Ryhmän koko tulee olla korkeintaan noin 10 henkilöä ja osallistujien tulee edustaa kattavasti erilaisia näkökulmia eli alueen asukkaita (eri sukupuoli, ikä, työssä/työtön jne.), eri tahojen edustajia sekä suunnittelun ammattilaisia. (Kyttä 2001a, 28.)

Ennen kävelyä alueen reitti suunnitellaan ja se merkitään karttaan. Reitin varrelle merkitään numeroin noin 5 pysähdyspaikkaa. Ne valitaan siten, että saadaan osallistujilta alueesta juuri sitä tietoa, mikä kiinnostaa. Kävelyn aikana pysähdytään numeroituihin paikkoihin ja osallistujat merkitsevät muistiin paperille esim. positiiviset ja negatiiviset havaintonsa ympäristöstä sekä mahdolliset parannusehdotuksensa. Kävelyn jälkeen keskustellaan osallistujien kanssa sisätiloissa vähintään 1,5 – 2 h. Reitti käydään läpi suunniteltujen pysähdyspaikkojen mukaisessa järjestyksessä ja jokainen osallistuja esittää omat positiiviset ja negatiiviset havaintonsa ja samalla keskustellaan. Keskustelu kirjataan. (Kyttä 2001a, 28.)

Ohjattuun kävelyyn osallistui Rajakylän ala- ja yläluokan oppilaita sekä alueella asuvia ja toimivia aikuisia henkilöitä. Kävelyyn osallistuneet alakouluikäiset kiinnittivät huomiota aivan samoihin puutteisiin ja epäkohtiin kuin vanhemmatkin osallistujat, samoin raportin tekijä. Keskeisimmiksi epäkohdiksi ja keskustelujen aiheiksi nousivat alueiden roskaisuus, riittämätön ylläpito ja viheralueiden epäsiisteys. Kävelyyn osallistui 12 henkilöä, ikäjakauma noin 10–65 v.

3.2.3 Tarrakarttamenetelmä

Syksyllä 2011 ennen osallistamista opintojaksolla tutustuttiin kolmessa ryhmässä erilaisiin osallistamismenetelmiin ja valittiin muutama, joihin siellä perehdyttiin tarkemmin ja jotka esiteltiin lopuksi kaikille ryhmille. Lopulta ryhmät valitsivat yhdessä sen osallistamismenetelmän esitellyistä menetelmistä, jonka oletettiin soveltuvan parhaiten Rajakylään ja osallistamisaiheeseen. Tarrakarttamenetelmään päädyttiin siitä syystä, että se on helppo menetelmä ja sen avulla voidaan osallistaa suurempi joukko ihmisiä suhteellisen pienellä työpanoksella.

Tarrakartta-menetelmällä pyritään kartoittamaan ihmisten tunteita, mielikuvia ja merkityksiä johonkin paikkaan liittyen. Menetelmä toimii hyvin tutkittaessa erilaisia asuinalueita ja jopa kokonaisia kaupunkeja. (Kyttä 2001b, 24.)

Tutkittavasta alueesta tarvitaan kartta, jossa näkyvät rakennukset ja katujen nimet. Lisäksi paperilla tulee olla tyhjää tilaa kartan ulkopuolella. Osallistajat liimaavat karttaan erilaisin symbolein tai värikoodein merkittyjä tarroja. Paperin tyhjään tilaan osallistajat vetävät jokaisesta tarrasta viivan ja kirjoittavat perustelun sille, miksi tietynlainen tarra on juuri siinä kohdassa (esim. miksi pelottava paikka-tarra on juuri siinä). Tarrojen merkitys selitetään osallistujille ja ne valitaan tutkimuksen kannalta sopivalla tavalla, esimerkiksi punainen tarra = pelottava paikka, vihreä tarra = mukava paikka. (Kytä 2001b, 24.)

Opintojaksolla rajatusta Rajakylän alueesta tulostettiin A3-kokoisia karttoja, joihin Rajakylässä asuvat henkilöt merkitsivät kahdella erivärisellä tarralla mielestään positiiviset ja negatiiviset paikat sekä kirjoittivat perustelut mielipiteilleen. Saadut tulokset analysoitiin, jolloin saatiin selkeä kuva Rajakylän ongelmallisista ja mukavista paikoista.

Osallistamiset tehtiin neljässä (4) eri paikassa: Rajakylän koululla (4. ja 9. luokka), Rajakylän kirjastossa, Rajakylän terveysasemalla ja Rajakylän asukastuvalla. Mukana oli yhteensä noin 100 henkilöä, ikäjakauma noin 10–85 v. Osallistamistilanteessa oli mukana 2-3 maisemasuunnittelija-opiskelijaa per paikka. Opiskelijat neuvoivat ja avustivat tarvittaessa.

3.2.4 Tulevaisuusverstas

Tulevaisuusverstas sopii osallistamismenetelmänä kaikenikäisille, joten se oli mainio valinta, koska tarkoituksena oli osallistaa sekä lapsia että aikuisia. Osallistettavien ideoinnille ei aseteta minkäänlaisia rajoja, joten parhaimmillaan menetelmän avulla saadaan suuri määrä ideoita ja tietoa alueesta.

Tulevaisuusverstas on menetelmä, jossa pyritään kannustamaan osallistujia ajattelemaan kriittisesti ja tuomaan esille uusia ideoita. Perinteiset ajatus- ja käyttäytymismallit jätetään syrjään ja jokainen osallistuja saa vapaasti kertoa ideoistaan. Tulevaisuusverstaassa etsitään mielikuvituksellisia, uudenlaisia tulevaisuuden ratkaisuja ja keksintöjä johonkin olemassa olevaan epäkohtaan. Tarvittaessa, mikäli osallistujien lukumäärä on suuri, jakaannutaan pienempiin ryhmiin ideoimaan. Lopuksi uudet ideat kootaan yhteen kaikkien nähtäville, niistä keskustellaan ja niitä kehitellään tarvittaessa eteenpäin. (Horelli & Kaaja 2001, 30.)

Syksyllä 2011 käytettiin opinnäytetyössä osallistamismenetelmänä tulevaisuusverstasta asukkaiden ideoiden ja sopivan menetelmän löytämiseksi. Tuloksina saaduista ideoista poimittiin kehittämiskelpoinen idea, jota kehitettiin eteenpäin.

4 AJANTASAINEN LAINSÄÄDÄNTÖ

Voimassa olevassa jätelaissa kielletään jättämästä ympäristöön jätteitä tai mitään esineitä, jotka voisivat aiheuttaa maiseman rumentumista ja sotkeutumista, vähentää viihtyisyyttä tai aiheuttaa ihmisille tai eläimille jotakin haittaa tai vaaraa (ns. roskaamiskielto). Laki velvoittaa roskaajaa poistamaan roskan tai siivoamaan alueen. Roskatun alueen haltijan on siivottava roskat pois, jos varsinaista roskaajaa ei tiedetä tai tavoiteta. (Jätelaki 646/2011 8: 72–74§.)

Laki kadun ja eräiden yleisten alueiden kunnossa- ja puhtaanapidosta määrittelee asemakaava-alueella olevien yleisten alueiden kunnossa- ja puhtaanapidon vastuualueet kunnan ja tontin tai alueen omistajan kesken. Näiksi yleisiksi alueiksi luetaan esimerkiksi kadut, aukiot, tori- ja puisto-alueet ja istutukset sekä muut näihin verrattavat yleiset alueet. (Laki kadun ja eräiden yleisten alueiden kunnossa- ja puhtaanapidosta 1978/669 1: 1-4§.) Kadun puhtaanapito tarkoittaa kadulla ja jalkakäytävillä olevien roskien, irrallisten esineiden sekä rikkaruohon poistamista. Nämä toimenpiteet kuuluvat tontin omistajalle tontin rajasta kadun keskiviivaan saakka, enintään 15 metrin leveydeltä. Muu katujen puhtaanapito on kunnan vastuulla koskien myös kalusteita ja istutuksia sekä kaiteita ja liikennemerkkejä. Yleisten alueiden puhtaanapito on kunnan vastuulla. (Laki kadun ja eräiden yleisten alueiden kunnossa- ja puhtaanapidosta 1978/669 3: 9-11§.)

5 ROSKAAMISTUTKIMUKSIA

Helsingin kaupungin rakennusvirasto teki vuonna 2008 Internetin välityksellä kyselytutkimuksen, jossa selvitettiin kaupunkilaisten roskaamiseen liittyviä asenteita, kokemuksia sekä odotuksia. Tutkimuksessa haluttiin erityisesti selvittää roskaamisen syitä, jotta roskaaminen saataisiin vähemmän. (Haverinen 2008, 5.) Tutkimusalueena oli Helsingin kaupungin alue, mutta kyselyyn saivat vastata myös muualla asuvat. Helsingin peruskoulujen kahdeksasluokkalaisten tehtiin samanaikaisesti oma Internet-kyselynsä ja sen tuloksia verrattiin kuntalaiskyselyn tuloksiin. (Haverinen 2008, 15, 17.) Koululaisten osallistuminen kyselyyn oli vapaaehtoista (Haverinen 2008, 41).

Enemmistö (60 %) kyselyyn vastanneista kuntalaisista ei myöntänyt roskaaneensa, mutta kohtuullisen suuri osa (39 %) myönsi joskus niin tehneensä. Näiden vastausten perusteella syntyvä ristiriita käyttäytymisen ja asenteiden välillä eli kielteinen suhtautuminen roskaamiseen ei tule esiin aina omassa käyttäytymisessä. Kahdeksasluokkalaisten kyselystä ilmeni, että hyvin suuri osa (68 %) heistä myönsi roskaaneensa ja vain 15 % ei myöntänyt tehneensä roskaamista. Koululaiset myönsivät kuntalaisia avoimemmin oman roskaamisensa ja näin ollen tämä lienee koululaisille tavallisempi asia. (Haverinen 2008, 23.)

Roskaamisen syitä (roskaajan ajattelutapaa) selvitettäessä 42 % kuntalaisista valitsi valmiiksi annetuista vaihtoehdoista tärkeimmäksi syyksi välinpitämättömyyden. Toiseksi tärkeimmäksi (21 %) syyksi nousi ajatus, että roskaajat ajattelevat jonkun toisen kyllä keräävän roskat pois. Kahdeksasluokkalaisten mielestä tärkein syy roskaamiseen oli se, että roska-astiaa ei ollut näköpiirissä eikä roskia haluttu kuljettaa mukana. Tutkimuksen tuloksissa yllätti se, että kummankaan kyselyn vastaajat eivät pitäneet roskaajien rankaisemista tärkeänä. Väittämä, että roskat kuuluisivat kaupunkiin aivan normaalisti, ei saanut kannatusta kummassakaan vastaajaryhmässä. (Haverinen 2008, 25.)

Kysyttäessä näkemyksiä roskaamisen syistä ihmisten välinpitämättömyys ja ajattelemattomuus nousivat tärkeimmäksi syyksi niin kuntalaisten kuin kahdeksasluokkalaistenkin vastauksissa. Vähäistä roska-astioiden määrää ei pidetty kummassakaan ryhmässä tärkeimpänä syynä. Niinpä roska-astioiden lisääminen ei auta, jos omaan ja toisten roskaamiseen suhtaudutaan välinpitämättömästi. (Haverinen 2008, 25.) Tutkimuksessa selvitettiin myös, kenelle vastaajien mielestä

kuuluu vastuu siisteydestä. Molempien vastaajaryhmien enemmistö (kuntalaiset 75 % ja kahdeksaluokkalaisten 57 %) oli sitä mieltä, että sekä kaupungin asukkaat että kaupunki ovat vastuullisia. (Haverinen 2008, 28.)

Selvitettäessä keinoja roskaamisen vähentämiseksi lähes puolet kuntalaisista (44 %), mutta vain noin neljännes (27 %) kahdeksaluokkalaisten oli samaa mieltä väittämän ”valistus ja siisteyteen kannustaminen on tehokkaampaa kuin holhous ja syyllistäminen” kanssa. Rankaisemista esimerkiksi tuntuvalle sakolla ei pidetty kovinkaan hyvänä vaihtoehtona roskaamisen vähentämiseksi. Molemmista vastaajaryhmissä roskien keräämistä pidettiin jonkin verran nolona toimintana eikä toisten heittämiä roskien kerääminen kuulunut kaupunkilaisuuteen. (Haverinen 2008, 28.) Kyselyyn vastanneiden mukaan lasten ja tuttujen roskaamiseen on helpompi puuttua kuin tuntemattomien roskaamiseen. (Haverinen 2008, 37).

Jotta löydettäisiin toimivimmat keinot roskaamisen vähentämiseksi, tutkimuksessa selvitettiin myös yhteiskunnallisia ja sosiaalisia tekijöitä. Kuntalaisten mielestä välinpitämättömyys/piittaamattomuus oli suurin (65 %) vaikuttava tekijä. Sen lisäksi huono kasvatustilanne/kasvatuksen puute sekä asenne, että kaupunki siivoaa, nousivat tärkeimmiksi vaikuttaviksi tekijöiksi. Kahdeksaluokkalaisten mielestä ajattelemattomuus/huolimattomuus oli suurin (34 %) tekijä ja toiseksi suurimpana tekijänä asenne, että kaupunki siivoaa, ja kolmanneksi välinpitämättömyys/piittaamattomuus. Kahdeksaluokkalaisten mielestä huono kasvatustilanne/kasvatuksen puute oli vasta kahdeksantena tärkeysjärjestyksessä. Tiedon puute ei noussut kummankaan vastaajaryhmän mielestä merkittäväksi tekijäksi. (Haverinen 2008, 38–39.)

Parhaimmaksi keinoksi kannustaa kaupunkilaisia huolehtimaan roskistaan kuntalaiset nimeävät positiivisen ympäristövalistuksen ja asennekasvatuksen. Lähes yhtä paljon he uskovat roska-astioiden suurentamisen sekä niiden tuntuvan lisäämisen vaikuttavan asiaan. Kolmanneksi parhaana keinona olisi tiukka valvonta ja sakotus. Kahdeksaluokkalaisten mielestä paras keino on roska-astioiden suurentaminen ja lisääminen sekä tiukka valvonta ja sakotus. Kolmanneksi parhaimmaksi keinoksi he valitsivat roska-astioiden tyhjentämisen säännöllisesti ja tarpeeksi usein. (Haverinen 2008, 40.)

Tutkimuksen tulosten myötä todettiin, että asenteiden muuttaminen roskaamiskäyttäytymistä kohtaan on tarpeellista ja pitkäjänteistä asennekasvatusta ja valistusta tarvitsevat kaikenikäiset, myös ne aikuiset, jotka suhtautuvat asiaan välinpitämättömästi. Aikuisten ihmisten ja vanhempien tulee olla esimerkkinä nuoremmille. (Haverinen 2008, 45.)

Ulkomaisissa roskaamistutkimuksissa ovat tulokset olleet samansuuntaiset kuin tässä Helsingin kaupungin tutkimuksessa (Haverinen 2008, 46). Esimerkiksi Australiassa New South Walesin alueella on tehty vuosikymmeniä töitä roskaamisongelman taltuttamiseksi. Valtio, kunnat sekä erilaiset yhteisöt ovat yhdessä toteuttaneet useita hankkeita, joihin on sisältynyt mm. erilaisia valistuskampanjoita sekä uusien, roskaamista koskevien lakien esittelyä. Myös ihmisten asenteita, käyttäytymistä sekä tiedon tasoa on tutkittu. (Educating the Community About Litter 2005, 1. Hakupäivä 29.10.2013.)

Tutkimuksessa havaittiin, että ihmiset eivät jakaannu pelkästään kahteen ryhmään eli roskaajiin ja ei-roskaajiin, vaan kyse on monimutkaisemmasta asiasta. Osa ihmisistä roskaa toisissa tilanteissa ja toisissa tilanteissa puolestaan ei. Sama henkilö heittää aivan saman roskan maahan toisissa tilanteissa, toisissa tilanteissa taas ei. Joku heittää maahan yhden roskan, mutta vie loput kierrätyspisteeseen. (Educating the Community About Litter 2005, 2. Hakupäivä 29.10.2013.)

Kysyttäessä ihmisiltä keinoja roskaamisen vähentämiseen, vaihtoehdot liittyivät ihmisen omaan käyttäytymiseen tai viranomaisten toimintaan. Vastaajien mielestä ihmisten tulisi laittaa roskat roska-astioihin sekä ottaa vastuu omista tekemisistään, tiedostaa tekemisensä. Lisäksi jätteiden määrää tulisi vähentää ennakkoon, esimerkiksi tavaroita pakattaessa, sekä valistaa lapsia ja mainostaa asiaa. Myös roska-astioita tulisi lisätä. (Educating the Community About Litter 2005, 13–14. Hakupäivä 29.10.2013.)

Tehokkaaksi keinoksi roskaamisen vähentämisessä on osoittautunut valtamedioiden välittämät mainokset yhdessä paikallisen valistamisen kanssa. Tutkimuksessa kävi myös ilmi, että ihmisten asenteet roskaamiseen, roskaamiskäyttäytyminen sekä asian ymmärtäminen vaihtelivat suuresti. (Educating the Community About Litter 2005, 34. Hakupäivä 29.10.2013.)

Ruotsissa tehty *Håll Sverige Rent* – yhdistyksen roskaamistutkimuksessa 50 % vastaajista kertoi roskaamisensa syyksi roska-astian puuttumisen. Laiskuus oli syynä 27 %:lla ja ainoastaan kompostoituvaa jätettä jätti ympäristöön 15 % vastaajista. 13 % vastaajista ei roskatessaan ollut tiennyt, mitä jätteelle tehdä ja 1 % roskasi luontoa silloin, kun kukaan ei ollut sitä näkemässä. (Aarnio 2012, 39.)

Ympäristöministeriön lainsäädäntöneuvos Tuomas Aarnion (2012, 40) mukaan ei ole olemassa yhtä ainoaa keinoa, jolla roskaantumista voisi selvästi vähentää, vaan tarvitaan monenlaisia toimia asian edistämiseksi. Ensimmäinen olisi kampanja, jossa ihmisten valistamisella ja opastamisella pyrittäisiin roskaantumisen vähentämiseen. Toinen keino olisi tehostaa jätteiden keräämistä,

nostaa jätehuollon palvelun tasoa sekä saada kaikki taloudet mukaan jätehuollon ja – maksujen piiriin. Kolmantena olisivat tiettyihin tuotteisiin kohdistuvat rajoitukset sekä kiellot ja mahdollisuus vaikuttaa tuotteisiin, jotka roskaavat. Neljäntenä voisi talouden niin salliessa tehostaa valvontaa.

6 ROSKAAMISEN VASTAINEN TOIMINTA SUOMESSA

Roskaamista vastaan tehdään paljon töitä. Suomen eri kaupungeissa on kokeiltu monenlaisia tiedotuskampanjoita ja talkootapahtumia, jotta ihmiset ymmärtäisivät pitää ympäristön siistinä ja roskattomana. Vuoden 2009 keväällä Jyväskylässä järjestettiin Koululaisten siivoustalkoot, jolloin koulun oppilaat keräsivät ennalta sovitulta alueelta roskaa. Tapahtuma kesti vain muutaman tunnin ja lopputuloksena kertyi 16 tonnia kevyttä roskaa. Laskelmien mukaan oppilaiden tekemä työ vastaa noin seitsemää henkilötyövuotta, mikä on paljon. Siivoustalkoita on tarkoitus järjestää joka vuosi jatkossakin. (Reinikainen 2009,13.) Esimerkiksi toukokuussa 2013 siivoustalkoissa kerättiin 12,5 tonnia roskaa 13000 kerääjän voimin (Sotkutonta päivää, hakupäivä 25.10.2013).

Jyväskylässä on kehitetty myös Jyväskylän kaupungin ja alueen asunto-osakeyhtiöiden välistä yhteistyötä, jotta asukkaat sitoutuisivat asuinalueeseensa ja pitäisivät sen puhtaana. Ns. viherhoitoluvalla taloyhtiön asukkaat tai sen huoltoyhtiö hoitavat omakustanteisesti kaupungin viheralueita, jotka liittyvät kiinteästi taloyhtiöön. Myös risujenkeruutalkoita järjestetään lähimetsissä ja ranta-alueilla. (Reinikainen 2009,13–14.)

Jyväskylän seudun kunnissa järjestetään ”Sotkutonta päivää” -teeman kampanjatapahtumia, joihin edellä mainitut siivoustalkootkin kuuluvat. Ns. mäyräkoirien eli olutpakkausten pahvikuorien saamiseksi roska-astioihin aloitettiin kesällä 2008 ”Älä jätä kesäkoiraa”-kampanja, joka toimi hyvin ja jatkuu edelleen. (Reinikainen 2009,14.)

Helsingissä on jo vuosien ajan järjestetty erilaisia roskaamiseen liittyviä kampanjoita, kuten *Helli Helsingissä. Hyvä kasvaa Helsingissä* – liike kokoaa yhteen Helsingin kaupungin, asukkaat ja yritykset. Toimintaa ohjaa Helsingin kaupungin rakennusvirasto ja siihen sisältyy ympäristökasvatusta, tapahtumia ja erityisesti Puistokummi-toimintaa. Vapaaehtoiseksi Puistokummiksi voi ilmoittautua kuka tahansa, joka haluaa siistiä ympäristöään. Mukana on jo lähes 500 henkilöä. (Osallistu ja vaikuta. Hakupäivä 28.10.2013.) Nuoria on Helsingissä kannustettu tekemään omia roska-videoita ja lapsille on kehitetty ilkiä käsittelevä Puistostävän Puistokoulu – kampanja (Reinikainen 2010, 24).

Suomalaisen naistoimittaja Tuula-Maria Ahosen perustama Poimi roska päivässä -liike on jo 13 vuoden ajan kerännyt kannattajia ja roskan poimijoita ympäri maailmaa. Yhden naisen ja hänen tyttäriensä toimista on kasvanut kokonainen kansanliike. (Poimi roska päivässä. 2013. Hakupäivä

26.10.2013.) Vuonna 2009 Ahonen puolisoineen kutsuttiin Linnan juhliin (Kutsu Linnan juhliin. Hakupäivä 19.11.2013).

Tampereen kaupunki antoi 13.5.2013 tunnustuksen kansalaisaktiivisuudesta jo vuosia Tampereen keskustan alueelta roskia keränneille Kaija ja Ilkka Erkkilälle (Kaupunki huomioi vapaaehtoisia roskien kerääjiä. Hakupäivä 19.11.2013). Tämän lisäksi pariskunta sai kutsun tämän vuoden Linnan juhliin (Tamperelaisille roskien kerääjille kutsu Linnan juhliin. Hakupäivä 19.11.2013).

Oulun Pateniemen suuralueen yhteistyöryhmän ympäristötoimikunta järjesti toimintasuunnitelmansa mukaisesti Roskaton Rajakylä – performanssin Rajakylän ostoskeskuksen aukiolla lauantaina 19.5.2012 (Roskaton Rajakylä – performanssi 19.5.2012. Hakupäivä 19.11.2013). Tapah-
tumaa mainostettiin etukäteen lehdissä ja ilmoituksilla. Tapahtuman aikana Oulun Jätehuollon maskottivariksen Oiva Roinan asuun pukeutunut ympäristötoimikunnan jäsen apulaisineen ohjasi aukiolla ohikulkevia ihmisiä sekä vapaaehtoisia ympäristön siisteydestä huolestuneita ihmisiä roskien keruuseen ja ympäristön siistimiseen. Ympäristötoimikunnan jäsenet pukeutuivat Oivan apulaisiksi (kuvio 8).

KUVIO 8. Oiva Roinan apulaiset.

Tapahtumateltasta sai roskapusseja sekä pystyi lainaamaan jätepihtejä. Tapahtumateltassa oli mahdollisuus osallistua leikkimieliseen arvauskilpailuun ja voittaa paikallisten elintarvikemyymälöiden lahjoittama herkkukori. Lisäksi roskien kerääjille ja muillekin teltassa vieraileville tarjottiin lahjoituksena saadut pullakahvit, mehut ja keksit sekä makeisia. Teltassa oli myös mahdollisuus keskustella ympäristötoimikunnan jäsenten kanssa sekä tutustua jätehuollon, kierrätyksen ja lajittelun asioihin. Tekeillä olevasta opinnäytetyöstä kerrottiin kiinnostuneille.

Aurinkoinen lauantapäivä keräsi tapahtumateltalle hyvän määrän kiinnostuneita, lapsia ja aikuisia sekä miehiä että naisia. Suurin osa ihmisistä oli alueen asukkaita ja osa heistä osallistui vapaaehtoisesti siivoukseen aukion lähiympäristössä (kuvio 9). Paikalle saapui myös ihmisiä, jotka olivat itse varustautuneet roskapusseilla sekä – pihdeillä ja muutama heistä kertoi tulleensa kauem-paa Rajakylän ulkopuolelta varta vasten alueelle siivoamaan. Teltassa kävi myös kiinnostuneita keskustelemassa. Ihmiset olivat aidosti huolestuneita roskaantumisesta sekä muista ympäristön epäkohdista.

KUVIO 9. Vapaaehtoisia roskien kerääjiä.

Oulu-lehti teki pienen kuvallisen lehtijutun tapahtumasta etukäteen. Pateniemen suuralueen yhteistyöryhmän ympäristötoimikunta oli ehdottanut tapahtumaa lehtijutun aiheeksi sanomalehti Kalevaan ja lehden toimittaja saapui valokuvaajan kanssa tekemään pienen jutun tapahtumasta. Kalevan internetsivuille ilmestyi jutun sekä siihen liittyvän videon yhteyteen jonkin verran lehden

lukijoiden kommentteja Rajakylän roskaamiseen liittyen. (Roskat pois Rajakylästä. Hakupäivä 19.11.2013.) Rajakylässä pitkään roskia kerännyt Rajakylän asukas ja Oulun Pateniemen suuralueen yhteistyöryhmän ympäristötoimikunnan jäsen Leena Niiranen sai aktiivisesta ympäristön siistimisestä ympäristöteko-palkinnon alueensa yhteistyöryhmältä 28.10.2011 (Ympäristöteko-palkinto Leena Niiraselle. Hakupäivä 19.11.2013).

7 TULEVAISUUSVERSTAS OSALLISTAMISMENETELMÄNÄ RAJAKYLÄSSÄ

Opinnäytetyön osallistamiset kohdistettiin Rajakylän asukkaisiin ja siellä kiinteästi toimiviin ryhmiin. Osallistamistilaisuuksia järjestettiin kolme: Pateniemen suuralueen yhteistyöryhmän ympäristötoimikunnalle, Rajakylän päiväkodin esiopetusryhmälle sekä Rajakylän koulun vanhempaintoimikunnalle. Näistä tilaisuuksista saatujen tulosten perusteella voitiin arvioida ideoita ja menetelmäehdotuksia Rajakylän viheralueiden siisteyden parantamiseksi.

Osallistamisissa käytettiin tulevaisuusverstas -osallistamismenetelmää jokaiselle ryhmälle sopivaksi soveltaen. Menetelmässä pyritään sanallisesti työstämään ja täsmentämään tilannetta, jota halutaan muuttaa eli suunnittelemaan. Koska menetelmä sopii aikuisten lisäksi myös lapsille ja sillä saadaan yhdellä kertaa paljon ideoita lyhyessä ajassa, se oli sopivin valinta. Osallistujille annettiin mahdollisuus vapaasti ideoita ja käyttää mielikuvitustaan ilman ulkopuolisia rajoitteita.

7.1 Osallistaminen Pateniemen suuralueen yhteistyöryhmän ympäristötoimikunnassa

Suunnitelma oli, että tulevaisuusverstas järjestettäisiin Rajakylän asukastuvalla 15.11.2011 klo 16.30 alkaen. Tilaisuuden kesto olisi noin 1,5-2 tuntia, riippuen keskustelun vilkkaudesta. Paikalle kutsuttiin kaikki ympäristötoimikunnan jäsenet. Tilaisuuden alussa mukanaolijoille kerrottaisiin lyhyesti tilaisuuden tarkoitus vielä kerran eli kyseessä tulisi olemaan tekeillä olevaan opinnäytetyöhön keskeisesti liittyvä tilaisuus, jossa kerätään ideoita Rajakylän lähiön viheralueiden siisteyden parantamiseksi. Lisäksi heille kerrottaisiin, että aivan kaikenlaisten ideoiden esittäminen ja keksiminen olisi toivottavaa ja niitä saisi keksiä vapaasti ilman minkäänlaisia rajoitteita. Osallistujille annettaisiin mahdollisuus ideoita sekä kirjata ajatuksensa rauhassa. Jokainen osallistuja kirjaisi ylös ideansa ja niistä keskusteltaisiin. Ideoita ei arvosteltaisi eikä asetettaisi minkäänlaiseen järjestykseen. Lopuksi ideamuistiinpanot kerättäisiin opinnäytetyötä tekeväälle talteen.

Ennen varsinaista osallistamista Pateniemen suuralueen yhteistyöryhmän ympäristötoimikunta kokoontui 1.11.2011 laatimaan vuoden 2012 ympäristötoimikunnan toimintasuunnitelmaa. Yhteistyöryhmän toimialueeseen kuuluu kolme kaupunginosaa, joista yksi on Rajakylä. Tilaisuudessa esiteltiin opinnäytetyön aihe toimikunnan jäsenille ja sovittiin osallistamistilaisuudesta. Jonkin aikaa keskusteltiin myös roskaamisongelmasta. Paikalla oli seitsemän aikuista henkilöä. Pate-

niemen suuralueen yhteistyöryhmän vuosikokouksessa 2.11.2011 kerrottiin opinnäytetyöstä ja tulevasta osallistamistilaisuudesta koko yhteistyöryhmälle.

Pateniemen suuralueen yhteistyöryhmän ympäristötoimikunnan osallistaminen järjestettiin 15.11.2011 klo 16.30–18.00. Paikalla oli 3 aikuista henkilöä. Toimikunta oli omassa kokouksessaan keskustellut opinnäytetyön aiheesta ja oli laatinut toimintasuunnitelman, joka toimi pohjana toimikunnan työskentelylle sekä jäsenten ajatuksille ja ideoille Rajakylän lähion siisteyden parantamiseksi.

7.2 Osallistaminen Rajakylän päiväkodin Kanervat -esiopetusryhmässä

Suunnitelma oli, että tulevaisuusverstaas tapahtuisi Rajakylän päiväkodissa Kanervat -nimisessä lapsiryhmässä 21.11.2011 klo 10.00 alkaen. Ryhmä oli esiopetusryhmä, jossa oli 14 lasta. Etukäteen lastentarhanopettajan kanssa kerrattaisiin tilaisuuden kulku ja tarkoitus. Tilaisuus kestäisi noin 30–45 minuuttia. Tilaisuus olisi lapsiryhmän koostumus ja koko huomioiden kohtuullisen lyhyt ja napakka. Lasten kanssa kokoonnuttaisiin heidän omaan kokoontumispaikkaansa ja heille kerrottaisiin Helenasta, joka tulisi pyytämään heiltä apua koulutehtäväänsä. Lapset johdateltaisiin lyhyellä, ikään sopivalla alustuksella aiheeseen. Heille annettaisiin kaikkien läsnä ollessa mahdollisuus vastata heille tehtyihin, aiheeseen johdatteleviin kysymyksiin. Lastentarhanopettaja jakaisi lapset pienryhmiin (3-4 lasta/ryhmä/aikuinen). Ryhmissä keskusteltaisiin aikuisen johdolla aiheesta ja lapset saisivat kertoa ideoitaan ja keksiä uusia menetelmiä viheralueiden siisteyden parantamiseksi. Ryhmän aikuinen kirjaisi ideat paperille. Pienryhmäkeskustelun jälkeen kaikki ryhmät kokoontuisivat yhteen ja kertoisivat toisilleen ideansa ja keksityt menetelmänsä. Lopuksi ideamuistiinpanot kerättäisiin Helenalle.

Ennen varsinaista osallistamista päiväkotiryhmän lastentarhanopettajan kanssa sovittiin puhelimessa osallistamisesta etukäteen ja käytiin läpi opinnäytetyön aihe sekä käytännön järjestelyt, jotta osallistaminen onnistuisi. Muutamalla sanalla puhuttiin myös lapsiryhmästä.

Rajakylän päiväkodin Kanervat -esiopetusryhmässä oli paikalla 14 lasta ja 5 aikuista. Osallistaminen tapahtui ryhmän omissa tiloissa, välittömästi aamu-ulkoilun jälkeen klo 10.00. Lapset kokoontuivat ”aamupiiripenkeille”, josta jakaannuttiin hetken kuluttua (aiheeseen johdattelemisen jälkeen) viiteen pienryhmään ideoimaan ja keskustelemaan. Lopuksi kokoonnuttiin takaisin pen-

keille. Osallistaminen kesti kokonaisuudessaan noin 40 minuuttia. Lapsiryhmä oli selkeästi poika-
valtainen, hyvin vilkas ryhmä, joka tarvitsi paljon aikuisten ohjausta. Lapset lähtivät kiinnostuneina
ja aktiivisina mukaan keskusteluun. Pienryhmissä he keksivät sekä hyvin järkiperaisii että hyvin
mielikuvitusrikkaita ideoita.

Päiväkodin aikuiset olivat kiinnostuneita ympäristöasioista ja lasten puheista kuuli, että kaikenlai-
sista ympäristöasioista oli heidän kanssaan päiväkodissa jo aiemminkin keskusteltu.

7.3 Osallistaminen Rajakylän koulun (1.-6. -luokkien) vanhempainoimikunnassa

Suunnitelma oli, että vanhempainryhmän puheenjohtaja saisi sekä puhelimesta että sähkö-
postilla taustatietoa opinnäytetyöstä sekä ohjeet tulevaisuusverstaasta. Hän lukisi muille van-
hempainryhmän jäsenille marraskuun 2011 kokouksessa ohjeet ideoiden keksimiseen ja niiden
toimittamiseen opinnäytetyön tekijälle (liite 5).

Ennen osallistamista vanhempainryhmän puheenjohtajan kanssa keskusteltiin opinnäytetyöstä
sekä osallistamisesta ja hänen kanssaan sovittiin, että hän hoitaa kokouksessa asian sovitulla
tavalla. Ohjeistus lähetettiin sähköpostilla puheenjohtajalle, mutta hänen sähköpostinsa ei
vastaanottanutkaan sitä ja puheenjohtaja ilmoitti asiasta vasta kahden päivän kuluttua, jolloin
vanhempainryhmän kokous oli jo pidetty. Puheenjohtaja oli kuitenkin kertonut asiasta kokouk-
sessa ja kertoi hoitavansa asian loppuun.

Puheenjohtajalle lähetettiin sähköpostia eri sähköpostien kautta ja lopulta se onnistui. Ohjeistuk-
seen asetettiin ideoiden viimeiseksi palautuspäivämääräksi 26.11.2011, mutta yhtään sähkö-
postia ei ole tullut vanhempainryhmän jäseniltä eikä puheenjohtajalta. Puhelimitse puheenjohtaja
myöhemmin kertoi, että asia oli ollut kokouksessa esillä.

8 OSALLISTAMINEN OULU-LEHDEN AVULLA

Suunnitelma oli, että otetaan yhteyttä kolmeen paikalliseen sanomalehteen ja ehdotetaan aihetta lehtijuttuun. Samalla voidaan julkaista opinnäytetyön sähköpostiosoite, johon Rajakylän alueen asukkaat voivat kommentoida roskaamisasiaa ja tehdä parannusehdotuksia.

14.11.2011 otettiin sähköpostitse yhteyttä kolmeen paikalliseen lehteen: Kalevaan, Oulu-lehteen sekä Forum24 -lehteen, ja tarjottiin opinnäytetyötä sekä Vihreä lähiö -hanketta lehtijutun aiheeksi. Tavoitteena oli saada sekä hankkeelle että opinnäytetyölle julkisuutta ja kerätä sähköpostitse mielipiteitä Rajakylästä alueen asukkailta. Oulu-lehden toimittaja otti samana päivänä yhteyttä puhelimitse ja halusi kirjoittaa lehtijutun. Muista lehdistä ei otettu yhteyttä.

Toimittaja Heli Rintala sekä valokuvaaja tavattiin Rajakylässä 24.11.2011. Toimittaja haastatteli opinnäytetyön tekijää sekä opinnäytetyön ohjaajaa Eeva Huuhtasta Rajakylän kirjastossa ja valokuvaaja otti kuvia Rajakylän ostoskeskuksessa. Lehtijuttu ilmestyi 30.11.2011 ja sen mukana julkaistiin opinnäytetyön sähköpostiosoite, johon toivottiin oululaisilta kommentteja Rajakylästä.

Juttu Rajakylän roskaamisesta, tekeillä olevasta opinnäytetyöstä sekä Vihreä lähiö-hankkeesta julkaistiin 30.11.2011 ilmaiseksi jaettavassa Oulu-lehdessä (Rintala 2011, 34) (Liite 4).

Opinnäytetyön sähköpostiin saapui vain yksi sähköpostiviesti 7.12.2011. Mies kirjoitti: *”Koisotien eteläreunalla korttelin 52 kohdalla Voikukkatien ja Koisotien risteyksestä lähtien on hoitamaton risuttunut puistokaistale. Tämä keskeisellä paikalla oleva puisto pilaa keskustan maisemaa, joten olisi syytä raivata alue, harventaa puustoa ja tasoittaa maapohja”*. Lehtijutun perusteella ei odotettu runsasta sähköpostivyöryä. Positiivista oli, että ainakin yksi ihminen halusi kertoa mielipiteensä ja teki sen myös.

9 TULEVAISUUSVERSTASTYÖSKENTELYN TULOKSET

9.1 Pateniemen suuralueen yhteistyöryhmän ympäristötoimikunnassa

Tilaisuuden aikana osallistujat toivat esiin myös uusia ideoita, joita ympäristötoimikunta ei ollut kokouksessaan käsitellyt.

Ympäristötoimikunnan ideoita:

- Roskaantumisongelman julkituonti
- Uutisointi mediaan
- Yhteydenotot kiinteistöhuollon, Oulun kaupungin katu- ja viheralueiden hoidon ja jätehuollon toimijoihin
- Haastekilpailu
- Rajakylän ympäristön siivoustalkoot
- Aluekohtaiset siivoustalkoot (pienempi alue omanaan)
- Koulujen siivouspäivä/ Pidä Suomi puhtaana -päivänä
- Roskaperformanssi ympäristötoimikunnan toimesta
- Oulun kaupungin mahdollisuuksien selvittäminen koskien Rajakylän asuinalueen viihtyvyyden lisäämistä (siivous, roska-astiat, metsänhoito)
- Ympäristöaiheinen teemailta
- Luontokerhojen aloittaminen Rajakylän koululla
- Suuralueen ympäristöohjelman tarkistaminen
- Koulujen ja päiväkotien teemapäivä roskaantumisesta
- Haastattelututkimus (tehtäisiin valmis haastattelulomake, Rajakylän kerrostaloissa)
- Ovelta ovelle -kysely Rajakylän rivi- ja omakotitaloissa
- Henkilökohtainen kutsu siivoustalkoihin
- Ympäristöperformanssi
- Kansalaisaloite
- Roskapoliisi/korttelipoliisi
- Roskapiilokamera
- Tehostettu roskaamisen valvonta

- Poliisien roskainfotilaisuus
- Sekajätteen kaatopaikkamaksut pois → jätehuollon maksajiksi pakkausten/tuotteiden tuottajat → hyötyjätteen tuojille palkkio, kuten pullon- ja tölkkienpalautuksessa
- Pakkausmateriaalirooska-astiat kauppoihin
- Ympäristötoimikunnan ja koulujen opettajien tapaaminen ja keskustelu roskaamisesta
- Riittävästi (=lisää) roska-astioita
- Kansalaisvastuu: huomautetaan roskaajalle hänen roskaamisestaan

Pateniemen suuralueen yhteistyöryhmän ympäristötoimikunnan osallistaminen toi paljon toivottuja ideoita ja ehdotuksia, koska toimikunnan jäsenet ovat erittäin kiinnostuneita ympäristöasioista. Kaksi heistä asuu Rajakylässä ja yksi viereisellä asuinalueella, mutta hänkin asioi usein Rajakylässä ja alueen roskaamisongelma on hänelle entuudestaan tuttu. Myös osallistujien vähäinen määrä teki keskustelun toimivaksi ja antoi kaikille riittävästi aikaa ilmaista ajatuksiaan. Tilaisuus sujui aktiivisesti keskustellen ja suurimmalta osin ryhmä toimi itse ohjautuen, jolloin oppinnytöiden tekijän tehtävä jäi vähäisemmäksi.

Osallistettavat eivät ryhtyneet keksimään tai eivät vain keksineet mielikuvituksellisia menetelmiä tai ideoita, vaan toivat esiin hyvin järkiperaisiiä, toteutettavissa olevia ideoita ja toimenpiteitä. Osallistettavia kannustettiin käyttämään mielikuvitusta, mutta aihe lienee niin arkipäiväinen, että siihen haetaan arkipäiväistä ja käytännöllistä ratkaisua. Aikuiset ihmiset ymmärtävät ajan ja voimavarojen rajoitteet, joten massiivisia toimenpiteitä roskaamistilanteen parantamiseksi ei mieleen ehkä noussut.

On toki myös mahdollista, että koska ympäristötoimikunnan jäsenet edustivat osallistamistilaisuudessa omaa toimikuntaansa, he ehkä pitivät tiukasti kiinni yhteisistä, järkiperaisista ideoistaan, jotka olivat suunnitelleet toteuttavansa tulevana vuonna, eivätkä uskaltaneet heittäytyä ideoimaan mielikuvituksen rajoja hipovia menetelmiä. On myös mahdollista, että osallistettavien ikä vaikuttaa asiaan, samoin kuin heidän lukumääränsä. Ympäristötoimikunnan osallistettavat olivat kaksi noin 60-vuotiasta naista sekä yksi noin 30-vuotias mies. Laajempi ikäskala ja useampi osallistuja olisi voinut lisätä ideoiden määrää ja muotoa.

Tulevaisuusverstaas oli toimiva menetelmä. Ideoita syntyi – toki osa niistä oli syntynyt jo ympäristötoimikunnan omassa kokouksessa, jossa keskustelijoita oli seitsemän. Loppujen lopuksi useat ideat olivat suuremman ryhmän laatimia.

9.2 Rajakylän päiväkodin Kanervat -esiopetusryhmässä

Rajakylän päiväkodin lasten ideoita heidän sanomanaan:

- Ne ihmiset, jotka heittävät roskia, keräävät ne itse pois ja vievät ne itse roskiin
- Kerätään toisten roskia
- Aina, kun ihminen näkisi roskan, hän nostaisi sen maasta ja laittaisi sen roskiin
- Siivotaan roskat siivoustraktorilla
- Siivotaan yhdessä
- Roskat harjataan lapioon
- Lisätään roskakoreja ulos
- Viedään roskat kotiin, jos lähellä ei ole roska-astiaa
- Kierrätetään tavaroita
- Kierrätetään roskia
- Robotti (Wallie) kerää roskia
- Kone, jonka alla on roskien linttaaja. Kauha nostaa lintatut roskat lavalle ja kuljettaa roskat kaatopaikalle
- Katupylvääseen laitetaan iso koura, joka kerää kaikki roskat. Roskat menevät putkea pitkin kaatopaikalle.
- Roskat kerätään ulkoimurilla
- Lisää roska-astioita
- Roskat viedään kaatopaikalle eikä metsiin
- Karkkipaperit laitetaan taskuun ja kun löytyy lähin roska-astia, paperit laitetaan sinne
- Rajakylään sääntö, että roskia ei saa pudottaa maahan
- Roskan heittämisestä saisi sakot
- Piikillä voidaan kerätä roskia. Jos kaikilla olisi piikki, kaikki voisivat kerätä

Päiväkotiryhmän aikuisten ideoita:

- Syksyllä ja keväällä siivousviikko (kotiin lähetettäisiin asiasta tiedote)
- Siivousviikolla kotiin vihko, johon kirjataan ylös millaisia roskia kukin on löytänyt
- Rajakylän Lions Club voisi lahjoittaa käsiineet/roskien keruupihdit
- Hyötyjätteen keräyspisteitä enemmän
- Pyörätien varteen tarpeeksi tiheästi roska-astioita

Lapsien osallistaminen on aina haastavaa. Kaikkia tilaisuudessa vastaan tulevia muuttujia ei voi ennakolta arvata tai tietää, varsinkin, jos lapset eivät ole entuudestaan tuttuja. Ryhmän koko ja ”koostumus” kaiken kaikkiaan vaikuttavat paljon ryhmän toimimiseen. Keskustelutyypinen ideoiden kerääminen toimii lapsilla luontevasti. Aiheen alustus ikäryhmälle sopivalla tavalla virittää lapset aiheeseen, ja mielenkiintoinen, ei liian vaikea tai abstrakti aihe ”vie lapset helposti mukaan”, innostaa ideoimaan ja keskustelemaan. Ryhmän aikuisten läsnäolo ja aktiivinen osallistuminen on välttämätöntä, jotta osallistaminen onnistuu. Tilanteessa on aina huomioitava lasten vireystila, vuorokaudenaika, mahdollinen nälkä ym. asiat, jotka vaikuttavat osallistamisen onnistumiseen. Pieniltä tuntuvat asiat saattavat vaikuttaa suuresti lasten toimintakykyyn ja yhteistyön onnistumiseen.

Esiopetusikäisten lasten osallistaminen Rajakylässä sujui mukavasti. Vilkas ryhmä jaksoi kuunnella heille entuudestaan vieraan aikuisen alustuksen hyvin ja lapset vastasivat innostuneina kysymyksiin. Ryhmän lapset hyvin tunteva lastentarhanopettaja jakoi lapset toimiviin pienryhmiin, mikä ei olisikaan onnistunut minulta. Näin homma eteni ripeästi ja sopuisasti henkilökunnan ottaessa vilkkaimmat lapset ryhmiinsä ja minun saadessa kolme rauhallisempaa lasta pienryhmäänsä. Kokonaisuudessaan 40 minuutin tilaisuus oli riittävä – lapsilla oli jo suuri tarve päästä tekemään muuta kuin keskustelemaan.

Poikien suurempi osuus ryhmässä vaikutti selvästi saatujen ideoiden laatuun: pojat ideoivat teknisiä laitteita roskia keräämään. Idea, jossa roskat kulkevat putkea pitkin kaatopaikalle, on lähes sellaisenaan jo olemassa esimerkiksi Tampereen asuntomessualueella Vuoreksessa. Myös Tukholmassa on samantyyppinen menetelmä käytössä. Ehkäpä lapsenomaisen, rajattoman mielikuvituksen omaavat insinöörit ovat menetelmän käytännön tasolle kehittäneet. Lapsilla oli myös hyvin järkipäisiä, tavallisia ideoita roskien pois saamiseen: jokainen vie roskansa pois, roska-astiaan. Asia oli lapsille päivän selvä käytäntö.

9.3 Rajakylän koulun (1.-6. -luokkien) vanhempainoimikunnassa

Vanhempainoimikunta osallistettiin kokouksen yhteydessä joulukuussa 2011. Vanhempainoimikunnan puheenjohtaja esitteli asian toisille vanhemmille opinnäytetyön tekijän ohjeistuksen mukaan ja luki heille osoitetun keskustelun alustuskirjeen. Rajakylän koulun vanhempainryhmältä ei löytynyt ideoita. Vanhempainryhmän kokouksessa oli ollut paikalla vain muutama henkilö. Osallistaminen ei onnistunut toivotulla tavalla.

10 RAJAKYLÄN OSALLISTAMISEN YHTEENVETO

Alueen asukkaiden osallistaminen oli hyvin antoisaa ja mielenkiintoista. Rajakylässä vuonna 2010 ja 2011 tehdyt Vihreä lähiö -hankkeen osallistamiset antoivat hyvää lähtötietoa alueesta ja sen ongelmista. Asia oli omien kokemusten perusteella tuttu, samoin itse aluekin aika hyvin, mistä oli hyötyä keskusteluissa ja asukkaiden ideoita kirjatessa. Ongelmat muuttuivat entistä elävämmiksi, kun niistä kertoivat paikalliset asukkaat. He elävät siellä ja kokevat ongelman joka päivä.

Osallistamisryhmiä oli kolme ja ne kaikki osoittautuivat täysin erilaisiksi kokonaisuuksiksi. Olin itse mukana kahdessa osallistamistilaisuudessa ja kolmannen ohjasi vanhempaintoimikunnan puheenjohtaja.

Ympäristötoimikunnan aktiivisuus näkyi heidän keskustelussaan. Asioita oli pohdittu yhdessä jo valmiiksi ja varmasti useampaan kertaan. Ryhmän jäsenten keskustelussa painottui selkeä huoli ja todellinen halu tehdä asialle jotakin. Keskustelu kävi vilkkaana ja uusia ideoita syntyi lisää. Vaikka osanottajamäärä oli pieni, voisi sanoa, että laatu korvasi määrän.

Lasten osallistaminen onnistui hyvin. Keskustelu tuli osaksi lapsiryhmän päiväohjelmaa eikä siinä tarvittu erikoisjärjestelyjä, jotka saattaisivat vaikuttaa lapsiin. Tuttu paikka, tutut aikuiset ja rajallinen aika tekivät tilaisuudesta tehokkaan ja sopivan mittaisen jaksaa. Lapset uskalsivat ideoida ja kertoa roskaamiseen liittyvistä kokemuksistaan. Itse asiassa lapsilla oli todellinen halu keskustella aiheesta ja kertoa, millaista roskaamista he olivat nähneet. Aihe ei ollut vaikea, koska jokainen lapsikin on roskaamista nähnyt, valitettavasti. Myös päiväkodin aikuiset halusivat kommentoida asiaa ja he katselivat asiaa niin alueen asukkaan kuin päiväkodin työntekijänkin kannalta.

Koulun vanhempainryhmän osallistaminen ei onnistunut. Olisi ollut parempi vaihtoehto ohjata tulevaisuusverstaas itse. Ryhmästä ei syntynyt yhtään ideaa, mikä yllätti minut. Puheenjohtaja kertoi, että kokouksissa on paikalla usein vain muutama henkilö ja koska kokoontumiset ovat vain kerran kuussa ilta-aikaan, tapaamisiin kertyy paljon asiaa. Ehkä roskaamisasian pohtiminen vaatisi enemmän aikaa lapsiperheiden vanhemmilta, joiden aika on usein varsin tiukalla.

Näiden kolmen osallistamisen tuloksena syntyi joukko ideoita, joista osa on mitä mielikuvitusrikkaimpia ja osa järkipäisistäkin järkipäisempiä. Osallistettavia ohjeistettiin ja kannustettiin ajattelemaan ja ideoimaan ilman rajoja. Aikuiset pysyivät asiallisissa ja konkreettisissa menetel-

missä, mutta päiväkodin lapset keksivät uusia keinoja roskaamisongelman taltuttamiseksi. Mitään mullistavaa ja samalla toteuttamiskelpoista ideaa ei vastaan tullut. On sanomattakin selvää, että taloudelliset resurssit erityisesti nykyaikoina asettavat kaikelle toiminnalle, myös julkisten alueiden ylläpidolle, tarkat raamit. Se rajoitti ideointia aikuisilla aivan varmasti.

11 OSALLISTAMISEN KEHITTÄMISKELPOINEN IDEA

Tulevaisuusverstaan tuloksista valitsin kehittämiskelpoiseksi ideaksi roskien keräämisen yhdessä, siivoustalkoot. Niitä kyllä järjestetään, mutta ne tuntuvat yleensä jäävän vain satunnaisiksi tapahtumiksi. Yksittäisinä tunteina tai yhtenä päivänä vuodessa ne eivät vaikuta pitkään eikä niistä tule kovinkaan vakiintunutta tapaa toimia. Kuitenkaan pelkkä roskien kerääminen ei varmasti muuta asennoitumista roskaamiseen, vaan se vaatii tuekseen tietoa ylläpidon kustannuksista, valistamista, keskustelua ja kannustamista. Jokainen tietää, että kertaus on opintojen äiti eli asian oppii paremmin toistamalla sen monta kertaa.

Suunniteltaessa talkoita täytyy huomioida se, että talkooalueiden tulisi olla kohtuullisen kokoisia ja jokaisen talkoolaisen tulisi voida työskennellä sellaisella alueella, joka on hänelle tärkeä. Tällöin esimerkiksi lapsiperheet huolehtisivat leikkipuistoista, urheilua harrastavat urheilukentistä ja lenkkeilijät pururadasta. Näin on toimittu mm. Englannissa ja Tanskassa hyvin tuloksin. Jokaiselle itselleen tärkeässä paikassa tehtävän talkootyön avulla ihmiset sitoutuisivat vahvemmin omaan ympäristöönsä, kokisivat sen ”omakseen”. Tutkimuksissa on todettu ihmisten reagoivan voimakkaammin roskaantumiseen, jota on heidän omalla pihallaan. Tämän perusteella ihmisten voisi olettaa huolehtivan tarkemmin ”oman” talkooalueensa siisteydestä.

Talkoiden ja kaikenlaisen muunkin vapaaehtoistyön eteen kannattaa tehdä töitä. Toiminnalle tulee aina nimetä vetäjä ja hänen tulisi olla alan ammattilainen, jotta hän kykenee neuvomaan ja ohjaamaan vapaaehtoisia tarvittaessa. Myös talkoisiin tarvittavien työvälineiden tulee olla asianmukaisia ja turvallisia. Asunto-osakeyhtiöiden talkoolaisille otetaan yleensä vakuutus ja sellainen kannattaa olla muidenkin tahojen järjestämissä talkoissa. Helsingissä työskenteleville viheralueiden vapaaehtoistyöntekijöille eli Puistokummeille on otettu vakuutus.

Tanskassa on ihmisiä houkuteltu mukaan talkoisiin lupaamalla heille pieni palkkio. Ravintolan ympäristön siivoamisen jälkeen heille tarjottiin lounas kiitokseksi kyseisessä ravintolassa. Palkkio kannustaa mukaan vapaaehtoistoimintaan ja osoittaa, että talkoolaisten työpanoksella on merkitystä ja heidän työtään arvostetaan. Samanhenkisten ihmisten kokoontuessa ja työskennellessä yhdessä syntyy usein myös yhteenkuuluvuudentunne ja se voi parhaimmassa tapauksessa poikia lisää yhteistä toimintaa.

Jotta talkoot onnistuisivat ja niistä syntyisi säännöllinen, esimerkiksi muutaman kerran vuodessa tapahtuva käytäntö, on niiden organisointi tehtävä hyvin ja toiminnalle on nimettävä pieni, asiaan vihkiytynyt työpari tai pienryhmä ns. vetäjäksi. Avuksi tarvitaan myös Oulun kaupunki ja sieltä joku yhteyshenkilö, asuinalueen yhteistyöryhmä ja asukasyhdistykset sekä ennen kaikkea ne ihmiset, joiden sydäntä lähellä ympäristön siisteys on.

Toiminnan aloitusvaiheessa kaupungilta tarvitaan myös jonkin verran taloudellista panosta, mutta se maksaa varmasti itsensä takaisin, koska viheralueiden ylläpidon kustannukset takuulla pienevät, kun säännöllinen talkootoiminta pääsee vauhtiin. Myös toiminnan vetäjältä vaaditaan alkuvaiheessa enemmän panosta, jotta löytyvät juuri ne asuinalueen ihmiset, jotka haluavat aidosti ja lopullisesti roskat pois ympäristöstään. Usein tempauksien keulakuviksi tai suojelijoiksi pyydetään kaupungin virkamiehiä sekä tunnettuja julkisuuden henkilöitä. Paikalle kannattaa aina pyytää myös median edustajia. Usein paikallisista yrityksistä löytyy myös sponsoreita, jotka kenties mahdollistavat palkkion talkoolaisille, vaikkapa pullakahvit.

Asiasta tiedottaminen on erittäin tärkeää ja siinä kannattaa aina hyödyntää kaikkia mahdollisia mediakanavia (lehtijutut, paikallisradiohaastattelut, ulkomainokset, Facebook sekä muutkin vaihtoehdot) ja talkootoiminnan omia Internet -sivuja, joita päivitetään säännöllisesti. Aktiivinen ote ja myönteinen kuva mediassa, Internet-sivuilla ja erityisesti itse toiminnassa vaikuttavat positiivisesti. Ihmisille jää mielikuva toiminnasta, jossa todella aktiivisesti tapahtuu ja joka ei syytä roskaajia, vaan kannustaa toimimaan kohti parempaa ja roskattomampaa tulevaisuutta. Mielikuvilla ja positiivisuudella on suuri vaikutus, niin lapsiin kuin aikuisiinkin.

12 JOHTOPÄÄTÖKSET JA POHDINTA

Opinnäytetyön lähtökohtana oli Rajakylän alueen asukkaiden keskuudesta noussut huoli lähiympäristönsä roskaantumisesta. Vihreä lähiö -hankkeen osallistamistilaisuuksissa vuonna 2010 ja 2011 niin lapset, nuoret kuin aikuisetkin toivat asian esille ja kertoivat sen häiritsevän sekä vaikuttavan negatiivisesti asuinalueensa imagoon.

Opinnäytetyön tavoitteena oli Rajakylän asukkaita osallistamalla etsiä toteuttamiskelpoinen menetelmä Rajakylän viheralueiden roskaamisen vähentämiseksi ja lisäksi kehitellä menetelmää eteenpäin. Osallistamismenetelmäksi valittiin tulevaisuusverstaas ja sen avulla kolme erilaista ryhmää kehittäi ideoita roskaamisen vähentämiseksi. Osallistetut ryhmät olivat Pateniemen suuralueen yhteistyöryhmän ympäristötoimikunta, Rajakylän päiväkodin esiopetusryhmä Kanervat aikuisineen sekä Rajakylän koulun 1.-6. -luokkien vanhempainryhmä.

Asukkaiden osallistaminen oli entuudestaan hyvin tuttu menetelmä suunnittelussa. Se on mainio keino saada lisätietoja ja kuulla ns. hiljaista tietoa juuri niiltä ihmisiltä, jotka alueella asuvat ja päivittäin kulkevat. Osallistaminen on työllistävää, sillä se vaatii tarkkaa aikatauluttamista ja etukäteisjärjestelyjä onnistuakseen. Menetelmiä on useita. Valittua osallistamismenetelmää voidaan tarvittaessa muokata sopivaksi esimerkiksi osallistettavien iän mukaan, jolloin se antaa paremman mahdollisuuden onnistua.

Mielestäni tulevaisuusverstaas oli hyvä valinta osallistamiseen. Oli vaikeaa etukäteen arvioida, millaisia ideoita ryhmissä syntyisi. Mietin, kykenevätkö aikuiset heittäytymään ideoimisen maailmaan vai pysyvätkö he järkiperaisissa ratkaisuissa sekä uskaltavatko päiväkodin lapset kertoa ajatuksistaan entuudestaan vieraille ihmiselle. Lasten ideointi onnistui odotetusti, mutta aikuiset pysyivät aika tutuissa ja konkreettisissa asioissa ideoidessaan.

Koulun vanhempainryhmän osallistaminen ei onnistunut, mutta se ei johtunut menetelmästä, vaan osallistamistilanteen ohjaamisesta. Olisi ollut mielenkiintoista kuulla koululaisten vanhempien kommentteja ja mahdollisia ideoita, vaikkakaan en usko, että sieltä olisi löytynyt jotakin mullistavaa menetelmää roskaamisongelman ratkaisemiseksi. Otan tämän opikseni ja mahdolliset tulevat osallistamiset tapahtuvat vain siten, että olen itse paikalla työtä ohjaamassa. Tulevaisuusverstaas antoi menetelmänä oivan mahdollisuuden keskustella asiasta, vaihtaa mieli-

piteitä ja jakaa tietoa molempiin suuntiin. Erityisesti lasten kanssa syntyi pakostakin jonkinasteista asennekasvatusta ja se on aina hyvä, sillä he päättävät tulevaisuudessa asioista.

Kaiken kaikkiaan ideoita syntyi mukavasti. Valitessani niistä sitä yhtä kehittämis- ja toteuttamiskelpoista päädyin lopulta erittäin tuttuun ja käytettyyn menetelmään – siivoustalkoisiin. Vihreä lähiö – hankkeen tavoitteena oli aktivoida alueen asukkaita toimimaan ympäristönsä kohentamiseksi ja talkoot on perinteinen yhteistoiminnan muoto. Taloudellisesti tiukat ajat eivät anna mahdollisuutta edes suunnitella kalliita menetelmiä ongelman ratkaisemiseksi. Elämän realiteetit tiedostavana ihmisenä minun oli mahdotonta alkaa kehittämään osallistamisessa saatuja mielikuvituksellisia ideoita eteenpäin. Se ei vain ollut mahdollista.

Valittuani entuudestaan tutun ja kohtuullisen toimivan menetelmän ryhdyin kehittämään sitä eteenpäin pyrkien huomioimaan sen kokonaisuuden, joka tarvitaan talkoiden onnistumiseksi ja hyvän lopputuloksen saamiseksi. Kokonaisuus sisältää aivan varmasti vielä paljon enemmän kuin mitä opinnäytetyöhön kirjoitin. Jokaisen talkoisiin liittyvän osatekijän voi jakaa aina vain pienempiin osiin ja pohtia niitä osia aina vain perusteellisemmin. Tarkka asian suunnittelu luo selkeän kokonaiskuvan ja hyvin suunniteltu on jo puoliksi tehty. Sen toisen puolikkaan tekevät ne ihmiset, jotka osallistuvat talkoisiin.

Helsingissä tehdyn roskaamistutkimuksen osallistajat valitsivat positiivisen ympäristövalistuksen ja asennekasvatuksen parhaiksi keinoiksi vähentää roskaamista. Myös australialaisessa tutkimuksessa tulokset olivat samansuuntaiset. Valistaminen on tärkeää ja varmasti vaikuttavaa, mutta käytännön tekeminen eli tässä tapauksessa siivoustalkoot antavat selkeän kokemuksen roskien määrästä ja niiden työläästä keräämisestä viheralueilla. Talkoilla voidaan myös antaa siihen osallistuville positiivinen kokemus siitä, että jokainen voi tehdä roskaamisasian eteen jokin ja yhdessä voidaan saada paljon aikaiseksi.

Kaikki ihmiset asennoituvat roskaamiseen eri tavoin ja jopa käyttäytyvät eri tavoin eri tilanteissa. Myös roskaajat ovat erilaisia ja esimerkiksi tiedon ja ymmärtämisen taso ihmisillä vaihtelee. Erilaisissa oppimistutkimuksissa on todistettu, että jokainen ihminen oppii eri tavoin eri asioita. Valistaminen on tärkeä keino vaikuttaa, mutta tapa, jolla valistetaan, täytyy suunnitella kohderyhmän mukaan. Positiivinen asenne sekä riittävän konkreettinen valistus vaikuttavat varmasti paremmin kuin syyllistävä tapa ja hyvin ylimalkainen asiatieto.

Oulun kaupungin yhteisötoimintaa ja erilaisia yhteisiä kampanjoita, kuten esimerkiksi siivoustalkoita, suunniteltaessa opinnäytetyön tuloksia voidaan hyödyntää suunnitteleamalla toimintaa

kirjoittamieni ajatusten pohjalta sekä kehittämällä ideaa tarkemmin eteenpäin. Innostuneen vetäjän ja aktiivisen sekä positiivisen otteen avulla ja erilaiset kohderyhmät huomioiden asioihin vaikuttaminen voi onnistua paremmin.

Opinnäytetyön lopputuloksena ei syntynyt uutta, koko maailmaa tai yhtä kaupunginosaa mullistavaa menetelmää, jolla roskaamiongelma poistuisi. En siihen työtä aloittaessani uskonutkaan. Opinnäytetyön tekeminen ja siihen liittyvien asioiden pohtiminen on ollut hyvin opettavaista. Aiheeseen liittyviä kirjoja lukiessani olen pohtinut paljon ihmisen luontosuhdetta, käyttäytymistä ja erityisesti kuluttamista. Erilaisia lähiöihin liittyviä tutkimuksia on paljon, samoin ulkomailla tehtyjä roskaamistutkimuksia. Aihe oli rajattava tarkasti, vaikka paljon mielenkiintoisia asioita nousi esiin ja roskaamisasiaa olisi voinut tutkia monesta eri lähtökohdasta. Kaiken kaikkiaan roskaaminen oululaisessa lähiössä tai missään muuallakaan ei ole helposti ratkaistavissa oleva ongelma. Syyt roskaamiseen löytyvät ainakin osittain ihmisestä itsestään ja hänen elämästään, yhteiskunnan tilanteesta, kaavoituspolitiikasta sekä sattumasta. Paljon muitakin syitä löytyy. Ongelma ei ehkä loppujen lopuksi olekaan roskaaminen, vaan roskaaminen on oire jostakin. Roskaaminen on myös osittain laiskuutta, välinpitämättömyyttä, itsekkyyttä ja toisaalta ajattelemattomuutta. Roskaamiseen voidaan varmasti vaikuttaa. Työtä se vaatii ja paljon, mutta se kannattaa aivan varmasti.

LÄHTEET

Aarnio, T. 2012. Roskaantumisen syvin olemus. *Ympäristö ja terveys*. 43 (2), 39–40.

Educating the Community About Litter. Changing Knowledge, Attitudes and Behaviour 2000 to 2003. DEC Social Research Series. 2005. Department of Environment and Conservation (NSW). Hakupäivä 29.10.2013. http://www.livingthing.net.au/rc/research/2005608_LitterReport.pdf.

Haverinen, R. 2008. Miksi kaupunkilainen roskaa? Tutkimuskatsauksia 3. Helsingin kaupungin tietokeskus. http://www.hel.fi/hel2/tietokeskus/julkaisut/pdf/08_04_02_tutkkats_3_haverinen.pdf.

Horelli, L. 2001. Ympäristön tutkimuksen ja vuorovaikutteisen suunnittelun metodologiasta. Teoksessa M. Kyttä & M. Kaaja (toim.) Vuorovaikutteisen suunnittelun ja ympäristön tutkimuksen metodipaketti. Helsinki: Yhdyskuntasuunnittelun tutkimus- ja koulutuskeskus YTK, 5-10.

Horelli, L. & Kaaja, M. 2001. Tulevaisuusverstaas. Teoksessa M. Kyttä. & M. Kaaja (toim.) Vuorovaikutteisen suunnittelun ja ympäristön tutkimuksen metodipaketti. Helsinki: Yhdyskuntasuunnittelun tutkimus- ja koulutuskeskus YTK, 30–31.

Jätelaki 17.6.2011/646.

Karttatie Oulun seudun karttapalvelu. 2013. Oulun kaupunki. Hakupäivä 24.10.2013. <http://kartta.ouka.fi/ims>.

Kaupunki huomioi vapaaehtoisia roskien kerääjiä. 2013. Suur-Tampere. Hakupäivä 19.11.2013. <http://suurtampere.fi/2013/05/13/kaupunki-huomioi-vapaaehtoisia-roskien-kerääjiä/>.

Kutsu Linnan juhliin. 2009. Hakupäivä 19.11.2013. <http://www.roskapaivassa.net/arkisto2.htm>.

Kytä, M. 2001a. Ohjattu kävelyretki (asuin)alueella (gätur). Teoksessa M. Kyttä & M. Kaaja (toim.) Vuorovaikutteisen suunnittelun ja ympäristön tutkimuksen metodipaketti. Helsinki: Yhdyskuntasuunnittelun tutkimus- ja koulutuskeskus YTK, 28–29.

Kytä, M 2001b. Tarrakartta. Teoksessa M. Kyttä & M. Kaaja (toim.) Vuorovaikutteisen suunnittelun ja ympäristön tutkimuksen metodipaketti. Helsinki: Yhdyskuntasuunnittelun

tutkimus- ja koulutuskeskus YTK, 24–25.

Laki kadun ja eräiden yleisten alueiden kunnossa- ja puhtaanapidosta 31.8.1978/669.

Latvalehto, P., suunnitteluhortonomi Rakennusvalvonta Oulun kaupunki. Re: Maanomistuskartat. Sähköpostiviesti l8elan00@students.oamk.fi, 17.8.2010.

Meri-Toppila – Rajakylä lähiöhanke, toimintasuunnitelma, 2010. Esite. Julkaisematon.

Nuotio, A-K. 2007. Päätöksentekijän opas. Viherhoidon ABC. Helsinki: Kaupunginpuutarhurien seura ry, Viherympäristöliitto ry.

Osallistu ja vaikuta. Helsingin kaupungin rakennusvirasto. Hakupäivä 28.10.2013.

<http://www.hel.fi/hki/HKR/fi/Osallistu+ja+vaikuta>

Oulun kaupungin ikäluokkatilasto kaupunginosittain 1.1.2013. 2013. Oulun kaupunki. Hakupäivä 1.10.2013.

http://www.ouka.fi/c/document_library/get_file?uuid=a396b925-df77-42a8-9c79-9254626580b2&groupId=50085.

Poimi roska päivässä. 2013. Hakupäivä 26.10.2013. <http://www.roskapaivassa.net/>.

Reinikainen, P. 2010. Onko kaupunkilaisista oman asuinympäristönsä pelastajiksi? Vihreä kirja. 1.B. Viherympäristöliitto.

Reinikainen, P, 2009. Viheralueiden ylläpidon haasteina roskaaminen ja massatapahtumat. Viherympäristö. 17 (5), 13.

Rintala, H. 2011. Mitä sitten? Tähän on Rajakylä! Oulu-lehti. 30.11.2011, 34.

Roskaton Rajakylä – performanssi 19.5.2012. 2012. Hakupäivä 19.11.2013.

http://www.ouka.fi/oulu/ymparisto-ja-luonto/oulu-ymparistovuosi-2012/-/asset_publisher/8cwA/content/id/659866.

Roskat pois Rajakylästä. 2012. Hakupäivä 19.11.2013. <http://www.kaleva.fi/uutiset/oulu/roskat-pois-rajakylasta/593885/>.

Sotkutonta päivää. Lehistötiedote 30.5.2013. Hakupäivä 25.10.2013.

http://www.sotkutontapaivaa.fi/pdf/Tiedote%20_300513.pdf.

Urakoitsijoiden yhteystiedot. 2013. Oulun kaupunki. Hakupäivä 24.10.2013.

http://www.ouka.fi/c/document_library/get_file?uuid=28efa3f4-184c-4639-9a79-a8f9f4bd4c70&groupId=64248.

Yhdyslautakunnan päätös. 2013. Oulun kaupunki. Hakupäivä 6.11.2013.

http://asiakirjat.ouka.fi/ktwebbin/dbisa.dll/ktwebscr/pk_asil_tweb.htm?+bid=2080.

Ympäristötekoalkinto Leena Niiraselle. Hakupäivä 19.11.2013.

http://www.oululehti.fi/etusivu/ymp%C3%A4rist%C3%B6tekoalkinto_leena_niiraselle_5525500.html.

LIITTEET

Liite 1. Eljander, H. 2010. Lähiöiden viheralueet Meri-Toppilassa ja Rajakylässä - selvitys viheralueiden luonteesta ja asukkaiden kehittämistoiveista.

Liite 2. Viheralueiden hoitoluokitus

Liite 3. Osallistamistulokset tarrakartoista

Liite 4. Oulu-lehden juttu Vihreä lähiö – hankkeesta ja opinnäytetyöstä

Liite 5. Kirje Rajakylän koulun vanhempainryhmälle

LIITE 1.

Eljander, H. 2010. Lähiöiden viheralueet Meri-Toppilassa ja Rajakylässä - selvitys viheralueiden luonteesta ja asukkaiden kehittämistoiveista.

Lähiöiden viheralueet Meri-Toppilassa ja Rajakylässä

– Selvitys viheralueiden luonteesta ja asukkaiden kehittämistoiveista

Laatija: Helena Eljander, Maisemasuunnittelijaopiskelija

Oulun Seudun Ammattikorkeakoulu 2010

Sisällysluettelo

1	Vihreä lähiö-hanke.....	6
2	Työn organisointi.....	6
3	Asukkaiden osallistaminen suunnitteluun	7
3.1	Osallistamismenetelmän valinta	7
3.2	Osallistamisen suunnitleminen ja toteutus	7
	Osallistajat.....	7
	Suunnittelu ja tiedotus.....	8
	Osallistamisen toteutus.....	9
4	Perustietoja Oulun alueesta	12
	Maaperä	12
	Kasvillisuus	12
	Ilmasto ja sää	12
	Kaavoitus	13
	Katualueet ja liikenne	15
	Valaistus.....	16
5	Meri-Toppila.....	19
5.1	Meri-Toppilan alue	19
	Yleiskuvaus.....	19
	Meri-Toppilan maisema	20
	Maanomistus alueella	21
	Katualueet, liikenne ja valaistus	21
	Alueen asukkaat ja asumismuodot	23
	Alueen palvelut sekä asukas- ja yhdistystoiminta.....	23
5.2	Meri-Toppilan historiaa.....	24
5.3	Maankäyttö Meri-Toppilassa ja lähialueilla	25
5.4	Alueen merkittävät rakennetut ja luontokohteet.....	26
5.5	Viheralueet ja niiden hoito	27
	Viheralueet.....	27
	Metsät.....	28
	Virkistys- ja liikuntapaikat.....	32
	Vesialueet, uimaranta ja veneenlaskupaikka	33
	Jätehuolto ja saastuneet maa-alueet.....	33

6	Rajakylä.....	37
6.1	Rajakylän alue.....	37
	Yleiskuvaus.....	37
	Rajakylän maisema.....	38
	Maanomistus alueella.....	39
	Katualueet, liikenne ja valaistus.....	39
	Alueen asukkaat ja asumismuodot.....	40
	Alueen palvelut sekä asukas- ja yhdistystoiminta.....	40
6.2	Rajakylän historiaa.....	41
6.3	Maankäyttö Rajakylässä ja lähialueilla.....	41
6.4	Alueen merkittävät luontokohteet.....	42
6.5	Viheralueet ja niiden hoito.....	43
	Viheralueet.....	43
	Metsät.....	45
	Virkistys- ja liikuntapaikat.....	47
	Jätehuolto ja saastuneet maa-alueet.....	48
7	Tulokset ja toimenpide-ehdotukset.....	49
7.1	Gäturien aineiston tulokset.....	49
	Meri-Toppila.....	49
	Rajakylä.....	50
7.2	Omia huomioita ja toimenpide-ehdotuksia.....	52
	Meri-Toppila.....	52
	Rajakylä.....	57
8	Pohdintaa.....	60
9	Lähteet.....	62
10	Liitteet:.....	64

Johdanto

Tämä Vihreä lähiö-hankkeen osahanke toteutettiin Oulun Seudun Ammattikorkeakoulun maisemasuunnittelun koulutusohjelman opetuksen harjoitteluna kesän 2010 aikana. Työssä koottiin taustatietoja Oulun kaupungin Meri-Toppilan ja Rajakylän kaupunginosien viheralueista ja osallistettiin alueiden asukkaita viheralueiden kehittämiseen järjestämällä ns. gätur eli kävelykierros molemmilla alueilla sekä kartoitettiin samalla asukkaiden tarpeita viheralueiden suhteen. Lisäksi esitettiin yhteenvetona toimenpide-ehdotuksia molempiin kaupunginosiin. Työn puitteissa ei ole tehty esteettömyyskartoitusta eikä aihe juurikaan noussut esille gäturin aikana.

Työtä ohjasivat Oulun kaupungin Meri-Toppila-Rajakylä-hankkeen ohjausryhmä, Oulun kaupungin yhteisötoiminnan koordinaattori Maarit Alikoski sekä Oulun seudun ammattikorkeakoulun maisemasuunnittelun koulutusohjelman opettajat Pirjo Siipola ja Eeva Huuhtanen. Tarvittavia kartta- ja lähdemateriaaleja saatiin Oulun kaupungin Teknisen keskuksen Katu- ja viherpalvelut -yksiköstä ja Oulun seudun ympäristötoimesta.

1 Vihreä lähiö-hanke

Ympäristöministeriön lähiöohjelma 2008–2011 on kumppanuushanke, jonka tavoitteena on lähiöiden kilpailukyvyyn lisääminen sekä myönteiseen mielikuvaan perustuvan alueidentiteetin vahvistaminen. Oulun kaupunki on mukana lähiöohjelmassa Meri-Toppila – Rajakylä (MERA) – lähiöhankkeella 2008–2011 sekä Korjausneuvonnan laadullisen kehittämisen tutkimushankkeella (KOLA). Oulun lähiöhankkeisiin liittyy LUMIKOLA-osahanke, joka on toiminnallinen interventiohanke nuorille. Lisäksi Oulun lähiöhankkeet toimivat yhteistyössä Kulttuurivoimala ry:n Alvar Aallon Siilon kehittämishankkeessa.

Meri-Toppila ja Rajakylä ovat pääosin 1970- ja 1990-luvuilla rakennettuja lähiöitä. Ne valittiin lähiöuudistusalueiksi väestörakenteen ja siihen liittyvän korjaavan ja ennaltaehkäisevän työn suuren tarpeen vuoksi. Syrjäytyminen, pahoinvointi ja korkea työttömyys ovat lähiöille leimaa antavia. Lisäksi lähiöt ovat maahanmuuttajien keskeisiä asuinalueita.

Vihreä lähiö-hanke toteutetaan osana Oulun kaupungin Meri-Toppila-Rajakylä (MeRa) lähiöhanketta. Hankkeen tavoitteena on asukaslähtöisesti selvittää viheralueiden ja pihojen osalta tarpeet ympäristön viihtyisyyden parantamiseksi ja keinot sen saavuttamiseksi. Lisäksi pyritään aktivoimaan alueiden asukkaita parantamaan viherympäristöään.

2 Työn organisointi

Tämä selvitys alkoi toukokuun 2010 alussa hankkeen molempiin alueisiin tutustumisella, alueilla valokuvaamalla ja muistiinpanoja tekemällä sekä tarvittavaa lähdemateriaalia hankkimalla. Työlle laadittiin aikataulu, jonka puitteissa työskentely tapahtui. Työn lomassa osallistuttiin tarpeellisiin kokouksiin ja tapaamisiin sekä oltiin puhelimitse ja sähköpostitse yhteydessä tarvittaviin Oulun kaupungin yksiköihin ja työntekijöihin sekä yksityishenkilöihin. Elokuussa järjestettiin molemmilla kohdealueilla kyläkävelyt yhteistyössä alueiden koulujen, yhteistyöryhmien ja eräiden alueella työskentelevien henkilöiden kanssa. Loppuraportti laadittiin syyskuun 2010 loppuun mennessä.

3 Asukkaiden osallistaminen suunnitteluun

Asukkaiden toiveiden ja tarpeiden selvittämiseksi tähän selvitystyöhön liitettiin asukkaiden osallistaminen.

Osallistamismenetelmän valinta

Erilaisia osallistamismenetelmiä on useita. Teknillisen korkeakoulun Yhdyskuntasuunnittelun tutkimus- ja koulutuskeskuksen metodipaketissa on seikkaperäiset kuvaukset eri osallistamismenetelmien rakenteesta ja ohjeita käytännön toteutukseen. Meri-Toppilan alueella oli vuoden 2009 syksyllä toteutettu Oulun kaupungin MeRa-hankkeeseen kuuluvan KOLA-hankkeen myötä Oulun yliopiston arkkitehtiotiskelijoiden järjestämä gätur ja siitä saatujen myönteisten kokemusten myötä päätettiin käyttää menetelmää näihin molempiin kohteisiin. Gäturiin voivat osallistua eri-ikäiset alueen asukkaat, se on yksinkertainen ja edullinen toteuttaa eikä se vaadi osallistujilta mitään erityistaitoja ja -laitteita.

Gätur eli ohjattu kävelyretki asuinalueella on vanha ympäristöpsykologinen menetelmä, joka toteutetaan ryhmänä asuinaluetta arvioiden. Siihen kuuluvat etukäteen suunniteltu kävely harkittuine pysähtymispisteineen sekä sen jälkeinen yhteinen keskustelu. (TKK)

Osallistamisen suunnitteleminen ja toteutus

Osallistujat

MeRa-hanke keskittyy erityisesti lapsiin ja nuoriin. Sen vuoksi oli selvää, että suunnitelluille gätuureille osallistui aikuisten lisäksi sekä lapsia että nuoria. Näin saatiin kartoitettua alueiden eri-ikäisten asukkaiden mielipiteitä, tarpeita ja toiveita.

Alun perin gäturit oli tarkoitus järjestää arki-iltoina, mutta lasten ja nuorten mukanaolon varmistamiseksi päätettiin gäturit järjestää koulupäivän kuluessa. Molemmista kouluista gätuureihin osallistui myös koulunkäyntiavustaja, joka tunsu mukana olevat lapset ja nuoret. Gätuureihin osallistuvat lapset ja nuoret valittiin arpomalla koulujen oppilaskuntien jäsenistä, pois lukien aivan nuorimmat oppilaat. Aikuisosallistujiksi toivottiin alueiden asukkaita, mutta heidän puuttuessa mukaan pääsi muitakin kiinnostuneita. Aikuisen löytyminen ja osallistaminen arkipäivän aamuna ei ollut helppoa. Heidän mukaan saamiseen pyydettiin apua Meri-Toppilassa Koskelan suuralueen yhteistyöryhmältä sekä aluetyöntekijältä. Rajakylässä saatiin apua alueen asukastuvalta, aluetyöntekijältä sekä Pateniemen suuralueen yhteistyöryhmältä.

Osallistujien määrä gäturilla ei saa olla liian korkea (n. 10–15 henkeä). Meri-Toppilassa oli 10 osallistujaa (neljä 10-vuotiasta, kolme 14-vuotiasta ja kolme aikuista iältään n. 40-70 vuotta). Osallistujista ainoa Meri-Toppilassa koko ikänsä asunut oli 14-vuotias tyttö. Muut

lapset ja nuoret olivat asuneet alueella noin 3-13 vuotta. Aikuisosallistujat eivät asuneet Meri-Toppilassa, kaksi heistä asui alueen lähellä.

Rajakylässä osallistujia oli 13 (viisi 10–12-vuotiasta, kaksi 13–14-vuotiasta ja viisi aikuista iältään n. 36–63 vuotta). Lapset ja nuoret olivat asuneet alueella 8-11 vuotta. Aikuisista yksi oli asunut alueella jo 26 vuotta, muut aikuiset asuivat muualla.

Meri-Toppilassa 17.8.2010

Rajakylässä 19.8.2010

Suunnittelu ja tiedotus

Gåturin kulun suunnitteleminen aloitettiin tutustumalla Teknillisen korkeakoulun Yhdyskuntasuunnittelun tutkimus- ja koulutuskeskuksen metodipakettiin. Oulun yliopiston arkkitehtuurin osastolta saatiin KOLA-hankkeen syksyn 2009 Meri-Toppilan gäturin aineistoa sekä lista muutamista huomioon otettavista seikoista gäturia suunniteltaessa ja toteutettaessa. Käveltävä reitti ja sen pysähdyspaikat valittiin, kun alueella oli kuljettu useamman kerran. Ne paikat alueella, joihin kiinnitettiin huomiota tai jotka muuten koettiin tärkeiksi alueella, tulivat valituiksi. Kuljettu reitti oli noin 2 kilometrin mittainen.

Oulun yliopiston tietojenkäsittelytieteiden laitokseen oltiin yhteydessä mahdollisuudesta lainata KOLA-hankkeen gäturilla käytössä olleita puhetta ja kirjoitusta tallentavia puhelimia, joilla voi myös valokuvata ja videoida. Yhteistyöstä sovittiin, mutta yliopiston henkilön sairastumisen vuoksi puhelimia ei voitu käyttää.

Gåturien suunnittelun lisäksi koulujen 3.-4.-luokkien oppilaille laadittiin kirjeet, joissa kerrottiin Vihreä lähiö -hankkeesta. Kirjeessä pyydettiin lapsia piirtämään piirustukset, joissa on jokin pelottava, ruma, ihana, turvallinen tms. paikka heidän asuinalueellaan. Lisäksi heitä pyydettiin kirjoittamaan perustelut kohteen valinnalle sekä paikan sijainnin. Piirustukset asetetaan esille alueiden asukastupiin ja niitä voi käydä katsomassa siellä.

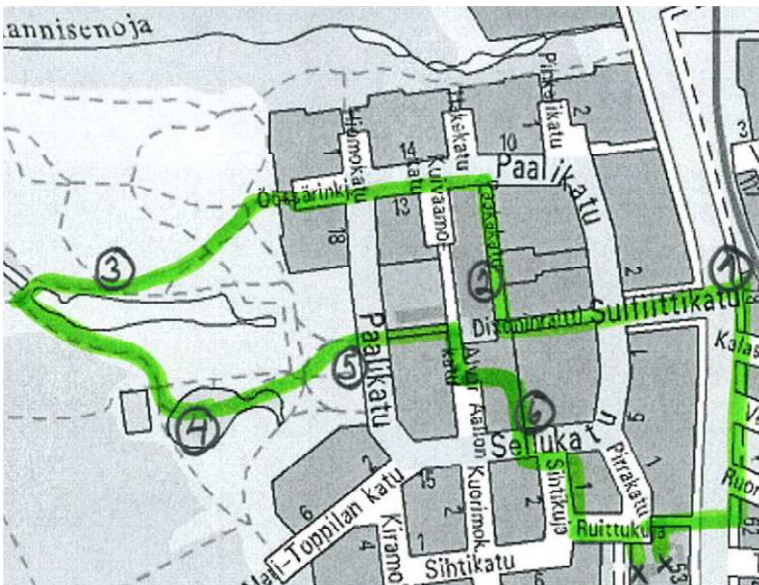
Gåtureista laadittiin omat tiedotteet molemmille alueille. Ne toimitettiin alueiden yhteistyöryhmien jäsenille, aluetyöntekijöille sekä asukastuville. Alueiden kouluihin laadittiin omat tiedotteet gåtureista sekä lyhyet tiedotteet koulujen opettajille Vihreä lähiö -hankkeesta. Koskelan suuralueen aluelehteen KoTo-sanomiin sekä Pateniemen

suuralueen Pateniemi-Herukka-Rajakylä-aluelehteen laadittiin lyhyet lehtijutut Vihreä lähiö-hankkeesta valokuvineen.

Osallistamisen toteutus

Sovitun aikataulun mukaisesti kokoonnuttiin koulun pihalle. Aluksi kävelyyn osallistujat ohjeistettiin ja heille annettiin muistiinpanovihko, kynä sekä kartta, johon oli merkitty kuljettava reitti sekä kuusi pysähdyspaikkaa. Suunniteltu reitti kuljettiin ryhmänä pysähtyen numeroiduissa kohdissa noin 5-10 minuutiksi ja niissä kirjattiin ylös huomioita ja ajatuksia. Kävelyn aikana keskusteltiin alueesta ja puolentoista tunnin kävelyn jälkeen kokoonnuttiin koululuokkaan keskustelemaan yhdessä. Keskustelussa esiin tulleita huomioita kirjattiin ylös.

Meri-Toppila

Meri-Toppilan gäturreittikartta ja pysähtymispaikat

Gäturin pysähdyspaikkojen valinnan perusteet:

Paikka 1: Sisääntulo alueelle, Koskelantien ja Sulfiittikadun risteys

- portti alueelle, tässä syntyy ensivaikutelma alueesta
- näkymän vaikutus alueen houkuttelevuuteen, kiinnostavuuteen
- hyvin vilkkaasti liikennöity

Paikka 2: Kaupan ja kierrätyskeskuksen edusta

- alueen keskeinen paikka
- tässä käyvät asukkaiden lisäksi myös muualla asuvat, alueella asioivat
- laaja ja sekava alue, monenlaisia toimintoja yhdistetty samalle alueelle
- alue selvästi kaippaa uudistamista

Paikka 3: Mannisenojanpuiston kukkula

- positiivinen paikka, mutta kaipaavatko asukkaat sinne jotakin?
- erikoinen ja erilainen viheralue

Paikka 4: Meri-Toppilan Keskusleikkipuisto

- uudehko, iso leikkipuisto
- riittävätkö nämä välineet lasten ja nuorten tarpeisiin?

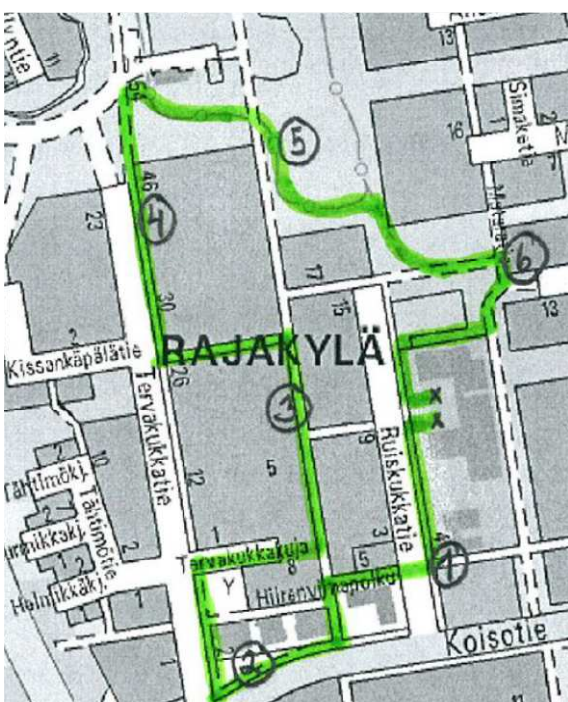
Paikka 5: Meri-Toppilan päiväkodin edusta

- päiväkotia Alvar Aallon suunnittelemassa rakennuksessa
- päiväkodin piha ei juuri houkuttele leikkimään
- päiväkodin viereinen pajukko sotkuinen, ei käytössä
- näkymä hakesiilolle

Paikka 6: Alvar Aallon puisto

- edustava ja erilainen viheralue alueella
- pitävätkö asukkaat tästä tällaisessa ympäristössä
- koko parkkialue puiston vieressä kolikko

Rajakylä

Rajakylän gäturreittikartta ja pysähtymispaikat

Gåturin pysähdyspaikkojen valinnan perusteet:

Paikka 1: Ruiskukkatie, Rajakylän terveysaseman ja Rajakylän hoivan välissä

- näkymä kauppojen suuntaan ahdas
- tärkeä liikennepaikka, jossa koulut, terveyskeskus, kirjasto jne.
- vilkkaasti liikennöity alue

Paikka 2: Sisääntulo alueelle, Koiso tien, Tervakukkatien ja Voikukkatien risteys

- portti alueelle, tässä syntyy ensivaikutelma alueesta
- näkymän vaikutus alueen houkuttelevuuteen, kiinnostavuuteen

Paikka 3: Kevyenliikenteenväylä Ruiskukkatien ja Tervakukkatien välissä

- alueen keskeinen kevyenliikenteenväylä
- keskeneräisyys

Paikka 4: Tervakukkatie 30:n kohdalla

- keskeinen, vilkkaasti liikennöity katu alueella
- laaja näkymä alueesta
- autojen pysäköinti kadun varrella

Paikka 5: Talvikkipuiston korkeimmalla kukkulalla

- uusi ja hieno leikkipuisto
- alueen kokonaisuus, miten toimii?
- lasten ja nuorten tarpeet

Paikka 6: Mataratien ja Hanhikkien yhtymäkohta, kevyenliikenteenväylä

- risteysalue, pieni viheralue
- vilkkaasti liikennöity

4 Perustietoja Oulun alueesta

Maaperä

Jääkauden aikana kolme kilometriä paksu mannerjäätikkö peitti Suomen ja muokkasi maiseman muodot nykyisenlaiseksi. Kallio silottui ja maaperän ainekset kerrostuivat uudelleen. Valtaisalla painollaan jäätikkö painoi maankuorta alaspäin ja nyt se nousee vähitellen koko ajan. Oulu sijaitsee maankohoamisrannikolla, jossa maaperä kohoaa noin 80–90 cm vuodessa. Vähitellen rantaviiva siirtyy yhä kauemmas merelle päin. Oulun seudun maaperä on moreenia ja hiekkaa. (Geologia)

Kasvillisuus

Oulu sijaitsee keskiborealisella havumetsävyöhykkeellä, jossa mäntyä esiintyy kuusta yleisemmin ja vain noin viidennes puista on lehtipuita. Yleisin metsätyyppi on kuiva kangasmetsä. Lisäksi on tuoreita kankaita ja jopa joitakin lehtoja esiintyy. (Keskiboreaalinen vyöhyke). Oulun kasvillisuuteen ovat vaikuttaneet kuluneet vuosisadat ja eri ilmansuunnat. Oulun seudun maankohoamisrannikolle on tyypillistä kasvillisuuden vyöhykkeisyys (sukkessio). Oulussa on löydetty 1183 eri putkilokasvia tai niiden variaatiota. Näistä on valtakunnallisesti uhanalaisia 23. Alkuperäislajeja on 400. Putkilokasvien lisäksi Oulussa kasvaa yli 700 suursienilajia, – alalajia ja – variaatiota. Erilaisia tulokaskasveja ja – lajikkeita on löydetty 437. Rantavesissä ja merenrannoilla on löydettävissä pohjoisiin ankariin oloihin ja meriveden vähäiseen suolamäärään sopeutunutta erikoisempaa lajistoa. (Luonnonolot)

Ilmasto ja sää

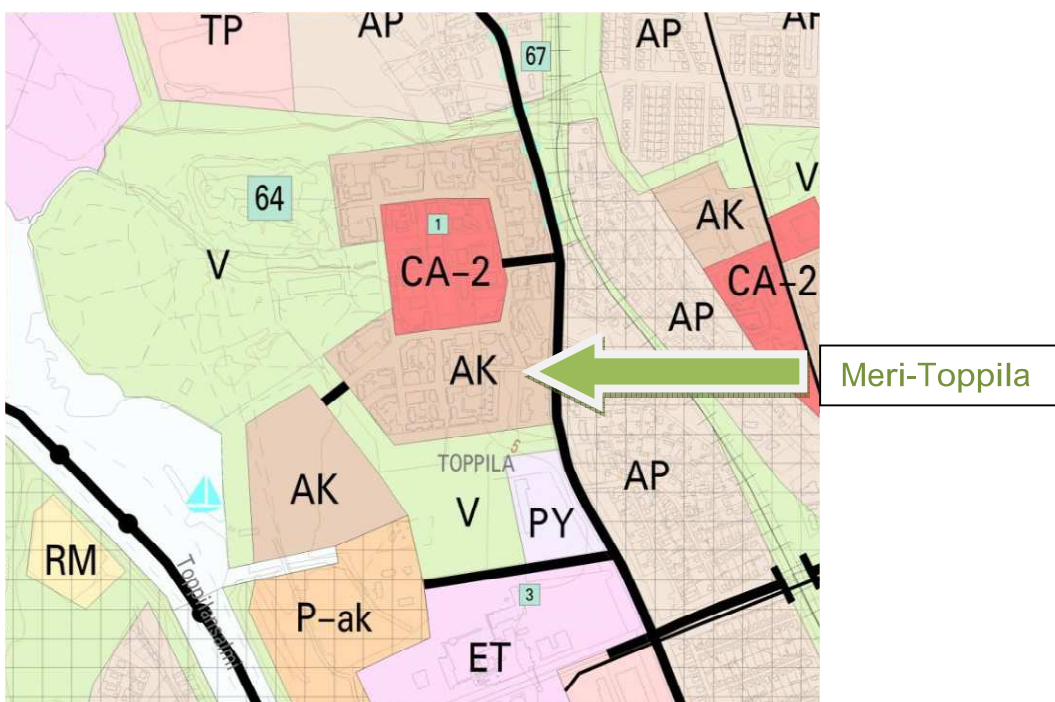
Oulun seutu kuuluu keskiborealiseen ilmastovyöhykkeeseen. Verrattuna idempänä sisämaassa oleviin paikkakuntiin Oulun seudulla meren lämmittävä vaikutus nostaa hieman keskilämpötiloja, pienentää sademäärää ja lisää auringonpaisteisten tuntien määrää. Parhaiten se vaikuttaa syksyllä ilmaa lämmittävästi ja keväällä-alkukesällä viilentävästi. Oulun keskilämpötila on heinäkuussa +15,7 astetta, tammikuussa -11,7 astetta ja koko vuonna +2-3 astetta. Vuosittainen sademäärä on noin 430 mm ja kasvukausi on lyhyt, noin 160 vrk (toukokuun alkupuolelta lokakuun alkuun). Paksuimmillaan pysyvä lumipeite on noin 40–60 cm ja se kestää marraskuun lopulta huhtikuun lopulle. Vallitseva tuulensuunta on kaakosta. (Karhu 2009)

Kaavoitus

Suomessa kaavoitusta ohjaavat ympäristöministeriön laatimat valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet. Jokaiseen maakuntaan laaditaan maakuntakaava, jossa suunnitellaan alueiden käyttöä yleispiirteisesti usean kunnan alueelle. Kunnat laativat yleiskaavan ja asemakaavan maakuntakaavan perusteella. Oulun seudulla on voimassa Pohjois-Pohjanmaan maakuntakaava 2030.

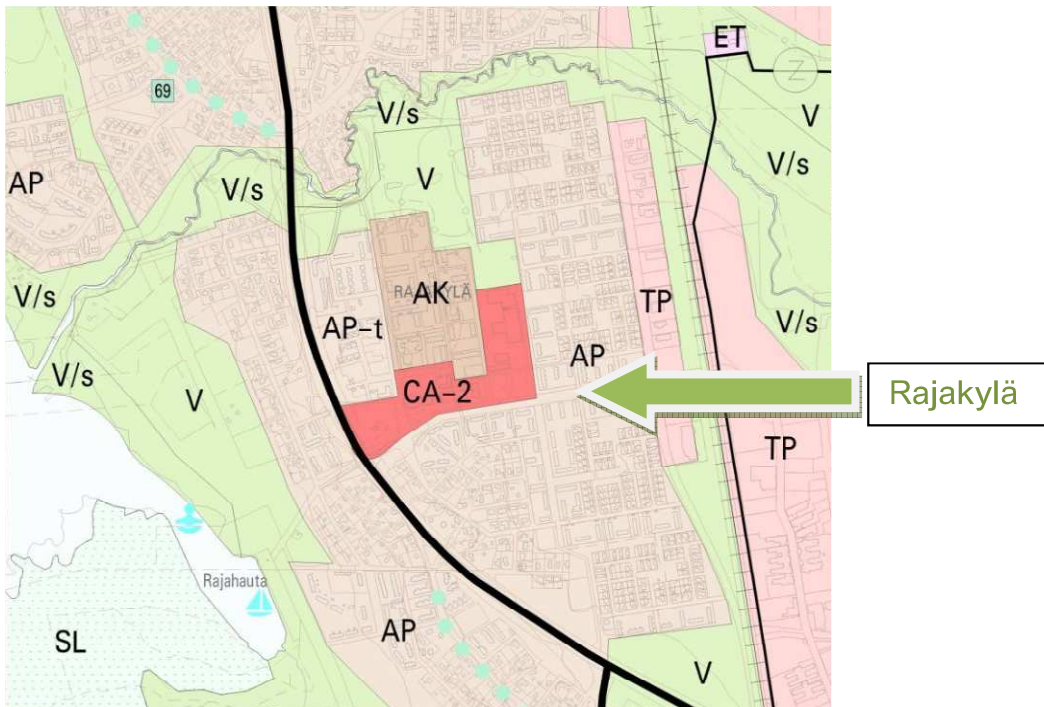
Yleiskaavoitus ohjaa kaupungin yhdyskuntarakennetta ja yleispiirteistä maankäyttöä. Vuonna 2006 astui voimaan Oulun seudun yleiskaava 2020, joka on Oulun kaupungin, Hailuodon, Haukiputaan, Kempeleen, Kiimingin, Muhoksen ja Oulunsalon kuntien yhteinen yleiskaava. Se on laadittu ohjeeksi kuntien omia yleis- ja asemakaavoituksia suunniteltaessa ja järjestettäessä eri alueiden käyttöä. Lisäksi siinä huomioidaan mm. seudullisia hankkeita sekä luonnon- ja kulttuuriympäristön ja maiseman kannalta arvokkaita alueita ja kohteita. Tarkoituksena on mm. kehittää viherverkostoa nykyistä yhtenäisemmäksi. Oulujoen suiston alue on merkitty viheralueiden keskipisteeksi ja virkistys- ja vapaa-ajan verkosto muodostuu sen ympärille mukaan lukien seudunkuntien merkittävimmät virkistysalueet.

Vuonna 2007 astui voimaan Oulun yleiskaava 2020, joka ohjaa kaupungin rakentamista vuoteen 2020 saakka.

Oulun yleiskaava 2020 Meri-Toppilan kohdalta. (Oulun yleiskaava 2020)

LIITE 1 Oulun yleiskaavan 2020 kaavamerkintöjen selitykset. (Oulun yleiskaava 2020)

Oulun yleiskaava 2020 Rajakylän kohdalta. (Oulun yleiskaava 2020)

LIITE 1 Oulun yleiskaavan 2020 kaavamerkintöjen selitykset. (Oulun yleiskaava 2020)

Asemakaavoitus luo yleiskaavaan pohjautuen yksityiskohtaisen alueidenkäytön suunnitelman.

Oulun kaupungin viher- ja virkistysaluesuunnitelma (VIVA) on laadittu Oulun yleiskaavan 2020 viher- ja virkistysalueiden yksityiskohtaisempaa suunnittelemista varten. Sen perustana ovat rakennetut puistot, yleiskaavan aluevaraukset, kaupunkirakenne sekä luontokartoituksin selvitetty erityisalueet. Suunnitelman tavoitteena on usealla eri tavalla merkittävien ja säilyttämisen arvoisten viheralueiden muodostaman verkoston osittaminen ja näin ollen turvata riittävän monipuolisesti viher- ja virkistyskäyttöön soveltuvia alueita sekä taata kulku- ja viheryhteydet eri alueiden välillä. (Oulun viher- ja virkistysaluesuunnitelma)

Meri-Toppilan laaja viheralue kuuluu Oulun kaupungin viher- ja virkistysaluesuunnitelmassa ulkoilu- ja retkeilyalueeseen, joihin kuuluvat venesatamat, leiriytymiseen liittyvät alueet, retkeily- ja ulkoliikunta-alueet. Rajakylän viheralueet kuuluvat pääasiassa lähivirkistysalueisiin, joita ovat kaupunginosa-, kortteli- ja keskustapuistot, veneilyyn liittyvät alueet ja – kohteet sekä uimarannat. (Oulun viher- ja virkistysaluesuunnitelma)

Edellä mainittujen lisäksi Oulun kaupungin maankäytön suunnittelun taustalla olevia suunnitelmia ja ohjelmia:

- Oulun seudun maankäytön ja liikenteen aiesopimus 2009–2012
- Oulun rakennuspoliittinen ohjelma 2020
- Oulun liikenneturvallisuussuunnitelma 2005

- Oulun turvallisuussuunnitelma2009-2012
- Oulun seudun ilmastostrategia
- Oulun kaupungin valaistuksen yleissuunnitelma 2010
- Oulun viher- ja virkistysaluesuunnitelma 2002
- Oulun kaupungin valaistuksen yleissuunnitelma 2010
- Oulun kestävän kehityksen ohjelma – Oulu kasvaa kestävästi
- Oulussa jokainen kuuluu – Osallisuuden ja vaikuttamisen strategia ja toimenpideohjelma 2015
- Oulun esteettömyysstrategia ja – toimenpideohjelma 2020

Katualueet ja liikenne

Katujen ylläpito kuuluu kunnalle. Katu- ja yleisten alueiden kesä- ja talvihoidosta vastaavat alueelle valitut toimijat kokonaisvaltaisesti. Kiinteistöjen kohdalla katujen puhtaanapito kuuluu pääosin kiinteistöille. Kiinteistön kohdalla olevan katualueen hoidosta vastaavat sekä kiinteistön omistaja että alueen kunnossapidosta vastaava organisaatio.

KATUALUEEN HOIDON VASTUU

KIINTEISTÖ A 	Viher- alue ja oja	Yhdistetty jalkakäytävä ja pyörätie	Istutus- kaista	Katualueen keskiliinja	Ajourata	Jalka- käytävä	KIINTEISTÖ B
PUHTAANAPITO - lian, lehtien, roskien, rikkaruohojen ja irtonaisten esineiden poisto - kasvillisuuden siistiminen	Kiint. A max. 3m	Kiinteistö A	Kunta	Kiint. A	Kiinteistö B	Kiint. B	PUHTAANAPITO - lian, lehtien, roskien, rikkaruohojen ja irtonaisten esineiden poisto - kasvillisuuden siistiminen
TALVIKUNNOSSA- PITO - lumen ja jään poisto - liukkauden torjunta - hiekoitushiekan poisto - jalkakäytävälle ja sen viereen aurattu- jen lumivallien pois- kuljetus - katuojien ja sade- vesikourun pitämi- nen lumettomana ja jäättömänä	ei talvi- kunnos- sapitoa	Kunta	Kunta	Kunta	Kunta	Kiint. B	TALVIKUNNOSSA- PITO - lumen ja jään poisto - liukkauden torjunta - hiekoitushiekan poisto - jalkakäytävälle ja sen viereen aurattu- jen lumivallien pois- kuljetus - katuojien ja sade- vesikourun pitämi- nen lumettomana ja jäättömänä
MUU KUNNOSSA- PITO - päällysteen korjaus - kadun kalusteiden hoito - liikennemerkkien ja opasteiden hoito	Kunta						MUU KUNNOSSA- PITO - päällysteen korjaus - kadun kalusteiden hoito - liikennemerkkien ja opasteiden hoito

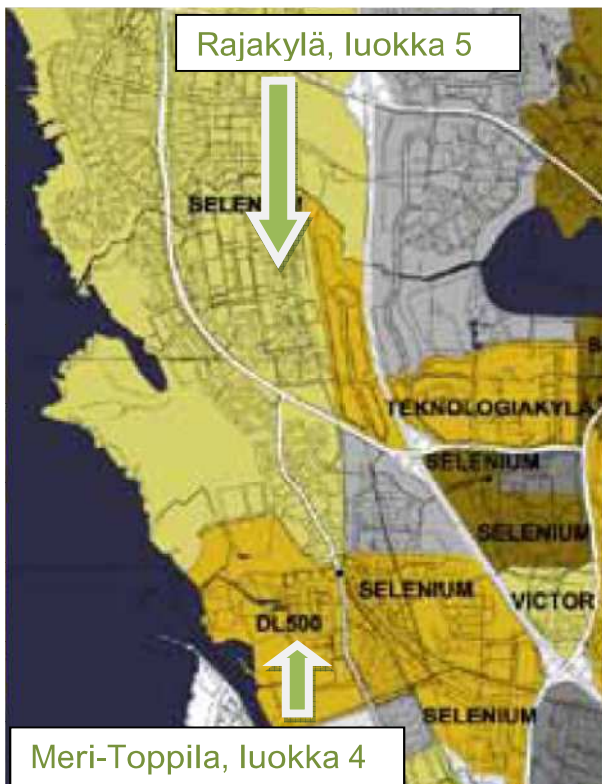
Katualueen hoidon vastuu kiinteistön kohdalla. (Katuojien kunnossapito)

Valaistus

Valaistuksella on suuri merkitys kaupunkikuvassa. Vuoden- ja vuorokaudenaikojen vaihtelut vaikuttavat suuresti valaistuksen tarpeeseen, samoin valaistava kohde. Joitakin paikkoja ei tarvitse eikä kannatakaan valaista, toisaalla tarvitaan hyvinkin tehokasta valaistusta esimerkiksi turvallisuuden vuoksi.

Esteettömäksi rakennetuksi ympäristöksi luetaan asianmukaisesti valitun valaistuksen ansiosta sellainen ympäristö, jossa kulkuväylät, portaat, luiskat ym. ovat helposti hahmotettavissa eikä valaistus häikäise. (Passeli kaupunki kaikille)

Oulun kaupunki on allekirjoittanut energiatehokkuussopimuksen, jonka tavoitteena on vähentää energiankulutusta 9 % vuoden 2005 tasosta vuoteen 2016 mennessä. Lisäksi elohopealamput poistuvat markkinoilta vuonna 2015, joten kaupungin valaistusta on uusittava. Vuonna 2010 valmistuneen Oulun kaupungin valaistuksen yleissuunnitelman mukaan kaikki elohopealamput vaihdetaan tehokkaampiin valonlähteisiin viimeistään vuonna 2019. Vaihto-ohjelma toteutetaan vaiheittain vuosina 2011–2019. Valmistuneessa vaihto-ohjelmasuunnitelmassa otetaan huomioon tyypillisten oululaisten piirteiden huomioiminen, esiintuominen ja korostaminen. Valaistavia kohteita ovat esim. vesistöt, rantareitit, kulttuurihistoriallisesti merkittävät rakennukset jne. (Oulun valaistuksen yleissuunnitelma)

Meri-Toppilan ja Rajakylän luokitukset Oulun valaistuksen yleissuunnitelmassa (Oulun valaistuksen yleissuunnitelma)

Vaihtoluokka 4: Valaisin, pylväs ja lamppu vaihdetaan

Tehtävät toimenpiteet: Sopiva valonlähde ja valonlähteen teho tarkistetaan energiankulutuksen optimoimiseksi. Valaisin ja pylväs uusitaan.

Vaihtoluokka 5: Valaisin, pylväs, jalusta, kaapelointi ja lamppu vaihdetaan

Tehtävät toimenpiteet: Katualue saneerataan, jos siihen on tarve. Sopiva valonlähde ja valonlähteen teho tarkistetaan energiankulutuksen optimoimiseksi, saneerauksen yhteydessä myös pylväsväli tarkistetaan. Pylväsjalustat uusitaan ja tehdään maakaapelointi niille kaduille, joilla on käytössä ilmajohdot. Valaisimet ja pylväät uusitaan. (Oulun valaistuksen yleissuunnitelma)

5 Meri-Toppila

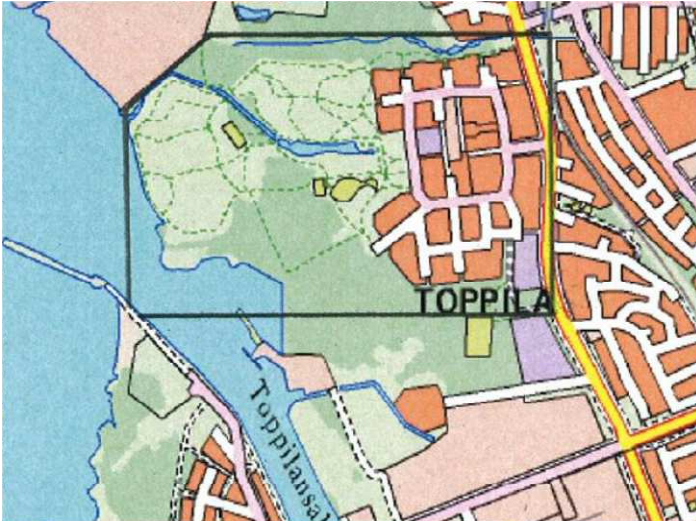
Meri-Toppilan alue

Ilmakuva Meri-Toppilan alueesta. (Oulun seudun karttapalvelu)

Yleiskuvaus

Meri-Toppilan asuntoalue sijaitsee noin 4 km luoteeseen Oulun kaupungin keskustasta, Oulujoen pohjoispuolella. Se kuuluu Koskelan suuralueeseen, johon kuuluvat Alppila, Koskela, Taskila ja Toppila (vanha Toppila ja Meri-Toppila). Alue rajautuu pohjoisessa Mannisenojaan, Taskilan kaupunginosaan ja siellä sijaitsevaan Taskilan jätevedenpuhdistamoon. Lännessä Meri-Toppilan laaja viheralue, Mannisenojanpuisto ja Toppilan rantapuisto, rajautuu mereen. Etelässä sijaitsee Merituulenpuisto ja idässä alueen rajaa vilkkaasti liikennöity Koskelantie ja sen takana omakotitaloalue. Alueen uudet rakennukset on rakennettu 1990- ja 2000-luvuilla.

Meri-Toppilan kartoitusalue. (Oulun seudun karttapalvelu)

Meri-Toppilan kerrostaloalue on rakennettu hyvin tiiviiksi ja symmetriseksi, kaupunkimaiseksi alueeksi. Uusissa rakennuksissa on yleensä 2-6 kerrosta. Palvelut sijoittuvat alueen keskelle ja autojen pysäköinti on järjestetty pääosin korttelikohtaisilla 3-4-tasoisilla pysäköintitaloilla. Maamerkkeinä alueella kohoavat vanhat teollisuusrakennukset ja merenrantaa reunustaa laaja ja monimuotoinen viheralue leikki- ja koirapuistoineen. (Meri-Toppila, Seurantaryhmän loppuraportti)

Lähekkäin olevia rakennuksia

Meri-Toppilan maisema

Meri-Toppilan asuinalue sijaitsee selkeästi omana alueenaan. Sitä ympäröivät pohjoisessa ja etelässä metsät, lännessä meri ja idässä vilkas tie. Alueen maisema on rakennetulla alueella hyvin urbaani ja kompakti. Katsottaessa asuntoaluetta Mannisenpuistosta ja Toppilan rantapuistosta päin, vihreän kukkulan laelta läheltä merta, näyttää laaja ja kumpuileva maisema rauhalliselta ja talojen tiivys toisarvoiselta seikalta. Reunustavat

metsät muodostavat selkeät seinät laajalle nurmialueelle, joka pehmentää muuten niin kovapintaisen alueen kokonaisilmettä.

Maanomistus alueella

Suurimman osan Meri-Toppilan maa-alueesta omistaa Oulun kaupunki (kuvassa vihreä alue). Pienen osan omistavat yksityiset omistajat, joita ovat Avara, Varma ja Kiinteistöosakeyhtiö Paakatorinkulma (kuvassa harmaa alue).

Maanomistus Meri-Toppilassa. (Oulun kaupunki, Tekninen keskus)

Katualueet, liikenne ja valaistus

Alueen kadut ovat päällystettyjä ja valaistuja. Ne muodostavat verkon kehämäisen kadun ympärille. Alueella ei ole läpikulkua, vaan kaikki kadut päättyvät alueen sisälle. Alvar Aallon puiston kohdalla kadulla on hidaste autoilijoille. Alueella ei ole liikennevaloja, mutta hyvin vilkkaasti liikennöidyn Koskelantien ja Sulfiittikadun risteyksessä on varaus liikennevaloille. Tällä hetkellä siinä on vain suojatiet ja liikenteenjakajat. Katualueiden kunnossapidosta huolehtii Oulun kaupungin tekninen liikelaitys.

Meri-Toppilan autoliikenne on vilkasta. Vaikka läpikulkua ei ole, liikkuu alueella kaupan, ravintolan sekä muiden palveluiden vuoksi raskaampaakin liikennettä. Päivittäistavarakauppa ja Oulun kaupungin ainoa kierrätyskeskus houkuttelevat kauempaa asiakkaita ja kulkuneuvona on tällöin usein auto. Kevyen liikenteen väylät kulkevat Koskelantien vierellä ja viheralueilla alueen laitamilla. Varsinaisella rakennetulla alueella ei ole merkittäviä kevyenliikenteen väyliä. Koska alueella asuu mm. paljon opiskelijoita ja Oulun yliopistolle sekä Oulun keskustaan ei ole pitkä matka, asuu alueella oletettavasti paljon polkupyöräilijöitä. Toppilansalmen uuden alueen rakentamisen ja valmistumisen myötä koko laajan Toppilan alueella liikenne vilkastuu.

Meri-Toppilan valaisimet ovat suhteellisen uusia, koska alue ei ole kovin vanha. Katuvalaistus kattaa koko asuinalueen ja kaikki kadut, joilla ajetaan. Osalla talojen välissä kulkevilla pitemmällä jalankulkureiteillä on puutteellinen valaistus tai ei varsinaista katuvalaistusta ollenkaan.

Valaisimia Dixoninraitilla

Viheralueella on valaistus leikkipuistossa ja sen lähialueella sekä Mannisenojanpuistossa. Myös Mannisenojan varren kävelytie Mannisenojanpuistosta Koskelantielle on valaistu.

Toppilan rantapuisto, siellä oleva koira-aitaus, merenranta sekä urheilukenttä leikkipuiston läheisyydessä ovat vailla minkäänlaista valaistusta.

Meri-Toppilassa sijaitsee eräs valaistuksellinen kohokohta - Alvar Aallon suunnittelema hakesiilo. (Oulun valaistuksen yleissuunnitelma)

Valoa kulttuurisiilossa -tapahtuma maaliskuussa 2009. (Oulun valaistuksen yleissuunnitelma)

Alueen asukkaat ja asumismuodot

Meri-Toppilassa on asukkaita 2648. Alue on monikulttuurinen ja asukkaiden vaihtuvuus alueella on suurta. Lähes kaikki alueen asunnot ovat kerrostaloja. Vuokra- ja opiskelija-asuntojen määrä on suuri. Näiden lisäksi alueella on jonkin verran asumisoikeus- ja omistusasuntoja. (Lähtötiedot)

Alueen palvelut sekä asukas- ja yhdistystoiminta

Meri-Toppilassa on tarjolla hyvät peruspalvelut alueen asukkaille. Ne ovat koulua lukuun ottamatta sijoittuneet keskelle asuinalueetta. Päivittäistavarakaupan lisäksi alueella toimivat mm. R-kioski, ravintola, yksityinen kuntosali sekä kierrätyskeskus, monipalvelukeskus, koulu, päiväkotia ja äskettäin avattu asukastupa. Kävelymatkan päästä, Koskelantien toiselta puolelta, löytyvät mm. apteekki ja toinen päivittäistavarakauppa.

Meri-Toppilassa on elokuussa 2010 avattu Koskelan suuralueen asukastupa, joka mahdollistaa paremmin koko suuralueen asukkaiden yhteistoiminnan. Sen toiminnasta ja Kulttuurisiilo-hankkeesta vastaa Kulttuurivoimala - Culture Power Station ry. Lisäksi alueella toimivat mm. MLL:n Toppilan perhekahvila, Toppilan omakotiyhdistys ry (mukana asukastuvan toiminnassa), Suomi-Assyria – yhdistys sekä Oulun Seudun Settlementti ry. Koskelan suuralueella toimivat Koskelankylän Martat, Oulun VPK ry ja Koskelan suuralueen yhteistoimintaryhmä.

Meri-Toppilan historiaa

Nykyisen Meri-Toppilan alueella toimi vuodesta 1931 vuoteen 1974 saakka Toppila Oy:n sulfiittiselluloosatehdas, joka toimitti selluloosaa Englantiin, tehtaan omistavan Peter Dixon & Son Limited-yhtiön, paperitehtaalle. (Toppilan maankäytön historia)

Toppila Oy:n sulfiittiselluloosatehdas

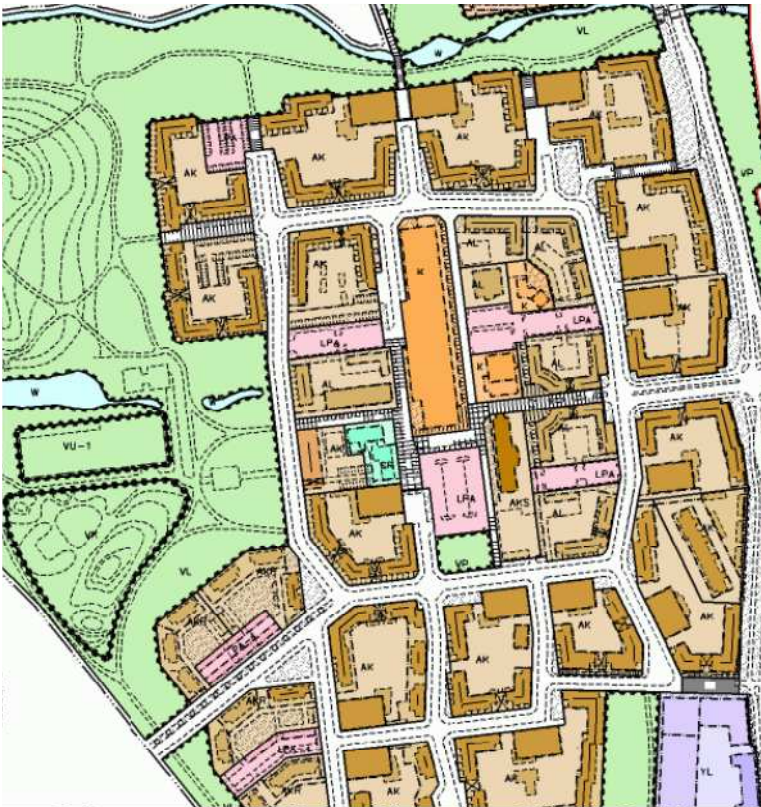
(Uno Laukan valokuva-arkisto, Pohjois-Pohjanmaan museon luvalla)

Tehdusrakennukset suunnitteli arkkitehti Alvar Aalto. Niiden lisäksi tehtaan alueelle rakennettiin mm. funkistyylinen Seuratalo erilaisia harrastuksia ja kerhoja varten, toimitusjohtajan virka-asunto, asuinkerrostaloja, insinöörikonttori sekä tehtaan konttorikeskus. (Toppilan maankäytön historia). Kaiken kaikkiaan alueella oli noin 20 rakennusta, joista suurin osa oli rakennettu vuosina 1930–31. Uusimmat rakennukset valmistuivat 1960-luvulla, viimeisin vuonna 1972. Toppila Oy:llä oli omaa maata 58 ha sekä 51 ha vuokramaata, joka sijaitsi Toppilan sataman välittömässä läheisyydessä. Lisäksi oli 400 m laituria ja 7,5 ha vesialuetta, johon tarvittava puutavara voitiin varastoida. (Osakeyhtiö Toppila – Toppila Oy 1927–1974).

Tehdas myytiin Kajaani Oy:lle 1974, ja se jatkoi toimintaa vuoteen 1985 saakka, kunnes lopetti tehtaan toiminnan ja irtisanoi kaikki työntekijät. Oulun kaupunki osti tehdasalueen vuonna 1987 ja päätti varata alueen noin 2000 asukkaan asuinalueeksi. (Toppilan maankäytön historia).

Maankäyttö Meri-Toppilassa ja lähialueilla

Meri-Toppilan alueelle valmistui asemakaava vuonna 1994. Se on voimassa vain rakennetulla asuinalueella ja siihen liittyvällä viheralueella, leikkipuistossa sekä Mannisenojanpuistossa. Muilla alueilla on voimassa Oulun yleiskaava 2020. (Oulun seudun karttapalvelu)

Tarkempi asemakaava Meri-Toppilan alueella on nähtävissä Oulun kaupungin www-sivulla osoitteessa <http://kartta.ouka.fi/>.

Asemakaavamerkintöjen selitykset on nähtävissä osoitteessa <http://www.ymparisto.fi/default.asp?contentid=116503&lan=fi>.

Alvar Aallon suunnittelema hakesiilo ympäristöineen (tontti) on alueen ainoa asemakaavamerkinnällä SR (rakennussuojelualue) merkitty kohde Meri-Toppilassa. Merkintää käytetään mm. silloin, kun ensisijaisena tavoitteena on suojella koko rakennettu kulttuuriympäristö rakennuksineen, rakenteineen ja pihapiireineen. Suojelu asettaa tällöin reunaehdot alueen käytölle. (Ympäristöministeriö)

Meri-Toppilan alueen eteläpuolella sijaitsevan Toppilansalmen alueen asemakaavoituksen laadinta alkoi vuonna 2007. Osalle alueesta asemakaava on jo valmistunut ja sen vaikutus ulottuu Meri-Toppilaan saakka. Alueelle tullaan rakentamaan kerrostalovaltainen asuntoalue mukaan lukien liikerakentamista ja työpaikkoja. Jalankulkijoille ja autoilijoille

rakennetaan yhteys Toppilansaareen uuden Möljän sillan kautta, jolloin virkistysmahdollisuudet paranevat. Ensimmäiset rakennushankkeet käynnistynevät ensi talvena ja viimeiset 2020-luvun puolivälissä. Alue on valmis noin 15–20 vuoden kuluessa. (Toppilansalmen alue)

Vireillä ovat myös seuraavat lähialueiden katusuunnitelmat: Toppilansalmen asemakaava-alueen katusuunnitelmat, Toppilansalmen Satamatie ja Möljän silta. (Suunnitelmat ja hankkeet)

Alueen merkittävät rakennetut ja luontokohteet

Alueella on jäljellä useita Alvar Aallon 1930-luvulla suunnittelemlia tehdasrakennuksia. Keittämörakennus korjattiin opiskelija-asunnoiksi ja kuivaamorakennuksesta tehtiin tilat mm.kaupalle ja kierrätyskeskukselle. Laboratoriosta saatiin tilat ravintolalle sekä kioskille ja korjaamosta tehtiin monipalvelukeskus. Modernin teollisuusarkkitehtuurin klassikko, hakesiilo, sekä voimalarakennus odottavat vielä kunnostusta ja uutta elämää. (Merellinen Oulu)

Toppilan rantapuisto toukokuussa 2010

Meri-Toppilan ranta-alue on Oulujoen suistoaluetta ja osa seudullisesti arvokasta maisema-aluetta. Noin kilometrin päässä Toppilan rantapuistosta luoteeseen sijaitsee Letonniemen luonnonsuojelualue, joka on kooltaan 101 hehtaaria. Se on myös Natura 2000-kohde ja tärkeä merenrannan luontoa ja maankohoamisranta esittelevä opetuskohde. Suurimmalta osaltaan alue on merenrantalehtoa. Aluetta kiertää 2,7 km pituinen luontopolku opastauluineen sekä katettu nuotiopaikka ja lintulava. (Luonnon monimuotoisuutta merenrantalehdoista avosoille)

Toppilasta on tehty vuosina 1996–2000 kolme havaintoa sammakonleinikistä (*ranunculus reptabundus*, vaarantunut) ja kaksi havaintoa vesihilvestä (*catabrosa aquatica*, silmälläpidettävä, ei varsinaisesti uhanalainen). Molemmat ovat vesi-/rantakasveja ja kasvavat puiston lammikossa ja siitä lähtevässä ojassa. (Tynjälä M.)

Viheralueet ja niiden hoito

Viheralueet

Meri-Toppilan laaja viheralue jakaantuu useaan eri osaan, vaikkakin se on yhtenäinen kokonaisuus. Asuntoalueen läheisyydessä sijaitsee Meri-Toppilan keskusleikkipuisto, Mannisenojan puolella Mannisenojanpuisto, merenrannan puolella Toppilan rantapuisto ja sen sisällä koira-aitaus. Talvella viheralueita hoidetaan vain auraamalla tietä koira-aitaukseen (leikkipuiston päästä käytävää pitkin).

Luonnonmaisemaa alueella edustavat lähimetsät, jotka sijaitsevat viheralueen reunamilla sekä merenranta-alue, jonka luonnonmaisema muuttuu maankohoamisen vuoksi koko ajan. Kivisessä rannassa kasvaa järviruokoa, pajuja ja lehtipuita.

Viherympäristöliitto ja Kaupunginpuutarhurien seura ovat yhdessä laatineet valtakunnallisen viheralueiden hoitoluokituksen (LIITE 2), joka on käytössä myös Oulun kaupungissa. Luokitus määrittelee hoidon tason:

”Hoitoluokitus jakaa viheralueet kolmeen luokkaan: A rakennetut viheralueet, B avoimet viheralueet ja C taajamametsät Kaksi kertaa vuodessa Oulussa järjestetään viheralueiden hoitotason arviointikierros, joihin osallistuvat sekä tilaajan että palvelun tuottajan edustajat. Kunkin viheralueen hoitoluokan vaatimuksia verrataan hoidon tasoon. Myös leikkipuistoista valitaan otos mukaan arviointiin. (Leikkipuistojen kehittämissuunnitelma)

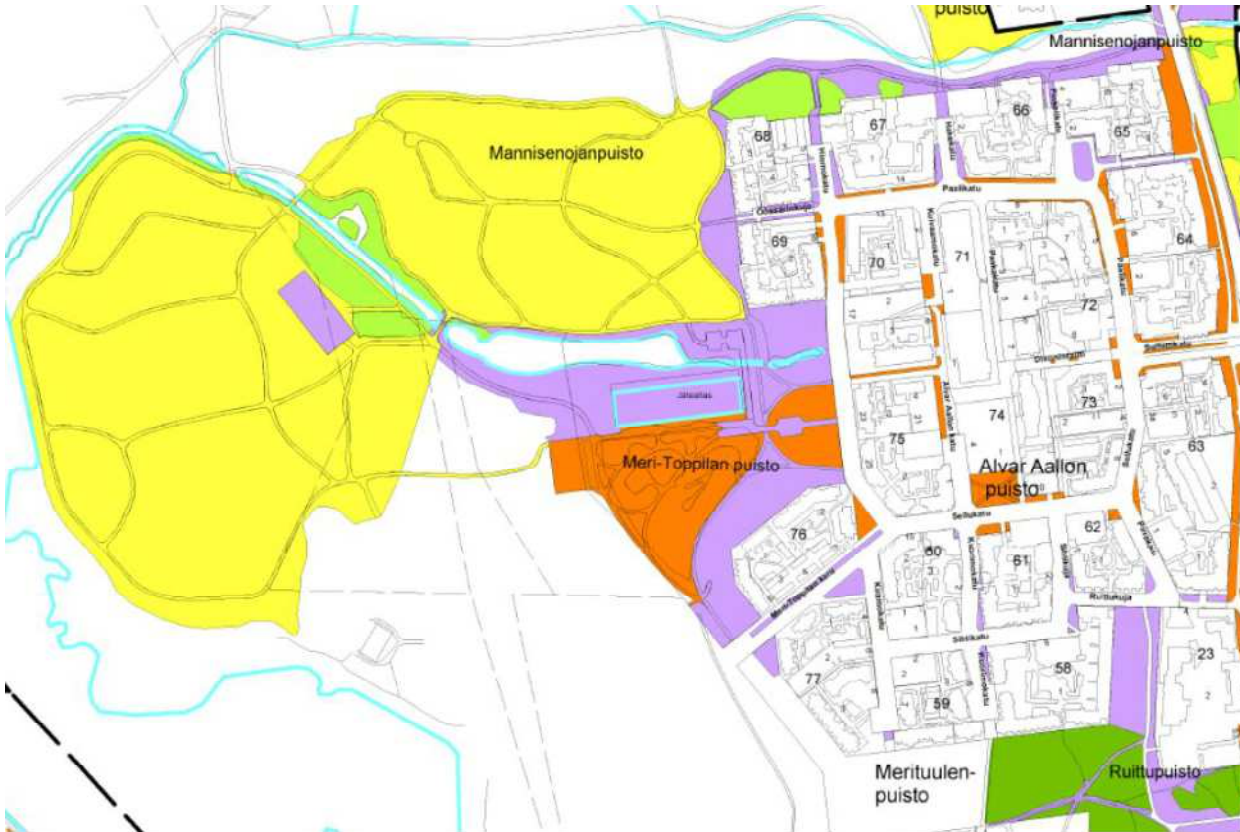
Meri-Toppilassa on A2, A3, B2, C1 ja C3 – hoitoluokkien viheralueita. A2-luokkaan kuuluvat Alvar Aallon puisto, Meri-Toppilan keskusleikkipuisto, viheralueen P-paikan ympärillä olevat nurmialueet (lähimpään kulkuväylään saakka), Koskelantien reunan viheralue sekä mm. Paalikkadun, Sellukadun ja Sulfiittikatujen liikenneviheralueet. (oranssi väri kartassa)

A3-luokkaan kuuluvat mm. Toppilan uoman ympäristö, pienempien katujen liikenneviheralueita sekä osa koulun ympäristöstä. (violetti)

B2-luokkaan kuuluvat Mannisenojanpuisto ja Toppilan rantapuisto (keltainen)

C1 -luokkaan kuuluu osa Ruittupuistosta koulun läheisyydessä. (tumma vihreä)

C3-luokkaan kuuluu Toppilan uomasta mereen laskevan ojan ympärillä oleva metsikkö sekä pieni alue Hiomokadun pohjoispäässä. (vaalea vihreä) (Meri-Toppilan viheralueiden hoito)

Meri-Toppilan viheralueiden hoitoluokituskartta. (Meri-Toppilan viheralueiden hoito)

Metsät

Oulun kaupungin Teknisen keskuksen katu- ja viherpalvelu hoitaa Oulun kaupungin lähimetsiä asutuksen keskellä ja sen läheisyydessä. Vuonna 2010 valmistui Puistometsien hoidon aikataulusuunnitelma, jonka mukaan hoitotoimenpiteet tehdään kullakin alueella kerran neljässä vuodessa. Tavoitteena on metsäalueiden turvallisuus, viihtyisyys ja uudistuminen sekä sen maisemallisen arvon säilyttäminen. Kaupunginosien laitamilla sijaitsevien suurempien metsäalueiden hoidosta vastaa Oulun kaupungin Teknisen keskuksen maa- ja mittaus-yksikkö. Meri-Toppilassa lähimetsien hoitoa suoritetaan Puistometsien hoitosuunnitelman mukaisesti seuraavan kerran talvikauden 2011–2012 aikana (kartassa alueet väritetty keltaisella värillä). (Lähimetsien hoito)

Lähimetsien hoitoalueet Meri-Toppilassa. (Lähimetsien hoito)

Rakennetut leikkipuistot

Asuinalueiden leikkipuistot ovat erittäin tärkeitä paikkoja alueiden asukkaille, erityisesti lapsille. Leikkipuistot ovat kaupungin ylläpitämiä julkisia viheralueita. Oulun kaupunki on laatinut Leikkipuistojen kehittämissuunnitelman, jossa leikkipuistot on jaoteltu keskus- ja kaupunginosaleikkipuistoihin sekä korttelileikkipaikkoihin. Suunnitelmaan on kirjattu myös leikkipuistojen tarkemmat tiedot sekä puistojen kunnostusaikataulu. Leikkipuistojen perusleikkivarusteisiin kuuluvat keinut, hiekkalaatikko, jousituotteet, liukumäki ja kiipeilytelineet. Myös penkit, roska-astiat, tiedotetaulu (leikkipuiston nimi, pelastusosoite, kunnossapitäjä ja talvikunnossapitotiedote) sekä koirankielto kyltit kuuluvat perusvarustukseen. Keskusleikkipuistojen varustukseen voivat kuulua perusvälineistön lisäksi pelialueet ja maamäet, joiden sijoittelussa tulee ottaa erityisesti huomioon niiden talvikäyttö. Keskusleikkipuistoon asennetaan perusvarustuksen lisäksi 7-10 muuta leikkivälinettä. (Leikkipuistojen kehittämisohjelma)

Kaikissa leikkipuistossa ja niiden suunnittelussa tulee huomioida esteettömyys, turvallisuus sekä erityisesti erityisryhmät ja erityistä tukea tarvitsevien lasten päivähoitopaikkojen läheisyys. Oulun kaupunki vastaa suunnittelemiensa ja rakentamiensa leikkipuistojen turvallisuudesta. Leikkivälineitä ja niiden asentamista, ylläpitoa, testaamista ja hoitoa ohjaavat SFS- standardit. Vuosittain tehdään eritasoisia tarkastuksia, jossa kaikki puiston varusteet tarkastetaan. (Leikkipuistojen kehittämisohjelma)

Meri-Toppilan keskusleikkipuisto on rakennettu v. 2001. Puistoon on istutettu useita erilaisia puita, runsaasti erilaisia koristepensaita sekä näyttäviä perennoja. Puistolle osoitettu laaja alue, vaihtelevat maastonmuodot, harkitut kasvivalinnat ja tarkkaan suunnitellut istutuspaikat sekä eri leikkivälineiden ja -alueiden sijoittelu aikaansaavat monipuolisen, vaihtelevan, turvallisen tuntuksen ja kauniin leikkipuiston kaikenikäisille käyttäjille. Puiston hoitoluokitus on A2 eli sitä hoidetaan viikoittain. Hoitoluokan mukaan viheralueen tulee olla siisti yleisilmeeltään ja erilaisten puiston varusteiden tulee olla aina turvallisia, kunnossa ja siistejä. Puistoa ylläpidetään hyvin. Kasvit kasvavat kauniisti ja nurmikko- sekä hiekkakäytäväalueet ovat siistit. Puistoa ei ole töhritty ja leikkivälineet ovat hyvässä kunnossa, lukuun ottamatta liukumäkeä, josta on irronnut muutama lauta. Puiston peruskorjaus on suunniteltu vuodelle 2016.

Talvella puiston kulkuväylät pidetään auraamalla auki, jotta sinne pääsee myös lastenvaunuilla (Karjalainen J.)

Vehreä Meri-Toppilan keskusleikkipuisto

Koira-aitaus

Oulun kaupungin Teknisessä keskuksessa laadittiin Koirapalvelujen kehittämissuunnitelma v.2009. Siinä mm. esitellään kaupungin nykyisiä koirapalveluita sekä laadittua kehittämissuunnitelmaa, johon sisältyvät Oulun kaupungin koirapalvelujen periaatteet ja suuralueittain toteutettava koira-aitausten kehittäminen. (Koirapalvelujen kehittämissuunnitelma)

Toppilan rantapuiston koira-aitaus sijaitsee lyhyen kävelymatkan (n.300 m) päässä Meri-Toppilan asuntoalueelta, keskellä laajaa viheraluetta, loivassa rinteessä. Nurmipintainen alue on aidattu ja sen itäreunalla kasvaa metsikkö. Aitauksessa eikä sille johtavalla polulla ole valaistusta. Aitauksessa ei ole penkkejä ja huoltoportin salpa on huonokuntoinen. Yleiskaavassa alue on merkitty virkistysalueeksi, asemakaavaa alueella ei ole. Aitaus on suunniteltu suurennettavan joko samalla paikalla tai rakentamalla toinen aitaus rantaan vievän polun toiselle puolelle. Portit ja aita korjataan kuntoon samoin varustusta, kalustusta ja kasvillisuutta parannetaan. Aitauksen kunnostusajankodaksi on kaavailtu vuotta 2020. (Koirapalvelujen kehittämissuunnitelma). Oulun kaupungin tekninen liikelaitos

ylläpitää koira-aitausta tyhjentämällä syväsäiliöjäteastian aina, kun se täyttyy. (Karjalainen J.)

Mannisenojanpuisto ja Toppilan rantapuisto

Mannisenojanpuiston ja Toppilan rantapuiston alkuperäisen suunnitelman on tehnyt maisema-arkkitehti Anneli Ruohonen vuonna 1990 ja alueiden yleissuunnitelman on tehnyt maisema-arkkitehti Pirjo Neumann vuonna 1996. Nämä viheralueet liittyvät saumattomasti toisiinsa, eikä niitä alueella liikkuja erota maastossa. Alueiden väliin jää lampi, josta johtaa oja (ns. Toppilan uoma) hieman metsän siimeksessä kohti merta. Täytetyn jätealtaan kohdalle on yleissuunnitelmassa merkitty maauimala-varaus, mutta sitä ei ole toteutettu. Toppilan rantapuiston maaston täyttöön on käytetty voimalaitostuhkaa.

Mannisenojanpuiston alueella maastot ovat uudelleen muotoiltuja parkkikasoja. Laaja nurmikenttä peittää kumpuilevaa maastoa ja sitä halkovat hiekkatiet, jotka ohjaavat kulkua. Alueelle on istutettu havu- ja lehtipuita ja pensaita, useimmiten ryhmittäin. Sitä ylläpidetään B2-hoitoluokan mukaan eli nurmi niitetään kerran kesässä elokuussa. (Oulun kaupunki, Tekninen keskus)

Alueelle on rakennettu frisbeegolfrata, johon kuuluvat siellä täällä viheralueella sijaitsevat korkeat maalikorit. Frisbeegolfin harrastajat ovat tehneet Oulun kaupungin Teknisen keskuksen kanssa sopimuksen alueen poikkeavasta niittämisestä. Harrastajat myös niittävät nurmea kisojaan varten itse. Osa alueesta jätetään niittymäiseksi ja osaa alueesta leikataan useammin. (Karjalainen J.)

Toppilan uoma ja Mannisenojanpuistoa

Alvar Aallon puisto

Alvar Aallon puisto on pieni ja siisti penkeillä ja valaisimilla varustettu muotopuisto keskellä Meri-Toppilaa, kaupan parkkipaikan välittömässä läheisyydessä. Puistossa on monipuoliset istutukset, havu- ja lehtipuita, pensaita, isoja ja pienempiä perennoja sekä kesällä ryhmäkasvi-istutuksia. Jalankulkuväylien väliset alueet peittää nurmikko. Puistoa hoidetaan A2-hoitoluokan mukaan.

Alvar Aallon puisto kauneimmillaan

Keskusta ja katuviheralueet

Meri-Toppila kadut on tarkkaan pinnoitettu asfaltilla ja betonikivillä. Katualueita ylläpitää Oulun kaupungin tekninen liikelaitos Katualueen hoidon vastuu -taulukon mukaisesti.

Virkistys- ja liikuntapaikat

Viher- ja virkistysalueet määritellään hieman eri tavoin riippuen asiayhteydestä. Niitä ovat erilaiset puistot, urheilu-, ulkoilu- ja uimaranta-alueet sekä muut vastaavat alueet sekä luonnonsuojelualueet ja usein myös ryhmäpuutarha-alueet. (Viher- ja virkistysaluesuunnitelma)

Erilaisilla virkistys- ja liikunta-alueilla on kaupungin asukkaille suuri merkitys. Tiheästi rakennettujen asuinalueiden vastapainoksi monipuoliset viheralueet, metsät, puistot sekä liikunta- ja ulkoilupaikat palvelevat laajankin alueen käyttäjiä. Jokaisella kuntalaisella tulisi olla sosiaalisesti tasa-arvoiset mahdollisuudet ulkoilla laadukkaassa ulkoiluympäristössä. Näiltä alueilta löytyy usein myös opetuskohteita päiväkodeille ja kouluille. (Karhu 2009)

Meri-Toppilassa on hyvät pyöräilymahdollisuudet, kuten koko Oulun kaupungin alueella. Sinne on myös rakennettu frisbeegolfrata. Alueella ei ole valaistua pururataa ja hiihtolataa, vaan lähin sellainen löytyy Niittyarosta ja johtaa kohti Rajakylää. (Hiihtoladut)

Talvikaudella Oulun kaupungin toimesta lapsille tehdään viheralueelle hiihtolatu kaksi kertaa. Keskusleikkipuiston läheisyydessä on hiekkakenttä erilaisille pallopeleille. Kenttää ylläpidetään A2-hoitoluokan mukaan, kuten leikkipuistoakin. Talvella kenttä jäädytetään luistelukentäksi ja aurataan tarvittaessa. (Karjalainen J.)

Vesialueet, uimaranta ja veneenlaskupaikka

Merenranta-alueet ovat luonnontilaisia eli niitä ei erikseen hoideta. Meri-Toppilan viheralueella sijaitsevaa Toppilan uomaa ei erikseen hoideta. Joskus alueesta vastaava ylläpitäjä kerää sieltä pois suurempia roskia, kuten polkupyöriä. (Karjalainen J.)

Alueella ei ole omaa uimarantaa. Lähin EU-uimaranta sijaitsee Nallikarissa ja muu virallinen uimaranta Rajahaudassa. (Uimarannat) Lähimmät veneenlaskupaikat löytyvät Rajahaudasta ja Hietasaaresta. (Venepaikat)

Jätehuolto ja saastuneet maa-alueet

Jätteiden käsittely Toppila Oy:n aikana

Toppilan satamassa sijaitsi vuosina 1783–1901 Oulun kaupungin tervasatama (Tervahovi), joka paloi vuonna 1901. Toppilan rannan lähellä sijaitsi usean vuosikymmenen ajan myös Toppilan saha, joka paloi 1930-luvulla. Samoihin aikoihin aloitettiin sahatavaran sinistymisen suojaus Suomessa elohopealiuoksilla ja sen jälkeen pentakloorifenolia sisältävillä liuoksilla. (Toppilan kaava-alueen maaperä- ja pohjavesitutkimusten yhteenveto)

Toppila Oy:n tehdasta perustettaessa minkäänlaiset ympäristönsuojeluasiat eivät olleet ajankohtaisia. Uusien, toivottujen työpaikkojen saaminen ja taloudellisen vaurastumisen mahdollisuus olivat silloin tärkeimpinä asioina ihmisten mielissä. Tehtaan jäteliemi laskettiin vuoteen 1960 saakka suurimmaksi osaksi mereen, vain jonkin verran sitä kuljetettiin maanteille pölynsidonta-aineeksi. Vasta uusi jäteliemen haihduttamon valmistuminen muutti tämän asian. Vuonna 1962 voimaan tulleen uuden vesilain ansiosta jätevesien laskeminen vesistöihin tuli tarkan valvonnan piiriin. Vuonna 1972 Toppila Oy:ssä otettiin vihdoinkin käyttöön mekaaninen jätevesien puhdistuslaitos (Osakeyhtiö Toppila – Toppila Oy 1927–1974).

Toppila Oy:n tehtaalla oli kaatopaikka alueellaan toimintavuosinaan. Meri-Toppilan alueelle kasattiin täytemaaksi jätteitä, jotka olivat pääasiassa puu- ja kuorijätettä sekä ainesta, jossa oli pieniä määriä mineraaliainesta. Kuori- ja 0-kuitujätettä on levinnyt myös rannan alueelle ja siellä se on sekoittunut maan pintakerrokseen jään ja aallokon ansiosta. Toppila Oy:n 1930–70 –luvulla tehtaan selluloosavarastona ja trukkiporjaamona toiminut halli sijaitsi tutkimusalueen eteläosassa. 70-luvun puolivälissä varasto muutettiin kaoliinivarastoksi. Varaston pohjoispäädyssä varastoitiin rikkiä ja eteläpäädyssä kivihiiltä alustanaan betonilaatat ja asfaltoitu piha. Pohjoispäädyssä sijaitsi myös polttoöljysäiliö,

joka poistettiin vuonna 1996. Poistettaessa säiliö oli ehjä ja ympäröivä maaperä puhtas. . (Toppilan kaava-alueen maaperä- ja pohjavesitutkimusten yhteenveto)

Vasta sodan jälkeen tehtaan aiheuttamista haitoista ryhdyttiin puhumaan. Aika ajoin tehtaalta levisi ympäristöön paha haju ja toisinaan ilmaan pääsi kaasujakin, jotka aiheuttivat ympäristön kasvillisuuteen vaurioita. (Osakeyhtiö Toppila – Toppila Oy 1927–1974)

Jätehuolto alueella nykyisin

Meri-Toppilassa sijaitsee Oulun kaupungin jätehuollon ylläpitämä Toppilan kierrätyskeskus, jonne yksityiset ja yritykset voivat tuoda itselleen tarpeettomia, mutta käyttökelpoisia tavaroita. Toppilan kierrätyskeskus ottaa myös vastaan kotitalouksien ongelmajätteitä, lukuun ottamatta lääkkeitä, kyllästettyä puuta sekä sähkö- ja elektroniikkaromua. (Toppilan kierrätyskeskus) Halpa-Hallin edustalla on Oulun kaupungin jätehuollon toimesta järjestetty ekopiste, jossa on syväkeräyssäiliöt kierrätykseen soveltuvalla metalli-, muovi-, kartonki-, paperi- ja lasijätteelle. Lisäksi asunto-osakeyhtiöillä on omat jäteastiat asukkaiden jätteille. (Ekopisteet)

Mannisenojan pohjoispuolella sijaitsee Oulun veden ylläpitämä Taskilan jätevedenpuhdistamo. Siellä kompostoitu jätevesiliete on aika ajoin aiheuttanut lähiympäristölle merkittäviä hajuhaittoja. Kompostointi on lopetettu alueella v. 2009. Jätevedenpuhdistamon Perämereen laskevan jäteveden laatua seurataan päivittäin. (Karhu 2009)

Saastuneet maa-alueet, tehdyt toimenpiteet ja tulokset

Tutkimuksia pohjavedestä ja maaperästä

Oulun kaupungin toimesta entisen Toppila Oy:n tehtaan alueella, ranta-alueilla ja satamassa kaoliinivaraston läheisyydessä suoritettiin maasto-, maaperä- ja pohjavesitutkimuksia marraskuussa 1985 ja vuoden 1986 lokakuun ja 1987 helmikuun välisenä aikana. Lisäksi selvitettiin mahdollisuutta hyötykäyttää alueen jätteitä polton ja viherrakentamisen kannalta. Myös Toppila Oy:n tehtaan keskuskorjaamon kohdalla tutkittiin vuonna 1996 maaperän likaantuneisuutta ja vuonna 1997 Toppilan sataman varastoalueella selvitettiin maaperä- ja pohjavesiolosuhteita. Osalle ranta-alueen näytteenottoaikkujen näytteistä suoritettiin lisätutkimuksia. (Toppilan kaava-alueen maaperä- ja pohjavesitutkimusten yhteenveto)

Toppila Oy:n selluloosavaraston (myöhemmin kaoliinivarasto), trukkikorjaamon, rikki- ja kivihiilivarastojen ja polttoöljysäiliöiden maaperästä kairattiin näytteitä noin 70 pisteestä. 1980-luvulla tehtaan jätetäyttöalueelta otettiin kaasunäytteitä ja määritettiin niistä metaani ja rikkivetytuloisuus. Vuonna 1985 entisen Toppila Oy:n tehdasalueelta otetuista vesinäytteistä määritettiin useita eri aineita, mm. PCB, lyijy, elohopea, kromi, kadmium, kokonaisfosfori, öljyt ja ligniini. (Toppilan kaava-alueen maaperä- ja pohjavesitutkimusten yhteenveto)

Vuonna 1995 rannan alueen maa- ja pohjavesinäytteistä määritettiin kloorifenoli- ja elohopeapitoisuudet, fenoli-, elohopea-, kromi- ja arseenipitoisuudet ja yhdestä näytteestä myös mineraaliöljypitoisuudet. Melkeinpä samoja yhdisteitä määritettiin vuonna 1996 niistä maanäytteistä, jotka oli aiemmissa tutkimuksissa todettu likaantuneiksi sekä niistä, jotka oli otettu leikkipuiston läheltä. Näistä näytteistä määritettiin fenolipitoisuuden sijaan syanidipitoisuudet. Yhdestä näytestä määritettiin mineraaliöljypitoisuus ja lisäksi yhdestä vesi- ja yhdestä maanäytteestä määritettiin bensiinihiilivetyjä. (Toppilan kaava-alueen maaperä- ja pohjavesitutkimusten yhteenveto)

Vuonna 1996 tehtaan keskuskorjaamon maaperätutkimuksissa määritettiin maaperänäytteistä haihtuvien hiilivetyjen esiintymistä sekä öljyhiilivetyjen pitoisuudet, PAH-yhdisteiden, PCB-yhdisteiden, fenolien, syanidin sekä kromin, kuparin, elohopean, lyijyn ja arseenin pitoisuudet. (Toppilan kaava-alueen maaperä- ja pohjavesitutkimusten yhteenveto)

Tuloksia pohjavedestä

Tehdas- ja jätealueen pohjavesi todettiin hapettomaksi vuosien 1985 ja 1987 tutkimuksissa. Siitä löytyi ligniinejä, niiden hajoamistuotteita sekä fenoleja (peräisin puuaineksesta). Hartsihappojen komponenteista peräisin olevia orgaanisia yhdisteitä löytyi osittain korkeinkin pitoisuuksina. Orgaaninen aines aikaansai jätealueen korkeat kemiallisen hapenkulutuksen arvot. Myös lyijyä, kromia ja arseenia havaittiin liian korkeina pitoisuuksina. (Toppilan kaava-alueen maaperä- ja pohjavesitutkimusten yhteenveto)

Mineraaliöljyä ei juurikaan löydetty. Suurin pitoisuus oli jätealueen eteläpuolella olevassa pisteessä (nykyisin Mannisenpuiston aluetta, lammen pohjoispuolella). Myös kloorifenolipitoisuuksia tavattiin, mutta ei kovin korkeina pitoisuuksina. Tehdasalueen vesinäytteiden rikkipitoisuuksissa oli huomattavaa vaihtelua. Korkeisiin pitoisuuksiin vaikuttivat paikoin sulfidipitoiset maakerrokset, paikoin rikkipitoiset prosessijätteet. Jätetäytön kaasunäytteissä oli runsaasti metaania ja rikkivetyä, samoin merenrannan sedimenteissä. (Toppilan kaava-alueen maaperä- ja pohjavesitutkimusten yhteenveto)

Vuoden 1995 tutkimuksissa havaittiin analyysitarkkuusrajan ylittäviä fenolipitoisuuksia kolmesta pohjavesinäytestä. Pitoisuudet eivät olleet kovin korkeat, mutta ylittivät kuitenkin talousvesinormipitoisuuden. Eräs niistä sijaitsee Meri-Toppilan lammen läheisyydessä, sen eteläpuolella. Sen lähellä sijaitsevassa toisessa vesinäytestä havaittiin pienenä pitoisuutena mineraaliöljyä. Toppilan sataman varastoalueen fenolipitoisuudet vaihtelivat. Kohonnut pitoisuus johtuu todennäköisesti fenolia sisältävästä tervasta, jota varastoitiin alueen lähellä. (Toppilan kaava-alueen maaperä- ja pohjavesitutkimusten yhteenveto)

Tuloksia maaperästä

Toppila Oy:n tehtaan keskuskorjaamon alueen näytteiden pitoisuudet olivat pieniä. Ainoastaan yhdessä näytteessä havaittiin syanidia korkeampana pitoisuutena. Tämän vuoksi korjaamon alueelle suositeltiin massanvaihtoa. Rannan alueelta otetuista neljästä maanäytteestä kolme on Meri-Toppilan viheralueella, lammen eteläpuolella. Kaikissa

näytteissä elohopeapitoisuudet ylittivät asumiseen tarkoitettujen maiden ohjearvon. Syytä korkeisiin pitoisuuksiin ei löydetty. Lisäksi lähellä yhtä näistä kolmesta pisteestä määriteltiin syanidipitoisuudet, mutta ne havaittiin pieneksi. Yhden maanäytteen arseenipitoisuus oli selvästi korkeampi muita ja ylittää ohjearvon. Sen läheltä otetuissa näytteissä pitoisuudet eivät olleet kohonneet. Syytä kohoamiseen ei löydetty. Tiedossa on ainakin, että sota-aikana näytepisteen läheisyydessä sijaitsi saksalaisten varastoja. Näytteenottopiste sijaitsee viheralueella lähellä Kauppaseurantietä ja Terva-Toppilan koulua. Alueelle suositeltiin suppeita massanvaihtoja. Mineraaliöljyä löytyi yhden pisteen vesinäytteestä ja saman pisteen maanäytteestä mineraaliöljyä löytyi myös. (Toppilan kaava-alueen maaperä- ja pohjavesitutkimusten yhteenveto)

Yhteenveto

Tutkimukset suoritettiin eri aikoina. Niiden perusteella aluetta pidettiin varsin puhtaana. Kahta pistettä lukuun ottamatta kaikissa näytteissä pitoisuudet jäivät ympäristöministeriön antamien raja-arvojen alapuolelle. Kunnostamistoimenpiteiksi tehdään alueelle, keskuskorjaamon kohdalle, suositeltiin korjaamon alaisten maa-ainesten poistamista lievästi kohonneen syanidipitoisuuden vuoksi. Kohonneen arseenipitoisuuden vuoksi toisesta pisteestä, läheltä Kauppaseurantietä, täytyy maaperän pintakerroksia poistaa noin 10m*10m alue 30 cm:n syvyydeltä. Rannan lievästi kohonneet elohopeapitoisuudet eivät aiheuta toimenpiteitä, koska alue ei sijaitse korttelialueella ja elohopeapitoisuudet ovat koholla noin 1,0 metrin syvyydessä maanpinnasta, puhtaiden pintamaiden alapuolella. (Toppilan kaava-alueen maaperä- ja pohjavesitutkimusten yhteenveto)

Mikäli Meri-Toppilan alueella halutaan viljellä jotakin, erilaisten lisätutkimusten teko on aiheellista. Alueella tulee huomioida sen historia ja siellä toiminut teollisuus sekä tehdyt tutkimukset maaperästä ja pohjavedestä. (Tynjälä,M.)

6 Rajakylä

Rajakylän alue

Ilmakuva Rajakylän alueesta. (Oulun seudun karttapalvelu)

Yleiskuvaus

Rajakylän asuntoalue sijaitsee noin 7 km pohjoiseen Oulun keskustasta. Se kuuluu Pateniemen suuralueeseen, johon kuuluvat Herukka, Pateniemi ja Rajakylä. Pohjoisessa Rajakylä rajautuu Kuivasojaan ja sen pohjoispuolella sijaitsevaan Pateniemen kaupunginosaan, idässä pohjoiseen johtavaan rautatiehen sekä sen takana sijaitsevaan Teknologiakylään ja etelässä Koskelan kaupunginosaan. Lännessä alueen rajaa seututie 847 (ns. Haukiputaantie). Tien länsipuolella sijaitseva, mereen lännessä rajautuva Rajahaudan alue kuuluu myös Rajakylän kaupunginosaan, vaikka sitä usein käsitelläänkin omana alueenaan.

Rajakylän kartoitusalue. (Oulun seudun karttapalvelu)

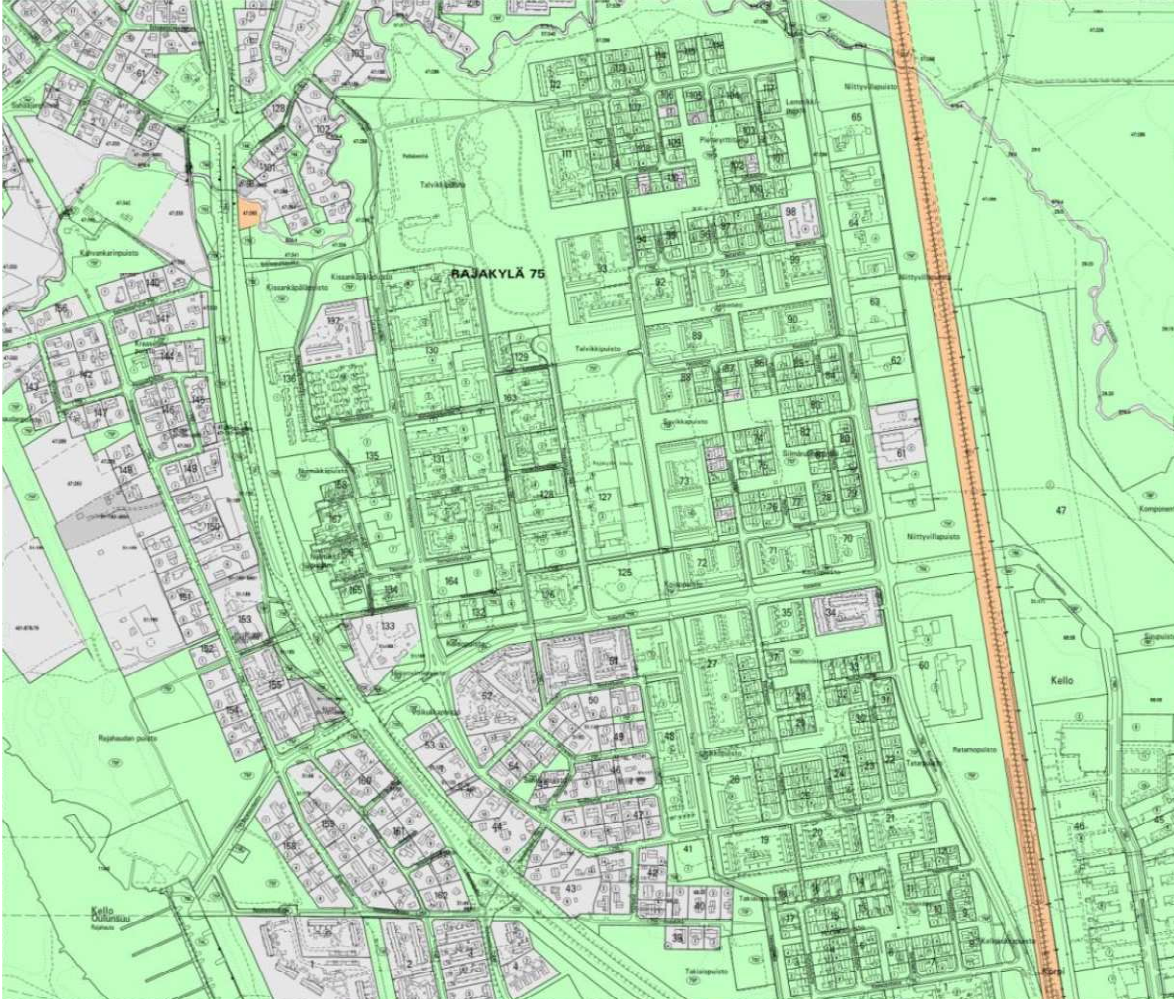
Rajakylän alueelle antavat leimansa korkeat 8-kerroksiset lamellitalot. Alueella on selkeä lähiön leima, vaikka se onkin kokonaisuudessaan pientalovaltainen. Rakennukset on rakennettu 1940–2010-luvuilla ja edelleenkin siellä rakennetaan, joskin hyvin vähän. Kerrostalot on keskitetty alueen keskelle, lähelle palveluita, ja niiden ympärille on sijoitettu rivi-, luhti- ja omakotitalot. Alue on tasainen, suorakulmainen. Ympäri aluetta on pieniä ja isompia vihervyöhykkeitä, jotka liittyvät toisiinsa muodostaen luonnollisia seinämiä pienemmille aluekokonaisuuksille.

Rajakylän maisema

Rajakylän maisema on tyypillisen lähiömäinen. Korkeiden kerrostalojen alue on vastassa alueelle tulijaa. Muu, matalampi asuntokanta peittää alueen tasaisena mattona. Rajakylä on rauhallisen ja kovin tavallisen näköinen alue. Kerrostaloja lukuun ottamatta silmään ei osu mitään katseenvangitsijaa, erikoista tai muusta poikkeavaa. Viheralueita ja metsiä on alueella tasaisesti ja pihojen kasvillisuus on useimmiten saavuttanut vuosien myötä jo täyden mittansa.

Maanomistus alueella

Suurimman osan Rajakylän maa-alueesta omistaa Oulun kaupunki (kuvassa vihreä alue). Pienen osan omistavat yksityiset omistajat (kuvassa harmaa alue).

Maanomistus Rajakylässä. (Oulun kaupunki, Tekninen keskus)

Katualueet, liikenne ja valaistus

Alueen kadut ovat päällystettyjä ja valaistuja. Ne ovat aika lyhyitä päättyen useimmiten viheralueeseen. Näin ollen asuinkortteleiden lähelle ei juuri muodostu läpikulkua. Alueen itäisen ja läntisen reunan kokoojakadut Ratamotie ja Tervakukkatie sekä alueen lävistävä Koisotie ovat pitempiä ja vilkkaammin liikennöityjä. Koisotieellä on hidasteita, samoin koulujen ohi kulkevalla Ruiskukkatieellä. Alueella on liikennevalot ainoastaan Haukiputaantien ja Koisotien risteyksessä. Kiinteistön kohdalla olevan katualueen hoidosta vastaavat sekä kiinteistön omistaja että YIT Rakennus Infrapalvelut.

Kauppojen pysäköintialuetta

Rajakylän autoliikenne on vilkasta. Alueen keskelle muodostuu Koisokadun kautta läpikulkua, mutta autojen vauhtia hillitsevät jonkin verran kadulle laitetut hidasteet. Myös Ruiskukkatie ja erityisesti pitkä ja suora Tervakukkatie ovat vilkkaasti liikennöityjä. Alueella liikkuu kauppojen, koulujen sekä useiden palveluita tarjoavien yritysten vuoksi jatkuvaa raskaampaakin liikennettä.

Rajakylässä on kattava kevyenliikenteen verkosto alueen reunoilla ja sen keskellä. Reitit ovat valaistuja sekä päällystettyjä ja niiden kautta pystyy kulkemaan turvallisesti, lähes ilman vaarallisia katujen ylityksiä. Rajakylästä on lyhyt matka mm. Oulun yliopistolle ja Teknologia kylään.

Rajakylän valaisimet ovat eri aikakausilta. Katuvalaistus kattaa asuinalueen katuverkoston ja kevyen liikenteen väylät. Myös keskusleikkipuistossa, sen lähialueella sekä urheilukentällä sekä koira-aitauksessa on valaistus.

Alueen asukkaat ja asumismuodot

Rajakylässä on 4269 asukasta.(Lähtötiedot). Alueella asuu ihmisiä useista eri kulttuureista. Suurin osa rakennuksista on pientaloja ja niiden lisäksi löytyy rivi-, luhti- ja kerrostaloja. Vuokra-asuntojen määrä alueella on suuri. (Rajakylän kehittämissuunnitelma 1996–1999)

Alueen palvelut sekä asukas- ja yhdistystoiminta

Rajakylässä löytyvät monipuoliset palvelut alueen asukkaille. Keskellä laajaa asuntoaluetta sijaitsee palvelukeskittymä, jossa on mm. kaksi päivittäistavarakauppaa, ravintoloita, parturi-kampaamo, asukastupa. Lähellä sijaitsevat mm. koulu, päiväkot, kirjasto, terveyskeskus ja neuvola. Kauempana, alueen itäreunassa, löytyy erilaista pienteollisuutta ja palveluita, mm. leipomo-kahvila, kirpputori, puutarha, urheiluvälineliike.

Alueella toimivat mm. Oulun Rajakyläyhdistys ry, Rajakylä Jelpparit, Rajakylän Pienasukasyhdistys ry, Rajakylän asukasyhdistys, Rajakylän koulun vanhempainyhdistys. Pateniemen suuralueella toimivat mm. Pateniemen suuralueen yhteistyöryhmä, MLL Pateniemen paikallisyhdistys, Pateniemi-seura ry, Parasta lapsille-Pateniemen paikallisyhdistys.

Ravintoloiden ympäristöä toukokuussa 2010

Rajakylän historiaa

Rajakylä liitettiin Haukiputaan kunnasta Oulun kaupungin alueeksi vuonna 1965, jolloin alueella oli noin 70 omakotitaloa. Ensimmäinen asemakaava vahvistettiin vuonna 1970. Alueella rakennettiin voimakkaimmin vuosina 1970–75. Rajakylä oli vuosina 1996–1999 mukana valtakunnallisessa lähiöuudistusprojektissa, jonka tarkoituksena oli parantaa asuntokantaa, palveluja ja ympäristöä. Alueen asunnoista 86 % katsottiin olevan jonkinlaisen korjauksen tarpeessa. Talojen pihat ja yleiset alueet olivat jääneet hyvin vaatimattomiksi alun perin, asemakaava ei ollut toteutunut suunnitellulla tavalla ja osin se oli jo vanhentunutkin. Lisäksi alueella oli huono maine, sosiaalisia ongelmia ja korkea työttömyysaste. (Rajakylän kehittämissuunnitelma 1996–1999)

Alueelle laadittiin kehittämissuunnitelma, jonka mukaisesti aktivoitiin asukkaita, parannettiin ympäristöä sekä kehitettiin palveluita ja aluetaloutta. Erityisen merkittävää oli Rajakylän asukastuvan perustaminen vuonna 1996 ja alueen asemakaavan uudistaminen nykypäivän vaatimusten tasolle. (Rajakylän kehittämissuunnitelma 1996–1999)

Maankäyttö Rajakylässä ja lähialueilla

Rajakylän alueella on voimassa Oulun asemakaava. Alueella ei ole asemakaavassa suojeltuja rakennuksia tai alueita. (Oulun seudun karttapalvelu). Parhaillaan ovat meneillään Rajakylän eteläosan katujen peruskorjaus ja Koisotien kevyenliikenteenväylän rakentaminen Rajakylän hoivan kohdalla. Lisäksi vuoden 2010 loppuun mennessä valmistuu Rajakylän hoivakoti, johon sijoittuu kehitysvammaisille tarkoitettu autetun asumisen yksikkö, alueellinen kotihoidon yksikkö ja Rajakylän

aluekirjasto sekä yhteiskäyttötiloja. Lähialueille ei ole suunnitelmia kaavoituksessa. (Suunnitelmat ja hankkeet)

Tarkempi ja laajempi asemakaava Rajakylän alueella on nähtävissä Oulun kaupungin www-sivulla osoitteessa <http://kartta.ouka.fi/>.

Asemakaavamerkintöjen selitykset on nähtävissä osoitteessa <http://www.ymparisto.fi/default.asp?contentid=116503&lan=fi>

Alueen merkittävät luontokohteet

Rajakylän alueen pohjoisosan halki virtaa kokonaisuudessaan 5 km pitkä Kuivasoja, joka alkaa Kuivasjärvestä ja päättyy Perämereen. Kuivasoja metsävyöhykkeinen on virkistyskäyttöön tarkoitettu alue, jonka pinta-ala on 77,6 ha. (Karhu 2009)

Kuivasoja. (Oulun seudun karttapalvelu)

Rajakylästä tehtiin v. 2001 yksi havainto lehtopalsamista (*impatiens noli-tangere*, alueellisesti uhanalainen) junaradan varrella. Se oli ilmeisesti puutarhakarkulainen. (Tynjälä M.)

Viheralueet ja niiden hoito

Viheralueet

Rajakylän viheralueet sijaitsevat alueen reunamilla yhtenäisenä vyöhykkeenä sekä isompina ja pienempinä viheralueina koko Rajakylän alueella. Alueelta löytyvät mm. Kissankäpäluisto, Nurmikkapuisto, Hiidenvirnapuisto, Voikukkapuisto, Takiaispuisto, Horsmapuisto, Kellokukkapuisto, Ratamopuisto, Tatarpuisto, Unikkopuisto, Niittyvillapuisto, Koisopuisto, Savikkapuisto, Silmäruohokenttä, Pietaryrtitarha, Lemmikkipuisto sekä Talvikkipuisto. Rajakylässä on A2, A3, B2, C1 ja C3 – hoitoluokkien viheralueita.

Maja ja peitetty auto viheralueella

A2-luokkaan kuuluvat Talvikkipuiston uusittu leikkipuistoalue ja Talvikkipuiston monitoimitalon leikkipaikka sekä Koisopuisto alueen kauppojen edustalla, kauppojen muukin lähiympäristö ja Ratamotien länsipuolen liikenneviheralueet. (oranssi väri kartassa)

A3-luokkaan kuuluvat katujen ja kevyen liikenteen viheralueet, useat pienemmät puistoalueet ja osa Talvikkipuistosta. (violetti)

B2-luokkaan kuuluvat Voikukkapuiston alue Koisotien alkupäässä, tien eteläpuolella, sekä Ailakkitien ja Mataratien väliin jäävä viherkaista. (keltainen)

C1 – luokkaan kuuluu useita metsäalueita mm. Talvikkipuistossa ja Savikkapuistossa. (tumma vihreä)

C3-luokkaan kuuluvat Hiirenvirnapuisto Koisotien alkupäässä, tien pohjoispuolella, osa Talvikkipuistoa, sekä muitakin pienempiä metsäalueita. (vaalea vihreä) (Rajakylän viheralueiden hoito)

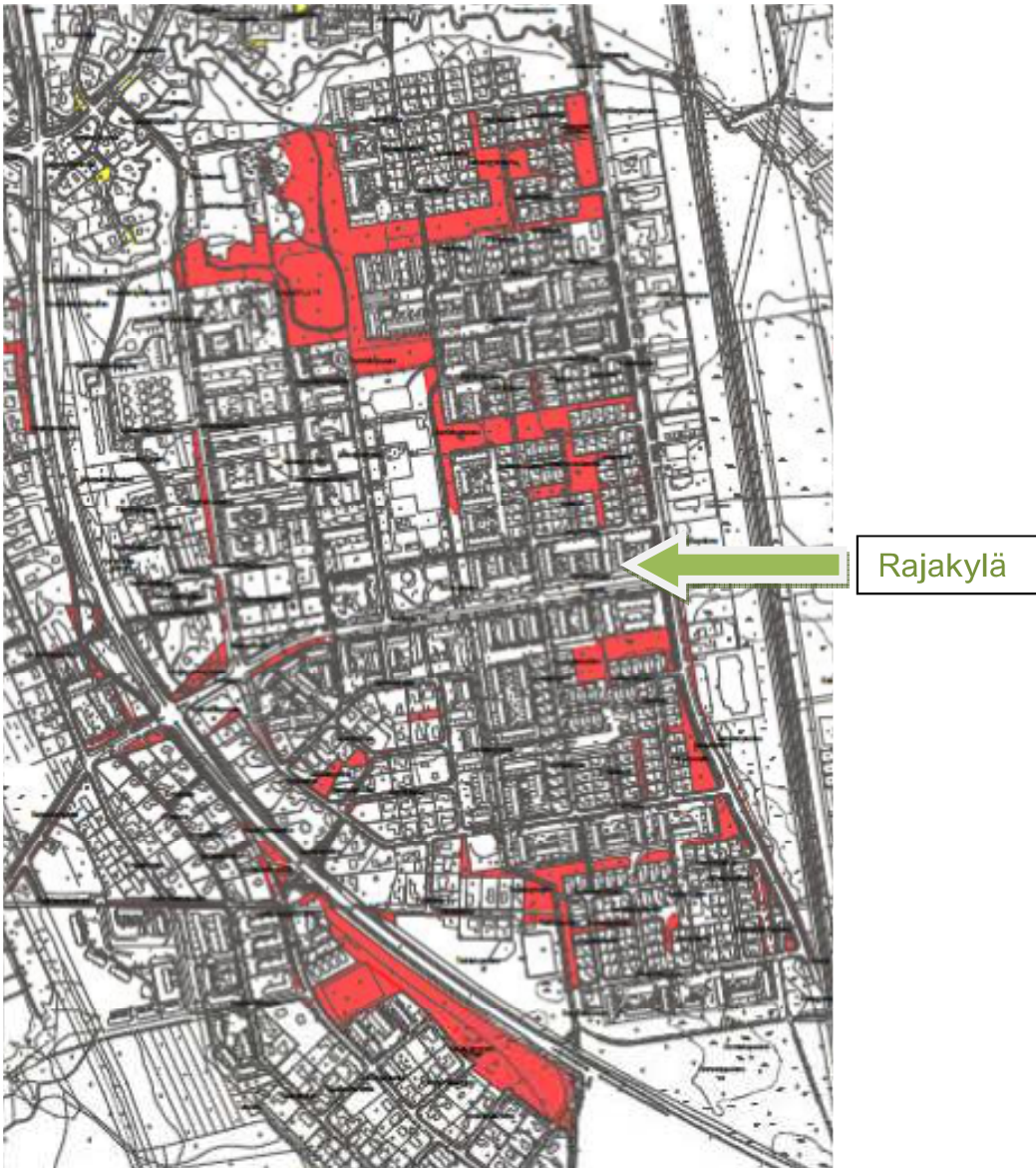
Luonnonmaisemaa Rajakylässä edustaa Kuivasoja ranta-alueineen.

Rajakylän viheralueiden hoitoluokituskartta. (Rajakylän viheralueiden hoito)

Metsät

Rajakylässä lähimetsien hoitoa suoritetaan Puistometsien hoidon suunnitelman mukaisesti seuraavan kerran talvikauden 2012–2013 aikana (kartassa alueet väritetty punaisella värillä). (Lähimetsien hoito)

Lähimetsien hoitoalueet Rajakylässä. (Lähimetsien hoito)

Rakennetut leikkipuistot

Rajakylän keskusleikkipuisto

Rajakylässä, nykyisen Rajakylän keskusleikkipuiston paikalla, sijaitsi Talvikkipuiston leikkipuisto. Se oli rakennettu vuonna 1978. Vuonna 2008 puiston tasoa nostettiin ja uusi puisto muuttui keskusleikkipuistoksi. Olemassa olevaa aluetta laajennettiin, huomioitiin eri-ikäiset käyttäjät ja yhdessä Oulun kaupungin liikuntaviraston kanssa hankittiin ulkoilureitin varrelle liikuntavälineitä. Alueelle tehtiin myös mm. oleskelualue, istutettiin pensaita ja puita sekä uusittiin valaistusta. Puiston hieno yksityiskohta on betonista valmistettu ”Yhteinen maapallomme”. Puistossa on monipuoliset leikkivälineet sekä omat leikkialueet pienille ja isommille lapsille. Talvikkipuiston monitoimitalon leikkipaikka on rakennettu

vuonna 2003 ja se on tarkoitus peruskorjata vuonna 2018. Rajakylään, Koisotien eteläpuolelle Suolaheinikon puistoon suunnitellaan parhaillaan uutta Suolaheinikon leikkipaikkaa, jonka on tarkoitus valmistua 2011. (Leikkipuistojen kehittämissuunnitelma)

Koira-aitaus

Niittyvillapuiston koira-aitaus sijaitsee Rajakylän asuinalueen itäisellä reunalla, Ratamotien varrella Hanhikkipuistossa. Toisella puolella sijaitsee teollisuus- ja varastorakennuskortteli, toisella puolella toimitilarakennusten kortteli. Itäpuolella kulkee pohjoiseen menevä junarata noin 100 metrin päässä. Asemakaavassa alue on merkitty puistoksi. Puisto on asianmukaisesti aidattu. Varustus on kohtalainen, mutta aitaus kaipaa lisävalaistusta. Aitauksen maapohja on nurmea ja siellä kasvaa mäntymetsää, jonka kunto on tarkoitus kartoittaa ja tarvittaessa hieman harventaa sitä. Aitauksia ei voi suurentaa eikä siihen voi tehdä lisäosastoja. Kalusteet, varusteet, aita ja portit on tarkoitus uusida ja tehdä polkuja alueelle. Kunnostamisen ajankohdaksi on suunniteltu vuotta 2023. (Koirapalvelujen kehittämissuunnitelma) Aitauksia ylläpitää YIT Rakennus Infrapalvelut. He niittävät porttien molemmilta puolilta heinää tarvittaessa ja tyhjentävät syväkeräyssäiliön noin kerran vuodessa. (Soini, T.)

Keskusta ja katuvierheralueet

Rajakylän kadut on pinnoitettu asfaltilla ja betonikivillä. Niitä ylläpitää YIT Rakennus Infrapalvelut Katualueen hoidon vastuu -taulukon mukaisesti. Katujen ylläpito kuuluu kunnalle.

Kauppojen edustan kivettyä pintaa

Virkistys- ja liikuntapaikat

Rajakylän alueelta löytyy mm. urheilukenttiä, valaistu pururata (1,2 km) ja liikuntavälinepaikka kuntoiluun.

Vesialueet, uimaranta ja veneenlaskupaikka

Rajakylän asuinalueella ei ole ranta-alueita. Alueen pohjoisosassa virtaa Kuivasoja, jonka vesialueen omistavat osakastilojen omistajat. Kuivasojaan rajoittuvat maa-alueet omistavat osin Oulun kaupunki ja osin yksityiset maanomistajat. Kaupungin omistamien maiden (metsien) hoidosta vastaa Oulun Teknisen keskuksen Luonnonvarat ja isännöinti-tiimi ja niitä hoidetaan lähimetsinä keskittyen niiden virkistyskäyttöön ja maisema-arvoihin. Kesällä Oulun Tekninen keskus siivosi Kuivasojan aluetta asukastoiveen johdosta poistamalla alueelta sinne kertyneet roskat ja jätteet. (Peuraniemi J.) Alueella ei ole omaa uimarantaa. Lähin EU-uimaranta sijaitsee – ja muu virallinen uimaranta Rajahaudassa. (Uimarannat) Lähimmät veneenlaskupaikat löytyvät Rajahaudasta ja Taskisenrannasta Pateniemestä. (Venepaikat)

Jätehuolto ja saastuneet maa-alueet

Rajakylässä on Oulun kaupungin jätehuollon toimesta järjestetty ekopiste, jossa on syväkeräyssäiliöt kierrätykseen soveltuville metalli-, muovi-, kartonki-, paperi- ja lasijätteelle. Ekopiste sijaitsee ostoskeskuksen yhteydessä. Asunto-osakeyhtiöillä ja pientaloilla on omat jäteastiat. (Ekoopisteet)

Rajakylän alueella ei ole tiedossa saastuneita maa-alueita eikä sinne ole tehty aiheeseen liittyviä tutkimuksia. (Tynjälä M.)

7 Tulokset ja toimenpide-ehdotukset

Gåturien aineiston tulokset

Meri-Toppila

Gåturiin osallistuneiden asukkaiden huomioita pysähtymispaikoittain koottuna:

Paikka 1: Sisääntulo alueelle, Koskelantien ja Sulfiittikadun risteys

- suojatien maalaukset eivät näy, liikennevalot toisivat turvallisuutta risteykseen
- alue on väritön, kaipaisi värikkäitä istutuksia
- alueella tehty korjaustöitä ja sinne on jäänyt kasa materiaalia
- kesällä alue ok

Paikka 2: Kaupan ja kierrätyskeskuksen edusta

- parkkialueet epäselvät, autot pysäköity miten sattuu
- aluetta hoidetaan huonosti
- alueelle havupuita, taidetta
- talvella alue karu
- voimala saatava käyttöön

Paikka 3: Mannisenojanpuiston kukkula

- nurmikko pitkä
- väljä ja hyvä alue
- frisbeegolfrata hieno
- lisää penkkejä, roska-astioita, kukkivia kasveja viheralueelle
- Toppilan uoma puhtaaksi ja virtaavaksi, sillan alta putki avattava
- lisää toimintaa, hiihtomahdollisuuksien parantaminen
- koko viheralue aktiiviseen käyttöön ja tunnetummaksi
- mäen päältä lapset laskevat suoraan Toppilan uomaan

Paikka 4: Meri-Toppilan keskusleikkipuisto

- hieno, viihtyisä puisto
- värikkäät istutukset
- uusia laitteita ja lajeja (esim. isompi liukumäki ja hiekkalaatikko, nuorille ja vanhemmillekin tekemistä ja laitteita)
- pallokentälle kunnolliset maalit, pysyvä hiihtolatu ja uimaranta
- valaistusta lisää
- koirat kulkevat omistajineen hiihtoladuilla

Paikka 5: Meri-Toppilan päiväkodin edusta

- katujen reunat huonokuntoisia
- päiväkodin piha pieni ja siellä on vähän välineitä lapsille

- päiväkodin viereiselle viheralueelle toimintaa, pajukko pois
- lisää valaistusta
- siilo poistettava tai toimintaa siihen
- kaduille hidasteita

Paikka 6: Alvar Aallon puisto

- hieno puisto, mutta peittyy isojen reunustavien kasvien taakse
- rikkaruohot rehottavat kiveyksien välistä
- puiston penkit liian lähellä istutuksia
- puisto ei oikein sovi alueelle
- taidetta alueelle

Rajakylä

Gåturiin osallistuneiden asukkaiden huomioita koottuna pysähtymispaikoittain:

Paikka 1: Ruiskukkatie, Rajakylän terveysaseman ja Rajakylän hoivan välissä

- Ruiskukkatie muutettava pihakaduksi, koska on vaarallinen
- saatava lapsista varoittava liikennemerkki
- pihlajat ja koivut hyviä, pusikot villiintyneet, havupuut olisivat hyviä (talvella vihreitä)
- kerrostalon pysäköintialue vie huomion
- talvella mukavan valoisa alue

Paikka 2: Sisääntulo alueelle, Koisotien, Tervakukkatien ja Voikukkatien risteys

- alueen ”portti”- ei uskoisi, siivotonta pusikkoa
- vanhahtava näkymä 70–80-luvulta, puut pelastavat näkymän
- ostoskeskuksen talot ”väärin päin”, huoltoliikenne tapahtuu kadun puolelta
- kaupan roska-astiat näkyvät kadulle
- kaupan alueen yleisilme kaipaa kohotusta, valaistus ilmeetön, lisää kukkia, penkkejä ja lapsille keinu
- kauppojen välisellä alueella istuskelijat häiritsevät

Paikka 3: Kevyenliikenteenväylä Ruiskukkatien ja Tervakukkatien välissä

- mutkille laitettu pyörätie hyvä
- talvella vaikea aurata, liian mutkainen
- pyörätie keskeneräinen, luonnonläheinen
- koululta kerrostaloille vievä hiekkatie on sateen/lumen jälkeen kulkukelvoton ja siinä ajavat autotkin, pitäisi olla asfaltti (Ruiskukkatie 15 ja 17 välissä)
- katoksia parkkipaikoille
- istutuksia saatava
- haalistunut, valkea aita
- taidetta, penkkejä, roska-astioita voisi laittaa

Paikka 4: Tervakukkatie 30 kohdalla

- vanhojen talojen seiniin saatava ilmettä (maalauksia yms.), remonttia
- taloissa siistit pihat
- mitänsanomaton aluetta
- betonikolmiot (betoniporsaat) haittaavat pyörätuolilla kulkua
- koko katu karsea pikataival, iltaisin vaarallinen, kaipaa mutkia ja puita
- kadun sähköjohdot maahan
- autot pysäköidään tielle
- pyörätie talvella huonosti hoidettu

Paikka 5: Talvikkipuiston korkeimmalla kukkulalla

- puisto hyvässä kunnossa; hoidettava, jotta pysyy edelleenkin
- hyvät mahdollisuudet kaikenikäisille liikuntaan ja retkeilyyn
- hieno, mutta ei liian hieno puisto
- valaistus voi olla riittämätön syyspimeällä
- lisää kukkia tai kukkivia pensaita saatava
- metsässä roskia

Paikka 6: Mataratien ja Hanhikkien yhtymäkohta, kevyenliikenteenväylä (pieni, kolmionmuotoinen viheralue)

- keskelle viheraluetta jokin monumentti, patsas, puu, koriste, istutuksia
- metsät vaativat hoitoa
- metsissä mukavat koiranulkoilutuspolut
- katuvalaisimet yhdenmukaisiksi
- valaisimien sijoittelu paremmaksi
- miellyttävä, siisti kävelytie

Omia huomioita ja toimenpide-ehdotuksia

Työhön sisältyi myös tekijän omatoimisia maastokäyntejä ja omia havaintoja alueista.

Meri-Toppila

- Viheralueita reunustavat aidat ovat paikoin rikkiäisiä, likaisia ja niiden maali lohkeilee
→ aitojen peruskorjausta ja maalausta
- Viheralueita maassa rajaavien reunusten rikkoontuminen talvella (auraus)
→ reunusten korjaamista
- Viheralueilla kuolleita ja vahingoittuneita kasveja (pensaita ja puita)
→ viheralueiden huolellinen ylläpito ja näiden kasvien poisto sekä uusien istutus
- Katukiveyksien välistä kasvaa rikkakasveja
→ rikkakasvien säännöllinen poisto luo vaikutelman siististä ja hoidetusta ympäristöstä
- Viheralueilla kasvaa suuria puita hyvin ahtaissa paikoissa
→ puiden poisto, pienempiä kasveja tilalle
- Asuinalue on tiivis ja sinne halutaan kasvillisuutta
→ valitaan kapeita lajeja ja lajikkeita, köynnöksiä
- Asuinalueen kasvillisuus lähinnä lehtipuita ja – pensaita, eivätkä ne ole talvella vihreitä
→ istutetaan ikivihreitä kasveja, tarpeeksi kookkaita ja näkyviä
- Useat pensasaidat ja – aidanteet ovat niin korkeita, ettei niiden yli näe – lisää turvallisuuden tunnetta
→ istutetaan matalia pensaita, jotta niiden yli näkee
- Alueella keskeneräisiä rakennuksia
→ rakennusten kunnostamista ja käyttöönottoa mahdollisimman pian
- Alueella keskeneräisiä ja äskettäin loppuun saatettuja kunnallisteknisiä toimenpiteitä

- ylimääräisiksi jääneiden rakennusmateriaalien poisvientiä ja viimeistenkin katukivien yms. paikoilleen asentamista
- Taloyhtiöiden ympäristöt kaipaavat kohennusta
 - kannustetaan taloyhtiöitä panostamaan lähiympäristöönsä monipuolisella, suunnitellulla viherrakentamisella
- Liikerytysten ympäristöt kaipaavat kohennusta
 - kannustetaan yrityksiä panostamaan lähiympäristöönsä monipuolisella, suunnitellulla viherrakentamisella
- Meri-Toppilan asuinalueelle tulo, näkymä, ensivaikutelma, ”portti alueelle” ei ole houkutteleva
 - monin erilaisin keinoin luotava houkutteleva, mielenkiintoinen, suuremman tilavaikutelman luova, ehkä hieman erilainen ja omaperäinen sisääntulo alueelle → ympäristötaidetta, monipuolista kasvillisuutta, erikoista **valaistusta, pysyvä ”portti” rakentaen, kaikkea edellä** mainittua harkitusti yhdistellen
- Alueella osin puutteellinen valaistus
 - tarkkaan harkittu ja suunniteltu yleisvalaistus koko alueelle (erityisesti koko viheralueelle, koira-aitaukseen, urheilukentälle, pienille kevyen liikenteen väylille rakennusten väliin, Toppilan väylän ympärille, Dixonin raitille, koulun ympäristöön) sekä lisäksi kohdevalaistusta suojeltaviin rakennuksiin, sopivaan ja näyttävään kasvillisuuteen, mahdolliseen tulevaan ympäristötaiteeseen. Paikoin on pienelle alueelle sijoitettu useita isoja valaisimia, paikoin on hyvinkin pimeiksi jääviä kohtia.
- Keskeisen palvelualueen (kauppa, ravintola, kierrätyskeskus jne.) ympäristö keskeneräinen, sekava, kovilla materiaaleilla pinnoitettu, tylsä
 - alue suunniteltava kokonaisuutena ottaen huomioon erityisesti kierrätyskeskuksen tavaroiden lastaus ja purku, autojen ja polkupyörien selkeä pysäköinti, turvallinen jalankulku, luvaton autoilu Paakakadulta Dixoninraitille ja Halpa-Hallin pysäköintialueelle, riittävä ja suunniteltu valaistus, roska-astioiden vähäinen määrä, penkkien ja lähes kaikenlaisen kasvillisuuden puuttuminen. Alueen selkeyttämiseksi ja viihtyisyyden lisäämiseksi voidaan rakentaa monipuolisia viheralueita, joissa on myös ikivihreitä kasveja. Viheralueiden yhteyteen voidaan asettaa penkkejä alueella asioiville. Turvallisuutta luovat selkeästi rakennetut ja myös selkeästi merkityt pysäköintialueet sekä jalankulun ohjaus pois liikenteen seasta.

Kauppan ympäristöä

- Koko alueella (asunto- ja viheralue) on hyvin vähän penkkejä, joihin voi istahtaa ja vähän myös roska-astioita
→ penkkejä ja roska-astioita lisää. Alueen istuimien puuttuminen varmistaa sen, että harva pysähtyy alueelle. Jos löytyy helposti penkki, voi alueella viettää aikaa ainakin hetken, esim. jäätelön syöden ja ohikulkijoita katsellen.
- Leikkipuistossa ei ole pöytä-penkit-roska-astia -kokonaisuutta, johon voisi istahtaa syömään eväitä lasten (ja aikuistenkin) kanssa
→ muutama pöytäryhmä roska-astioineen lisäisi puiston käyttömukavuutta, roskat kulkeutuvat helpommin roska-astiaan, eväiden syöminen tutustuttaa ihmisiä toisiinsa
- Leikkipuistossa ei ole minkäänlaista varjoisaa paikkaa
→ jokin katos esim. pöytäryhmän yllä, osittain hiekkalaatikon yllä lisäisi käyttömukavuutta kaikenikäisillä ja kaikenlaisilla puiston käyttäjillä (erityisesti vauvat ja aivan pienet lapset, vanhukset, sydänsairaat)
- Toppilan uoma likaisen näköinen
→ uoman säännöllistä puhdistusta
- Puiston vieressä urheilukenttä, joka jäädytetään talvella
→ tarvitaan kunnan valaistus sekä pukusuoja tai penkit luistimien vaihtoa varten
- Toppilan rantapuiston polkupyöräreitti
→ mahdollistettava hyvä polkupyöräilyreitti (ja miksei rullaluistelu- ym. reitti) vesistöjen äärellä Oulun kaupungin keskustasta läpi Toppilan rantapuiston jatkuen Taskilan suuntaan ja siitä edelleen eteenpäin (jatkoa hienolle Oulun kaupungin polkupyöräilyverkostolle)
- Päiväkodin piha on pieni ja sen varustus on aika tavanomainen
→ sisältä valoisan ja viihtyisän oloinen päiväkotijoukko sijaitsee Alvar Aallon suunnittelemassa rakennuksessa ja sen pihan tulisi olla luonteva jatko sisätiloille. Päiväkotijoukko käyttää edessään avautuvaa viheraluetta toiminnassaan hyväksi, mutta sen oma pihakin tulisi olla vihreä, viihtyisä ja monipuolinen. Huomioiden Meri-Toppilan negatiivinen imago tulisi kaikkien alueen rakennusten ulkotilojen avulla nostaa alueen imagoa.
- Päiväkodin vieressä kasvaa sekalainen, roskainen pajukko, joka on lähes ainoa isompi viheralue Meri-Toppilan asuntoalueen sisällä
→ alue kannattaa muuttaa sopivaan hyötykäyttöön esim. päiväkodille, lapsille, nuorille tai siistiä se muuten puistomaisemmaksi. Tiheän pajukon ja päiväkodin aidan välistä kulkee asukkaiden tekemä polku, joka oikaisee kulkua Paalikkadulta Kuivaamokadulle.

Meri-Toppilan päiväkodin lähiympäristöä

- Lapset laskevat talvella mäkeä suoraan Toppilan uomaan, joka voi olla sulana
→ varoitustaulu ja pelastusrenkas uoman läheisyyteen, osoitetaan turvallisin paikka mäenlaskuun, vanhempien informoiminen.
- Mahdolliset romuautot pois alueelta
- Meri-Toppilan upeaa ja laajaa viheraluetta ei tunneta
→ laitettava monipuolisia opasteita Meri-Toppilan alueelle (myös alueelle tultaessa) ja esiteltävä kohdetta paikallismediassa, kuten muitakin kaupungin viher- ja virkistysalueita voisi esim. juttusarjan muodossa esitellä.
- Lähes olematon opasteiden määrä
→ lisätään opasteita, jotka ohjaavat Alvar Aallon puistoon, frisbeegolfradalle, kulttuurikohteisiin, asukastuvalle.
- Lapset ja nuoret toivovat uusia harrastamisen ja vapaa-ajan tekemisen muotoja
→ laajalle viheralueelle sopii hyvin parkour-lajin harrastaminen.
- Meri-Toppilan negatiivinen imago
→ Oulun kaupungilta halukkuus panostaa päämäärätietoisesti ja johdonmukaisesti alueen arvostuksen nostamiseksi: esim. Meri-Toppilan alueen mukaan ottaminen kaupungin järjestämille kiertojäluille ja niiden aikana aluetta positiivisesti mainostaen (ajeluilla ei ole pelkästään turisteja), Alvar Aallon arkkitehtuurin mainostaminen (arkkitehtuurista kiinnostuneet), torielämän ja erilaisten isompien tapahtumien järjestäminen alueella (viher- ja/tai asuntoalueella).
- Kujamainen Dixonin raitti
→ valoja, kasveja, lasikatto ylle, alueen keskipisteeksi, tapahtuma-aukioksi, katseenvangitsijan sijoituspaikaksi, ystävien tapaamispaikaksi, kahvilapaikaksi. Mahdollisuuden paikka, joka näkyy Koskelantielle saakka.

Dixonin raitti elokuussa 2010

- Alueen asukkaiden tietämys alueesta ja sen historiasta
 - alueelle tulisi saada pysyvä valokuvanäyttely Toppila Oy:n aikakaudesta historiikkeineen, karttoineen, teksteineen, valokuvineen. Näin alueen asukkaat tietävät alueensa historian, eivät pelkää sen negatiivisen maineen, ja pystyvät olemaan osa alueen historiaa.
 - Alueella järjestettävissä tapahtumissa historia voisi olla esillä, esim. Toppila Oy:n mahdollisten entisten työntekijöiden tai heidän jälkeläistensä kertomana. Historia tulisi tuoda eläväksi.
 - Opastettu kävelykierros tehdasalueella voi houkutella kiinnostuneita.
- Alueen nykyinen katseenvangitsija on keskeneräinen, negatiivisiakin tunteita herättävä hakesiilo
 - taiteen, valaistuksen, kasvillisuuden avulla luodaan positiivisia katseenvangitsijoita; yksi hyvä riittää, jos sitä tullaan katsomaan kaukaa ja **aikaansaadaan siten kiinnostusta alueeseen ja ”elämää” välillä niin hiljaiselle alueelle.**
- Alueeseen sitoutuminen vähäistä
 - ME-hengen luominen alueella olisi kaikkein tärkeintä eri toimintojen avulla

Rajakylä

- Viheralueita reunustavat aidat ovat paikoin rikkiäisiä, likaisia ja niiden maali lohkeilee
→ aitojen peruskorjausta ja maalausta.
- Alueella on hyvin vähän penkkejä, joihin voi istahtaa ja myös vähän roska-astioita
→ penkkejä ja roska-astioita lisää.
- Alueella keskeneräisiä ja äskettäin loppuun saatettuja kunnallisteknisiä toimenpiteitä
→ ylimääräisiksi jääneiden rakennusmateriaalien poisvientiä ja viimeistenkin katukivien, asfaltin yms. paikoilleen asentamista
- Koulun läheisyydessä kevyenliikenteenväylä, jossa ei asfalttia
→ samanlainen asfaltti kuin ympäröivillä kevyenliikenteenväylillä, tulee siistimpi ja yhtenäisempi kokonaisuus
- Paikoin betonikiveykset ovat routimisen takia nousseet paikoiltaan
→ kivien uudelleen latomista
- Viheralueilla kuolleita ja vahingoittuneita kasveja (pensaita ja puita) → viheralueiden huolellinen ylläpito ja näiden kasvien poisto sekä uusien istutus
- Pensaat ovat kasvaneet liian suuriksi ja leveiksi
→ leikkaustalkoot, opastusta ja neuvontaa ammattilaisilta, alan opiskelijoilta tms., **alueen omat ”viherpäivät”**
- Katukiveyksien välistä kasvaa rikkakasveja
→ rikkakasvien säännöllinen poisto luo vaikutelman siististä ja hoidetusta ympäristöstä
- Paikoin asuinalueen kasvillisuus lähinnä lehtipuita ja – pensaita, eivätkä ne ole talvella vihreitä
→ istutetaan ikivihreitä kasveja, tarpeeksi kookkaita ja näkyviä
- Taloyhtiöiden ympäristöt kaipaavat kohennusta
→ kannustetaan taloyhtiöitä panostamaan lähiympäristöönsä monipuolisella, suunnitellulla viherrakentamisella
- Tervakukatien varrella autojen pysäköintiä
→ siistin pysäköintialueen rakentaminen
- Liikerytysten ympäristöt kaipaavat kohennusta
→ kannustetaan yrityksiä panostamaan lähiympäristöönsä monipuolisella, suunnitellulla viherrakentamisella

Lähiöravintolamiljöön toukokuussa 2010

- Rajakylän asuinalueelle tulo, näkymä, ensivaikutelma, ”portti alueelle” ei ole houkutteleva, vaan pusikkoa tien molemmin puolin
→ monin erilaisin keinoin luotava houkutteleva, mielenkiintoinen, ehkä hieman erilainen ja omaperäinen sisääntulo alueelle → ympäristötaidetta, **monipuolista kasvillisuutta, erikoista valaistusta, pysyvä ”portti” rakentaen**, kaikkea edellä mainittua harkitusti yhdistellen
- kauppojen alueen aukio kulunut
→ uusi suunnitelma, yhtenäinen ja uusi ilme, vihreyttä, väriä, iloisuutta, taidetta, erikoisempaa valaistusta

Koisopuisto toukokuussa 2010

- Rajakylän negatiivinen imago
→ peruskorjauksia, rakenteiden päivittämisiä nykypäivän vaatimusten mukaisiksi, tapahtumia alueelle, alueella toimivien yhdistysten tms. aktiivisuutta ja näkyvyyttä mediassa.
- Mikä on alueen nykyinen katseenvangitsija
→ taiteen, valaistuksen, kasvillisuuden avulla luodaan positiivisia katseenvangitsijoita; yksi hyvä riittää, jos sitä tullaan katsomaan kaukaa ja aikaansaadaan siten kiinnostusta alueeseen
- Alueella romuautoja

- poisvienti
- Talvikkipuiston pysäköintialue pieni, mitäänsanomaton
 - selkeäksi, tarpeeksi isoksi, toimivaksi
- Puistoalueella välineitä lapsille, kuntoilijoille
 - nuorille omia välineitä, esim. parkour-välineitä
- sotkeminen, ilkivalta
 - koululaisille, aikuisille, ihan kaikille roskienkeruutalkoot tasaisin väliajoin

8 Pohdintaa

Tämän raportin laadintaan liittyneissä kyläkävelyissä ja niihin liittyneissä keskusteluissa kävi selvästi ilmi sekä Meri-Toppilan että Rajakylän alueiden asukkaiden suuri huoli asuinalueensa ympäristöstä – sen kunnosta, ulkonäöstä, ylläpidosta ja roskaamisesta sekä alueiden maineesta. Kävelyihin osallistuneet alakouluikäiset kiinnittivät huomiota aivan samoihin puutteisiin ja epäkohtiin kuin vanhemmatkin osallistujat, samoin raportin tekijä. Erilaisia kehittämiskohteita ja – toimenpiteitä nousi esiin jokaiselta osallistujalta ja keskustelu aiheesta oli vilkasta. Menetelmänä kyläkävely eli gätur oli mitä mainioin tapa osallistaa alueiden asukkaita ja kerätä ensiarvoisen tärkeää, juuri asukkaita koskevaa tietoa, alueista. Kävelyyn osallistuvien laaja ikäjakauma mahdollisti eri-ikäisten asukkaiden omien tarpeiden esiintulon ja toisaalta kokonaisnäkemysten saamisen alueesta. Kävelyihin ei osallistunut maahanmuuttajia, mikä oli puute, sillä erilaisista kulttuureista ja ympäristöistä kotoisin olevien ihmisten näkemykset ja tarpeet voivat poiketa suurestikin toisistaan.

Keskeisimmiksi epäkohdiksi ja keskustelujen aiheiksi nousivat alueiden roskaisuus, riittämätön ylläpito, keskeneräiset rakennukset ja rakentamis-/kunnostuskohteet, vilkas liikenne ja viheralueiden epäsiisti ulkonäkö sekä värikkään, monipuolisen kasvillisuuden puuttuminen. Molemmilla alueilla niiden keskeisimpien julkisten palveluiden lähiympäristö sai negatiivisinta palautetta. Meri-Toppilan avara ja maastoltaan vaihteleva viheralue leikkipuistoinen sekä Rajakylän vastikään uudistettu keskusleikkipuisto saivat eniten positiivisia huomioita. Raportissa keskityttiin enemmän julkisiin viheralueisiin kuin tonttien viheralueisiin.

Keskeneräisten rakennusten kunnostaminen kannattaisi aloittaa rakennusten ulkopuolelta, koska ihmiset näkevät rakennukset ulkopuolelta, osana koko ympäristöä. Vaikka rakennuksia kunnostettaisiin sisäpuolelta, se ei näy katukuvassa eikä ihmisten silmissä konkreettisesti, vaan keskeneräisyys ja sotkuisuus ovat edelleen läsnä vaikuttaen mielikuviin ja mielipiteisiin. Sama koskee rakennusten piha-aluetta. Mitä pitempään keskeneräiset rakennukset odottavat kunnostusta, sitä suuremmalla todennäköisyydellä niitä rikotaan ja sotketaan. Mitä kauemmin sotkujen annetaan olla siivoamatta, sitä nopeammin niitä tulee lisää. Mitä kauemmin alue on keskeneräinen ja sotkuinen, sitä useampi ihminen näkee sen ja sitä useammalle muodostuu kuva keskeneräisestä, sotkuisesta alueesta ja sitä kautta muodostuu helposti negatiivinen kuva alueesta kaiken kaikkiaan.

On oletettavaa, että monetkaan Meri-Toppilan alueen asukkaat, erityisesti maahanmuuttajat ja muilta paikkakunnilta muuttaneet, eivät tunne alueen historiaa ja sitä, miksi alueella on säilytetty vanhoja tehdasrakennuksia ja miksi osa niistä on tyhjiillään. Olisi kovin tärkeää kertoa ihmisille historiasta, jotta he tietävät, millaisessa paikassa he asuvat. Nykyisellä Meri-Toppilan asuinalueella on aika lyhyt historia. Asukkaiden vaihtuvuus on suurta. Yhdessä tekeminen, esim. yhteisötaide saattaa ihmisiä yhteen. Alueelle tehdyn pysyvän taiteen myötä jokainen alueen asukas voi jättää ”oman kädenjälkensä” alueelle, olla osa aluetta ja sen historiaa. Lapset, nuoret, aikuiset, sinkut, eronneet, eri kulttuurit, yhteisöt jne. voivat antaa oman panoksensa eri tavoin. Yhdessä voidaan tehdä muutakin näkyvää, esim. istuttaa kasveja, jotka jäävät kasvamaan alueelle tms. Yksinäinen/perheetön alueen asukas tarvitsee jonkin yksinkertaisemman tavan lähteä

mukaan alueen toimintaan kuin ehkä parisuhteessa elävä asukas. ME-hengen luominen Meri-Toppilassa ja Rajakylässäkin olisi kaikkein tärkeintä, kaikenikäisten keskuudessa. Jos lapset ja nuoret itse istuttavat puita, eivät he todennäköisesti halua repiä niitä pois.

Rajakylä on erilainen alue kuin Meri-Toppila. Sillä on pitempi historia, alueen asuntokanta on monipuolisempaa ja rakennusten sijoittuminen on väljempää. Kuitenkin siellä on nähtävissä samanlaisia epäkohtia kuin Meri-Toppilassa, mutta ne sijoittuvat osin erilaisiin paikkoihin. Yhteistä molemmille alueille on kuitenkin tarve parantaa ympäristöään ja tehdä se osin alueen asukkaiden avulla. ME-henkeä tarvitaan molemmilla alueilla tosi kipeästi ja sitä tulisi löytyä niin vauvoilta, vaareilta kuin kaikilta muiltakin ikäluokilta siinä välissä. Jokainen alueen asukas, siellä työskentelevä tai vain vieraileva tulisi saada tietoiseksi omasta mahdollisuudesta vaikuttaa alueen asumisviihtyvyyteen. Jokaiselta tulisi myös löytyä halukkuutta toimia niin, että asuinympäristö olisi siisti, viihtyisä ja turvallinen.

9 Lähteet

Ekopisteet. <http://www.ouka.fi/jatehuolto/palvelut/vastaanottopaikat/ekopisteet.html>

Geologia. <http://www.geologia.fi/>

Hiihtoladut. <http://www.ouka.fi/liikunta/liikpaik/alueet/hiihtol.html>

Hoitoluokitus. <http://www.ouka.fi/tekninen/Viheralueet/hoitoluokitus.html>

Kainua, Lauri. 1981. Osakeyhtiö Toppila – Toppila Oy 1927–1974.

Karjalainen J. Etumies, pohjoinen viheralue. Oulun Tekninen liikelaitos, Oulun kaupunki. Sähköpostitiedonanto.

Katujen kunnossapito. <http://www.ouka.fi/tekninen/Kunnossapito/pdf/vastuut.pdf>

Keskiboreaallinen vyöhyke. http://fi.wikipedia.org/wiki/Keskiboreaallinen_vy%C3%B6hyke

Koirapalvelujen kehittämissuunnitelma
<http://www.ouka.fi/tekninen/Suunnitelmat/Projektikortti.asp?ID=489>

Leikkipuistojen kehittämissuunnitelma.
http://www.ouka.fi/tekninen/Julkaisut/Esitteet/leikkipuistoraportti_2007.pdf

Luonnon monimuotoisuutta merenrantalehdoista avosoille.
<http://www.ouka.fi/tekninen/luontoymparisto/luontopolku2002esite.pdf>

Luonnonolot. <http://www.ouka.fi/ymparisto/ymparistonsuojelu/maasto/luonnonolot.htm>

Lähimetsien hoito. <http://www.ouka.fi/tekninen/Viheralueet/>

Lähtötiedot. <http://ouka.fi/mera/lahtokohta.html>

Länsi-Toppilan rakennussuojeluseritys.
http://www.ouka.fi/tekninen/toppilansalmi/pdf/rakennussuojeluseritys_291004.pdf

Marketta Karhu (toim.). Oulun seudun ympäristön tila 2009. Oulun seudun ympäristötoimi julkaisu 4/2009.

Merellinen Oulu. <http://www.merellinenoulu.com/entisaikoja/oulu-satamat/toppilan-satama/16-toppilan-sataman-historiaa>

Meri-Toppilan viheralueiden hoito.
http://www.ouka.fi/tekninen/Viheralueet/kartat/HTT_280410.pdf

Niskala, Kaarina. 1999. Toppilan maankäytön historia. Toppilansalmen alueen rakentaminen ja toiminta vuodesta 1724 nykypäivään.

Oulun kaupunki, Tekninen keskus (lähdemateriaali saatiin Oulun Teknisestä keskukselta)

Oulun seudun karttapalvelu. <http://kartta.ouka.fi/>

Oulun valaistuksen yleissuunnitelma.

http://www.ouka.fi/tekninen/Julkaisut/Yleissuunnitelmat/Oulun_valaistuksen_yleissuunnitelma_3082010.pdf

Oulun yleiskaava 2020

http://www.ouka.fi/yleiskaavoitus/yleiskaavat/yk2020/pdf/YK2020kartta_ilmanpohjaa.pdf

Passeli kaupunki kaikille.

http://www.ouka.fi/tekninen/julkaisut/Selvitykset/Passeli_kaupunki_kaikille_062009.pdf

Peuraniemi, J. Maanhankintainsinööri. Maa ja mittaus/Metsät ja vesialueet, Tekninen keskus, Oulun kaupunki. Sähköpostitiedonanto.

Rajakylän kehittämissuunnitelma 1996–1999. Lähiöuudistus 96-99. Rajakylä, Oulu. 1996. Tekninen palvelukeskus, Oulun kaupunki.

Rajakylän viheralueiden hoito.

http://www.ouka.fi/tekninen/Viheralueet/kartat/PARI_250310.pdf

Soini, T. Työnjohtaja YIT Rakennus Oy Infrapalvelut. Sähköpostitiedonanto.

Suunnitelmat ja hankkeet. <http://www.ouka.fi/tekninen/Suunnitelmat/index.asp>

TKK. <http://www.tkk.fi/Yksikot/YTK/koulutus/metodikortti/Metodit.html>

Toppilan kaava-alueen maaperä- ja pohjavesitutkimusten yhteenveto. 1997. Oulun kaupunki/TEKPA. PSV - Maa ja vesi Oy.

Toppilan kierrätyskeskus <http://www.ouka.fi/jatehuolto/palvelut/kierratyskeskus/>

Toppilansalmen alue. <http://www.ouka.fi/tekninen/toppilansalmi/>

Tynjälä Matti. Ympäristötarkastaja. Oulun seudun ympäristötoimi. Sähköpostitiedonanto.

Uimarannat. <http://www.ouka.fi/liikunta/liikpaik/alueet/uimarann.html>

Uuno Laukan valokuva-arkisto. Pohjois-Pohjanmaan museo.

<http://www.ouka.fi/ppm/laukka/index.htm>. Arkistonhoitaja Meeri Rauhalan suullinen lupa 23.8.2010.

Venepaikat. <http://www.ouka.fi/tekninen/Veneily/venepaikat.html>

Viher- ja virkistysaluesuunnitelma. Oulun yleiskaava 2020. Oulun kaupunkisuunnittelu. Sarja A 145. Oulu 2000.

Ympäristöministeriö. <http://www.ymparisto.fi>

Kannen piirustus: Terva-Toppilan koulu, Elina 4A-luokka

10 Liitteet:

LIITE 1. Oulun yleiskaavan 2020 kaavamerkintöjen selitykset. (Oulun yleiskaava 2020)

Yleiskaavamerkinnät Meri-Toppilassa

AK	Kerrostalovaltainen asuntoalue
AP	Pientalovaltainen asuntoalue
CA-2	Paikalliskeskustoimintojen alue
P-ak	Palvelujen ja asumisen alue
PY	Julkisten palvelujen ja hallinnon alue
TP	Työpaikka-alue
V	Virkistysalue
ET	Yhdyskuntateknisen huollon alue

Yleiskaavamerkinnät Rajakylässä

AK	Kerrostalovaltainen asuntoalue
AP	Pientalovaltainen asuntoalue
AP-t	Tiivis pientalovaltainen asuntoalue
CA-2	Paikalliskeskustoimintojen alue
TP	Työpaikka-alue
V	Virkistysalue
V/s	Luonnonmukaisena säilytettävä virkistysalue

Alue varataan yleiseen virkistys- ja ulkoilukäyttöön sekä opetuskäyttöön. Alueella on erityisiä ympäristöarvoja, jotka tulee säilyttää. Alueella on sallittu virkistys- ja ulkoilukäyttöä palveleva rakentaminen siten, etteivät alueen luonnonolosuhteet muutu. Luontoarvoja mahdollisesti vaarantavaan toimintaan on saatava MRL 128 §:n mukainen maisematyö lupa.

LIITE 2. Viheralueuokitus

A2 Käyttöviheralueet ovat rakennetussa ympäristössä sijaitsevia kaupunkipuistoja, leikkipuistoja tai muita viheralueita. Ne ovat oleskeluun, leikkiin ja pienimuotoiseen pelaamiseen tarkoitettuja viheralueita. Tavoitteena on viihtyisä, toimiva, turvallinen ja siisti puistoympäristö. Hoidetaan viikoittain.

A3 Käyttö- ja suojaviheralueet ovat asutuksen läheisyydessä sijaitsevia puistoja tai asuinalueiden liikenneviheralueita. Alueita käytetään ulkoiluun, oleskeluun ja liikuntaan. Kasvillisuus on pääosin luonnonkasvillisuutta, yleisilme on kuitenkin puistomainen. Hoidon tavoitteena on yleisilmeen säilyttäminen, kulkureittien ja rakenteiden kunnon ja turvallisuuden ylläpito. Hoidetaan säännöllisesti 2-4 kertaa kasvukaudessa.

B2 Maisemaniitty sijaitsee yleensä asutuksen reuna-alueella. Hoidon tavoitteena on säilyttää alueet avoimina ja pitää niillä olevat kulkureitit ja varusteet turvallisina ja siisteinä. Niitetään kerran kesässä yleensä elokuussa.

C-alueet ovat joko lähimetsiä, ulkoilu- ja virkistysmetsiä tai suojametsiä. Hoidon tavoitteena on luonnonkasvillisuuden säilyttäminen ja ulkoilumahdollisuuksien turvaaminen. Kulkureittien varrella huolehditaan siisteydestä ja turvallisuudesta. Puistometsät pyritään raivaamaan kerran neljässä vuodessa.” (Hoitoluokitus)

(Urakoitsijoiden yhteystiedot. 2013. Oulun kaupunki. Hakupäivä 24.10.2013).

Viheralueiden hoitoluokitus (Nuotio, A-K. 2007, 2-6) mukaan:

A2 Käyttöviheralueet ovat rakennetussa ympäristössä sijaitsevia kaupunkipuistoja, leikkipuistoja tai muita viheralueita. Ne ovat oleskeluun, leikkiin ja pienimuotoiseen pelaamiseen tarkoitettuja viheralueita. Tavoitteena on viihtyisä, toimiva, turvallinen ja siisti puistoympäristö. Hoidetaan viikoittain (kartassa **oranssilla** merkityt alueet).

A3 Käyttö- ja suojaviheralueet ovat asutuksen läheisyydessä sijaitsevia puistoja tai asuinalueiden liikenneviheralueita. Alueita käytetään ulkoiluun, oleskeluun ja liikuntaan. Kasvillisuus on pääosin luonnonkasvillisuutta, yleisilme on kuitenkin puistomainen. Hoidon tavoitteena on yleisilmeen säilyttäminen, kulkureittien ja rakenteiden kunnon ja turvallisuuden ylläpito. Hoidetaan säännöllisesti 2-4 kertaa kasvukaudessa (kartassa **vaaleanpunaisella** merkityt alueet).

B3 Maisemaniitty sijaitsee yleensä asutuksen reuna-alueella. Hoidon tavoitteena on säilyttää alueet avoimina ja pitää niillä olevat kulkureitit ja varusteet turvallisina ja siisteinä. Niitetään kerran kesässä yleensä elokuussa (kartassa **vaaleankeltaisella** merkityt alueet).

C-alueet ovat joko lähimetsiä, ulkoilu- ja virkistymetsiä tai suojametsiä. Hoidon tavoitteena on luonnonkasvillisuuden säilyttäminen ja ulkoilumahdollisuuksien turvaaminen. Kulkureittien varrella huolehditaan siisteydestä ja turvallisuudesta. Puistometsät pyritään raivaamaan kerran neljässä vuodessa (kartassa **vihreillä** merkityt alueet).

E Erityisalueet ovat esimerkiksi koira-aitauksia. Tarvittaessa porttien molemmilta puolilta niitetään heinää ja noin kerran vuodessa syväkeräyssäiliö tyhjenetään. (kartassa **violetilla** merkitty alue.)

Kerran kesässä niitettävät asuntokadut. Alueurakoitsijat niittävät asuntokatuja nurmikot vain kerran syyskesällä vain sieltä, mistä kiinteistöjen haltijat eivät ole sitä tehneet. (Kartassa **sinisellä** merkityt alueet). (Yhdyslautakunnan päätös. Oulun kaupunki, 2013. Hakupäivä 6.11.2013).

Maisemasuunnittelun projekti -opintojakson osallistamistulokset syksyllä 2011

Rajakylän koulun (4. ja 9. luokka) tulokset

KOULUN ALUE

- ei liikkumismahdollisuuksia
- huono piha
- kiusaamista
- kiva pelata
- rikkinäisiä välineitä
- piha tylsä ja ruma

PELIKENTTÄ

- saa pelata
- hieno
- kiva luistella
- paljon tekemistä
- voi pelata futista
- ruma
- juoppoja

SKEITTIALUE TALVIKKIPUISTOSSA

- ei käytetä, turha
- humalaisia
- lasinsiruja
- paremmat rampit
- huonokuntoinen
- pelottava
- tupakointia,
- kaikki ovat siellä
- ärsyttäviä hengailijoita

LEIKKIALUE (TALVIKKIPUISTOSSA)

- kiva, ihana
- hyviä muistoja
- hyvä kunto
- puisto
- mukava oleskella

PURURATA

- roskia

RAJAKYLÄN OSTOSKESKUS

- juoppoja
- koviksia
- likainen
- roskia
- ihan mukava paikka
- kiva istuskella
- ankea

KERROSTALOALUE

- juoppoja

METSÄ

- kiva leikkipaikka
- pelottava
- roskaista

KUUSIKKO

- pelottava

PÄIVÄKOTI

- isoja poikia
- pelottavia lapsia

HANHIKITIE

- kiusaajia
- ei pidetä
- kiva

ANGERVOTIE

- kiusaajia
- pelottava
- hieno tie

METSÄ

- likainen
- pelottava

TERVAKUKKATIE

- humalaisia

TALVIKITIE

- pelottava

OJAN VARSI

- voi tippua veteen
- talvella kaunis

RÖLLIMETSÄ

- hulluja
- ihme tyyppejä
- tilalle mukava ajanviettopaikka
- huono kunto

TERVEYSASEMA

- ruma

TULOALUEEN RISTEYS (HAUKIPUTAANTIEN JA KOISOTIEN RISTEYSALUE)

- ei hyödynnetty

KIRJASTO

- enemmän kasveja
- kiva ajanviettopaikka

RAJAKYLÄN KOULUN KENTTÄ

- erittäin ankea

Rajakylän kirjaston tulokset

KUIVASOJA

- Kuivasoja kaunis, mutta perkausta vaativa
- Vehreää
- Mukava lyhyt hiihtolatu
- Kuivasoja rauhoittaa
- Tosi nätti paikka, kivasti puita
- Kaunis maisema, solisevaa vettä
- Kuivasojan luonnontilaisuus hyvä
- Kuivasojan rannat pitäisi kunnostaa, muutoin kuin Lapin maisema

TALVIKKIPUISTO

- Hyvä leikkipuisto lapsille
- Skeittialue
- Nuorille kunnon skeittipaikka ja kunnossapito
- pelottava
- Pelottava
- Aina liian roskaista
- Rajakylän skeittirampit ovat aika huonossa kunnossa
- Oikea törkyalue, sohvia, rikkiäisiä polkupyöriä, poltettuja esineitä
- Pitää lapset sille varatulla kentällä
- Kelvotonta menoa ainakin viikonloppuisin
- Ei niin kiva, mutta menettelee
- Hyvä että nuorille liikuntamahdollisuus
- Penikat puistoon leikkimään tai suurempi skeittialue niin kuin Hovinsuon skeittialue
- Parempia skeittihärveitä ja pienet puistoon leikkimään, koska siellä ei käy ketään
- Valaistus kentän läheisyydessä voisi olla parempi. Se lisäisi turvallisuuden tunnetta ilta-aikaan

LEIKKIALUE TALVIKKIPUISTOSSA

- Lapset tykkää käyttää paljon
- Tosi kiva
- Kiva leikkipuisto, välineitä eri-ikäisille. Toivottavasti pysyy/pidetään hyvässä kunnossa!
- Loistoalue KIITOS!
- Hyvä lapsille
- Mahtavat telineet
- Olen joka päivä siellä
- Uusittu leikkipuisto hyvä!
- Välineet pysyneet hyvin kunnossa
- Pysynyt suhteellisen siistinä ja mukavaa, että sieltä löytyy grillauspaikka
- Hyvä, että talvisin pulkkamäki.
- Nuorille/nuorille aikuisille tarvittaisiin virikkeitä.

URHEILUKENTTÄ

- Hyvä
- Kiva

- Urheilukenttä innostaa liikkumaan
- Harmillista, kun luistelukupit aina sotketaan ja rikotaan
- (Parkkialue) Leppoinen amistelupaikka, mutta ei täällä jaksakaan kovin paljon olla
- (Pakkialue) hyvä amistelupaikka, pitäisi kehittää paremmaksi
- (Rakennus) Hyvät ja monipuoliset toimitilat

METSÄ TALVIKIPUISTON VIERESSÄ

- Metsä on pelottava
- Tosi kiva paikka, rauhallinen

PURURATA

- Pururata on loistava metsän siimeksessä oleva kuntorata
- Pitäkää pururata?

METSÄ HIEKKAKENTÄN TAKANA

- Muistaakseni ryteikköä
- Kentän ympäristö sotkuinen toimii iltapäiväkerhon ulkoilualueena, joten saa olla metsikköä ja kiviä, mutta puskista löytyy paljon vaarallistakin roskaa.

MUUTA

- Harjoitusjäähalli ja tenniskenttä puuttuu

OSTOSKESKUS

- Sotkuinen
- Ärsyttävä
- Kuppiloiden ja pizzerioiden ympäristö roskainen, epäsiisti
- Kukkia ja rakennukset siisteiksi
- Talvella juoppoja
- Pelottava paikka, lapsia ei uskalla päästää sinne
- Sotkuinen, roskainen, vaarallisen paljon lasinsiruja
- Valintatalossa on huono asiakaspalvelu, joka näkyy asiakasmäärässä
- Laadukas asiakaspalvelu ja kohtuuhyvät tarjoukset
- Lohikäärmeessä on sopivasti asiakkaita, ei liikaa Röllimetsän asukkeja
- Valitatalossa huono asiakaspalvelu
- Rauhaton välimaasto, kaljankittaajia, sotkua, tappeluakin
- Kaupat ja R-kioski palvelevat hyvin
- Jatkuva siivottomuus
- Kehitettävää: ostoskeskus kokonaisuudessaan sekava, bussipysäkit, parkkipaikan alue
- Ostoskeskus on nykyisin paremmassa kunnossa kuin aiemmin, mutta siinä on silti edelleen jotakin luotaantyöntävää

RÖLLIMETSÄ

- Tekonurmi pitäisi tehdä, muuten ei mitään käyttöä
- Liikaa nuorisoa ja kaljanjuontia
- Karsea!
- Roskainen alue

- Kesällä ihmiset istuvat juopottelemassa
- Pelottava kulkea ohi kauppaan, pitää kiertää kauempaa
- Kesällä juoppoja
- Ei kiva ollenkaan
- Toimii lähinnä juoppojen olohuoneena
- Sotkuinen ja paljon lasia
- Jatkuva siivottomuus

SAVIKKAPUISTO

- Viheralueet laajat, hyvä puusto kaunista
- saisi olla hieman enemmän puita

TALVIKKITIE JA RATAMOTIRIN RISTEYKSEN METSÄ (KUIVASOJAN VARRESSA)

- Ei yhtään kiva
- Tosi ruma paikka

PIETARYRTTITARHA

- Viihdyn hyvin paljon kavereitten kanssa

RAKENNUKSET:

KOULU

- Mukava
- Ihan kiva
- Istutuksista pitäisi pitää huolta
- Koulun piha ankea
- Synkän näköinen koulu. Koulun uudistus olisi paikallaan
- Ankea punatiilirakennus
- Käyn Pateniemen lukiota, mielestäni se on positiivinen paikka + alue. Pihalla voisi kuitenkin olla enemmän kasvillisuutta.

KIRJASTO

- Mukava
- Tosi kiva
- Hyödyllinen ja rentouttava
- Hyvä taso nyt, lehtisali OK
- Todella mieluisa paikka
- Puita ja pensaita on edelleen rakennuksista huolimatta

TERVEYSASEMA

- Ikävä
- Palvelut sujuvat aika hyvin

SISÄÄNTULO

- Kehitettävää: Sisääntulonäkymä

ANGERVOTIEN ASUINALUE

- rauhallinen asuntoalue

KORTTELI 129

- Uusi asuinalue viheralue istutukset kauniit

KÄYTTÄMÄTÖN TONTTI 12

- Voi ankeus
- Ruma

TERVAKUKKATIEN PÄÄ (kevyenliikenteen väylä)

- Vaarallisia lasinsiruja! Koiran tassut ja pyörän kumit menevät rikki.

RUISKUKKATIE

- Joskus hengenvaarallinen tie
- Motoristit ja autoilijat kaahaavat

KOISOTIE

- Hankala risteys, yleensä koko Koisotie on ylittäjälleen hankala.

RATAMOTIE

- Hankalat tienlytykset autottomalle, autoilijat kiihdyttävät

MUITA KOMMENTTEJA

- Tervakukkatie ja Ruiskukkatie
 - teiden katujen varret epäsiistejä
 - autot ajavat perustetuilla nurmikoilla
 - roskaa, roskaa
 - roskapusseja kaikkialla.
- Rajakylä mainettaan parempi, vaikka juopottelijoita näkyikin liikaa.
- Peruspalvelut OK
- Päiväkoti, koulut, terveysasema, urheilukenttä, posti, asemakaava OK
- Ehkä liikaa vuokrataloja
- Korttelipoliisi?
- Kirjasto ja kaupat parasta.
- Alueelta (omakotitaloalue) puuttuu mahdollisuudet salaojitusta varten
- Kaupunki ei ole huolehtinut alueesta yleisesti
- Viheralueet ovat olleet hoitamatta muut pahasti metsittyneet.
- Rajakylän ulkonäkö on mielestäni kehittynyt positiivisesti, sen aikana kun olen täällä asunut. Esimerkiksi kirjaston uusiminen ja puiston uudelleenrakentaminen on positiivista. Kuitenkin kirjaston ja hoivan paikalla ennen ollut puisto on poissa, mikä on mielestäni huomattavan negatiivista.

Rajakylän terveysaseman tulokset

TALVIKKIPUISTO yleensä

- Koko talvikkipuiston alue on mukava

LEIKKIKENTTÄ (TALVIKKIPUISTO)

- Mahtavat telineet
- Kiusaamisen paikka
- Kivasti erilaisia rimpuilu/kiikkujuttuja
- Kesäisin melua

SKEITTIPARKKI (TALVIKKIPUISTO)

- Epäsiisti, monesti rikottuja pulloja jne.
- Pelottava
- Ulkonäöllisesti epäsiisti

MONITOIMITALO (TALVIKKIPUISTO)

- Talvisin kiva luistella, kuulemma kiva rimpuiluteline.

RÖLLIMETSÄ

- ”Röllimetsä”
- Epämääräistä porukkaa majailee kesäisin

LIIEKESKUKSEN VÄLIKKÖ

- Kaljamiesten kokoontumispaikka

TORNITALOALUE OSTOSKESKUKSEN TAKANA

- Inhottava tornitaloalue

KIRJASTO

- Ihana uusi kirjasto

KOULUN KENTÄN ALUE

- Vaihtoehtoisesti kiva, jos ei Talvikkipuistoon jaksa mennä

LENKKIPOLUT, KUIVASOJAN VARSII

- Mukavia lenkkeilypolkuja
- Vaarallinen (ojanvarsi)
- Kuivasojan seutu kaunista omakotialuetta
- Hyvä koiranulkoiluttajille yms.

TERVAKUKKATIE

- Tervakukatien tienvarsi epämääräisen näköinen

RATAMOTIE

- Koirapuistossa liian paljon ryteikköä
- Puita liian tiheässä

AVOIMET VASTAUKSET (ilman merkintöjä karttaan)

- Liian vähän parkkipaikkoja varsinkin terveyskeskuksen lähellä
- Rajahauta huono pikkuveneilijöille
- Penkkejä pyöriteiden varteen
 - ei haittaa vaikka olisi muutama metri väliä tiehen
 - selkänojallisia
- Pateniemen puolellakaan ei yhtään roskiksia

Rajakylän asukastuvan tulokset

SKEITTIALUE

- Pimeä, iltaisin nuoria -> ei uskalla mennä
- Huonosti hoidettu
- Epäsiisti, lasinsiruja ja roskia
- Alueella muita kuin skeittaajia, esim. kaljoittelijoita

LEIKKIALUE

- Sotkuista
- Istutuksia revitty
- Tarpeellinen

TALVIKKIPUISTON ULKOKUNTOILUALUE

- Pussikaljapaikka
- Mopojengi kokoontuu
- Lasinsiruja ja roskia
- Kaljaa ja lääkkeitä

TALVIKKIPUISTON KUNTOPOLKU

- Lenkkimaisema
- Hyväkuntoinen
- Pääsee rollaattorin kanssakin

TERVAKUKKATIE

- Turvatonta

TERVAKUKKATIEN KERROSTALOALUE

- Levotonta aluetta

RÖLLIMETSÄ

- Hoitamaton
- Rängistyneitä puita
- Juoppoja
- Puliukkopaikka
- Kunnollinen viheralue tilalle
- Kilpailevien puliremmien päämaja
- Runsaiden polkujen verkon halkoma, josta löytyy ainakin ns. olohuone, makuuhuone ja useita käymälöitä.

OSTOSKESKUS

- Kehitettävää
- Tällä hetkellä avonainen
- Epämiellyttävä
- Iltaisin ei lähde kauppaan

KOISOPUISTO

- Puliukkoja
- Toisen puliremmin päämaja, jossa istutaan penkillä tai maassa, juodaan pussikaljaa, tapellaan ja huudellaan ohikulkijoille

KOULUN PIHA

- Nuorten oleskeluun

PYÖRÄTIE KOULUN TAKANA

- Rikkinäisiä lamppuja

OMAKOTIALUE

- Rauhallinen paikka

KUIVASOJAN VARSI

- Luonnontilainen
- Pimeä
- Ojaa löyhästi seuraava polku
- Aivan ihana
- Ihan kuin olisi jossain satumetsässä
- Paljon villieläimiä ja lintuja nähtävillä

METSÄALUE RATAMOTIEN JA TALVIKKIPUISTON VÄLISSÄ

- Hoitamaton

AVOIMIA VASTAUKSIA

- Kunnollinen koirapuisto
- Harrastealue koirille

Mitä sitten? Tähän on Rajakylä!

AA

30.11. 16:39

Eeva Huhtanen ja Helena Eljander löytävät Rajakylän ostoskeskuksesta varsinaisen roskakujan. Kuva: Paula Åström

Heli Rintala

Rajakylä

Epäsiistiä. Roskaista. Rikottua.

Näin samansuuntaisesti kommentoivat asuinalueitaan Rajakylän lapset, koululaiset ja aikuiset, kun Oulun ammattikorkeakoulun luonnonvara-alan opiskelija Helena Eljander vei heidät gätur-kierrokselle. Kierroksella pysähdyttiin keskustelemaan, miltä Rajakylässä näytti.

– Erityisesti ostoskeskuksen ja skeittipaikan ympäristö koettiin epäviihtyisänä ja sotkuisena. Samoin Rölli puistiksi nimetty tyhjä metsätontti keskusaukion laidalla. No nyt siellä ei ole enää sohvaa ja patjoja kuten viime viikolla, Eljander kertoo.

Suhde omaan asuinalueeseen voi näkyä syvällä asenteissa.

– Mitä sitten? Tähän on Rajakylä! vastasi eräs roskia maahan heittänyt nuori, kun hänelle tästä huomautettiin.

Eljander on tekemässä opinnäytetyötä siitä, miten voitaisiin asukaslähtöisesti kehittää menetelmä, jolla Rajakylä siistittäisiin. Hän on ottanut kontaktia päiväkotiin ja kouluihin, Pateniemen suuralueen yhteistyöryhmän ympäristötoimikuntaan ja muihin asukkaisiin.

– Roskaisuutta ja sotkua voidaan aina päivitellä, mutta olisi mietittävä sitä, miten siisteyttä voitaisiin parantaa ja alueen asukkaat sitouttaa huolehtimaan siitä, sanoo opinnäytetyötä ohjaava projektisuunnittelija **Eeva Huuhtanen**.

Vastauksia Eljanderillakaan ei vielä ole, vaan nyt niitä ryhdytään työstämään.

Voisiko kaupunki tai Lions Club hankkia vaikkapa roskankeräsupihtejä, joita koululaiset voisivat lainata siivoustalkoisiinsa? Voitaisiinko alueen asukkaat, kaupat, ravintolat ja kaupungin viherpalvelu haastaa siivoustalkoisiin tain ainakin saman pöydän ääreen? Onko tärkeää roskia siivotessa pitää ne näkymättömät rajat, mikä kuuluu kaupungin, mikä taas tontinomistajan siivousvastuulle?

Opinnäytetyö valmistuu toukokuussa 2012.

Rajakylän alueesta tehdään myös muita opinnäytetöitä. Sivakan kerrostalossa Ruiskukkatien suunnitellaan yhdessä talon asukkaiden kanssa pihaa viihtyisämmäksi. Tervakukatien asukkaat halusivat kaupunkipihaan luontoystävällisen ja ravintoa tuottavan. Rajakylän koululla kokeillaan kaupunkiviljelyä.

Kaikkien hankkeiden lähtökohtana on asukaslähtöisyys. Asukkaita ei kuitenkaan saada osallistumaan lähettämällä heille kyselelylomake, joka pitää palauttaa täytettynä postitse.

Nyt etsitään uusia tapoja osallistaa ihmiset. Opiskelijat ovat viime vuonna käyneet Meri-Toppilassa kaupan ovella havainnekuvien kanssa kysäisemässä, miltä suunnitelma näyttää. Gäturilla saadaan suoraa palautetta paikan päällä.

Tänä vuonna opiskelijat kävivät tekemässä kyselyjä Rajakylän asukastuvalla, kirjastossa, terveyskeskuksessa ja koulussa karttojen kanssa. Niihin sai merkitä mieluisat ja epämieluisat paikat.

– Kokeilimme Facebookiakin, mutta ainakaan vielä se ei toiminut palautekanavana, Huuhtanen kertoo.

Opiskelijoilta syntyi maisemansuunnittelun projekti-opintojaksolla ideoita ja yleissuunnitelmia, kun esimerkiksi taloudellisia rajoitteita ei ollut.

Viime vuoden visioissa Meri-Toppilan voimalaitosrakennukseen ideoitiin asukastupa ja kirjasto. Tänä vuonna Rajakylän synkkään Röllipuistoon piirrettiin asukastupa, kahvila ja esiintymislava, toisessa ulkoilureitti päiväkotikäisille. Tervakukkatien linjaustakin muutettaisiin hieman toisenlaiseksi, jotta vauhdit pysyisivät kurissa.

Suunnitelmien toteutuminen on taas toinen juttu, mutta ainakin osa ideoista on jo mennyt kaupungin viranhaltijoiden pohdittavaksi.

– Rajakylähän on 60-luvun metsälähiö parhaimmillaan. Varsin pienilläkin parannuksilla tästä saataisiin hyvä ja viihtyisä alue, kunhan se vain otettaisiin huoleksi, Huuhtanen sanoo.

Ehdotuksia ja ideoita Rajakylässä tehtävistä asioista voi lähettää osoitteeseen roskaton6@gmail.com

Hei Rajakylän koulun vanhempainryhmän jäsenet!

Tässäpä lyhyt ohjeistus kaikille teille: Olen Oulun seudun ammattikorkeakoulun maisemasuunnittelijaopiskelija. Teen opinnäytetyötä, joka liittyy Rajakylään ja erityisesti alueen roskaisuuteen. Tavoitteenani on alueen asukkaiden ja myös muidenkin siellä toimijoiden avulla etsiä ja kehitellä menetelmää, jonka avulla saadaan aikaan ”**Roskaton Rajakylä**”.

Roskat on aikamoinen ongelma Rajakylässä. Niitä löytyy kauppojen ja ravintoloiden ympäristöstä, viheralueilta, Talvikkipuistosta, teiden varsilta ja muualtakin.

Millaisia ideoita ja ajatuksia teillä tulee mieleen, jotta toive roskattomuudesta toteutuisi? Miten asiaan voitaisiin vaikuttaa? Mitä keinoja keksitte, jotta Rajakylä olisi roskaton?

Kaikki ideat otetaan vastaan - itse asiassa toivonkin, että annatte ajatusten sekä ideoiden lentää ja keksitte mitä erikoisimpia, hauskimpia, uusia ja tehokkaita ideoita! Mitä enemmän keksitte, sen parempi. Ideat saavat olla halpoja tai kalliita toteuttaa, tavallisia, järkeviä, asiallisia - kaikki käy. Ne voivat olla esimerkiksi jo olemassa olevia ja toimivia, ulkomailla tai vaikka unissa nähtyjä. Tärkeintä on, että kaikenlaisia ideoita syntyy. Kaikki ideat ovat tervetulleita, yhtään niistä en jätä huomiotta. Kaikki ovat yhtä hyviä, niitä ei luokitella eikä arvostella. Kerään näitä ideoita eri tahojen kautta.

- Miettikää ja ideoikaa asiaa aivan omana itsenänne. Voitte myös mielellään keskustella ryhmässä asiasta. Voitte toimittaa syntyneet ideat minulle vaikka suoraan sähköpostilla jokainen erikseen tai yksi ryhmästänne voi kerätä ne ja lähettää ne minulle.
- **Olisi hyvä, että mainitsisitte olevanne vanhempainryhmästä, jotta tiedän ideoiden tulevan siitä ryhmästä.** Postia saa lähettää muuten nimettömänä (jos siis laitatte itsekseen sähköpostia minulle).
- Järjestän tämän asian tiimoilta vielä pienimuotoisen keskustelutilaisuuden tässä alkuvuodesta ja olen silloin uudelleen yhteydessä teihin. Toivoisin, että joku ryhmästänne pääsisi mukaan silloin. Ajankohta ei ole vielä tiedossa eikä sekään, onko se virka-aikana vai illalla, mutta todennäköisemmin virka-aikana. Jos ryhmässänne on joku, joka voisi osallistua, ilmoittakaa samalla minulle henkilön nimi ja puhelinnumero tai sähköpostiosoite. Ilmoittelen asiasta kyllä ajoissa. Tietysti minulle voisi lähettää kaikkien nimet ja sähköpostiosoitteet, niin voin ilmoittaa kaikille asiasta, jos niin haluatte. Nimet ja yhteystiedot jäävät vain minun käyttööni enkä anna niitä eteenpäin.

- Tapasin marraskuussa Oulu-lehden toimittajan ja hän teki jutun tästä roska-asiasta ja Rajakylästä keskiviikon 30.11.2011 Oulu-lehteen. Juttu löytyy netistä ja saa luultavasti jatko-osan, kunhan opinnäytetyöni on valmis.
- **Tuhannet kiitokset vaivannäöstänne ja varmasti hyvistä ideoistanne!**

Terveisin, Helena Eljander

sähköposti: roskaton6@gmail.com (opinnäytetyön sähköposti)

tai: l8elan00@students.oamk.fi

tai: helena.eljander@dnainternet.net